dicta fili karissime tue petitioni repugnaturam ualde pertimesco. Hec intermissione pulsant animum meum. Hec etiam meritis et intercessionibus petri principis apostolorum et beati iacobi attenuari memoriam cardinalium romane ecclesie penitus remoueri optaret. Sub autem umbraculo patrocinii beati iacobi suffultus: matrem tuam sanctam romanam ecclesiam sicut iam incepisti, uisitare ne renuas, et ne forte dominus papa petitioni tue condescendere refugiat in parte, sed per clericos tuos supradictam dignitatem impetrare peremptorie. Cuius equidem uerbis memoratus episcopus fidem commodans, in festiuitate sancti michaelis eorum precibus motus, maiorem missam in conuentu eorum celebrauit. Item etiam reuerentissimus compostellane ecclesie minister pietatis amoris eruditus, sub forma sancte humilitatis inter negotia ecclesiastica degens, quicquid carnale in se ipso corrigendum persensit: spirituali mentis dominatione restrinxit, ac sincera orationis discretione eterni patris requiem sollicite requisiuit. Ad quam requirendam requiem apud grauem domini abbatis diuinitus promeruit, ut post eius decessum ibi in recordatione sui ipsius anniuersarium et tricenarium in perpetuum fiat. Item de eodem.

Deinde sancte congregationis benedictionibus munitus, per cellas et possessiones cluniacensium obedientiarum usque ad ualles mauritanenses domino auxiliante peruenit. Ibi etiam uenerabilis comes umbertus eum honorifice suscipiens, usque ad urbem seusiam cum summa ueneratione perduxit. Ubi pre timore teutonici imperatoris qui tunc temporis euntibus ad dominum papam insidias intendebant, militari habitu indutus, uariis laboribus romam profectus est. Cum autem sacrum intraret palatium, quia nullus episcoporum huius ecclesie rome sponte fuerat: tanto affectu precordialissime dilectionis dominus papa hunc suscepit, quod si subtilius consideremus paucissimos ita suscepisse arbitramur. Et ne singula numerando diutius fatigemur: ad ea que decem dierum spatio ibi assiduis et summis precibus impetrauimus, omni circuitione seposita ueniamus. Item igitur uenerandus episcopus omnium que dominus cluniacensis abbas ei insinuauerat, non immemor existens, interuentu omnium cardinalium a domino papa per clericos suos dignitatem

Nota quomodo intrauit
Romam Didacus episcopus

pallei peciit, et ut petitioni sue condescenderet: non infructuose laborauit. Tandem superna cooperante gratia palleum quod ualde desiderauit in ecclesia sancti laurentii ab altari iuxta romanam consuetudinem de dei misericordia confitens religiose accepit. Et per hoc subsequens priuilegium sancti iacobi ecclesie in perpetuum tradidit. Concessio pallii.

Paschalis episcopus seruus seruorum dei. Dilecto fratri didaco compostellano episcopo sancti iacobi ecclesie salutem et apostolicam benedictionem. Iacobi apostoli corpus in partes hyspaniarum allatum occidentalis credit et ueneratur ecclesia. Cuius nimirum honor iuxta uaticinium dauid dicentis. Michi autem nimis h. s. a. t. d. n. c. e. p. e. succedentibus temporibus etiam apud homines deo disponente succreuit. Siquidem locus ipse, ubi sacrosancta ipsa pignora requiescunt: prius uilla burgensis deinceps municipium fuit: olim compostelle nomine nuncupatum est. Mox per apostolice sedis dispositionem etiam episcopalis cathedra que in primo ille municipio fuerat, compostellam translata est. Ipsa etiam cum bracarensi metropoli subiaceret, ea mox libertate donata est, ut speciale sedis apostolice membrum fieret. Nos quoque tantam predecessorum nostrorum gratiam intuentes. filiorum nostrorum alfonsi spectabilis regis cuius opera eidem apostoli locus nostris temporibus admodum magnificatus est, et clericorum compostellanorum precibus indulgendum duximus. ut pro tanti apostoli gloria ecclesiam ipsam honore pallei decoraremus. Tibi igitur karissime frater in christo didace compostellane ciuitatis episcope pallei dignitatem ex apostolice sedis liberalitate concedimus. ut te et ecclesiam tuam eidem apostolice sedi amplius semper debere agnoscas. Cuius profecto usum infra ecclesiam tantum ad missarum sollempnia peragenda tibi licere agnoueris, diebus inferius designatis id est. Natiuitatem domini. Epiphania. Annuntiatione domini. Cena domini. Dominico palmarum. Pascha. Ascensione. Pentecoste. Tribus festis beate dei genitricis semperque uirginis marie. Festo sancti michaelis. Sancti iohannis baptiste natiuitate. Sollempnitate beati iacobi. Seu ceterorum apostolorum commemoratione omnium sanctorum. Dedicationibus ecclesiarum. Festis etiam sanctorum Laurentii et uincentii martirum. Confessorum quoque Martini et isidori. Cuius in

indumenti honor quem modestia actuum munditie sectandus est. Hortamur ut ei mores tuorum ornamenta conveniant quatinus auctore deo recte intrinsecus possis esse conspicuus. Quamobrem bone frater quem pastoralis cure constringit officium dilige fratres ipsi quoque adversarii tui mandatum dominicum tuo circa te copulentur affectu. pacem sequere cum omnibus sanctimoniam sine qua nemo videbit deum. Pius vaces operibus virtutibus polleas. Fulgeat in pectore tuo rationale iudicii cum superhumerali actionum coniunctum. Ita procedas in conspectu dei. et ceteris vel huiusmodi gregi commisso prebeas exempla. ut videant opera tua bona et glorificent patrem vestrum qui in celis est. Sit in lingua sermo. sit zeli fervor in animo. Creditum tibi agrum dominicum exerce. Dum licet semina in timore. dum tempus est bonum faciendo non deficias. Tempore enim suo metes non deficiendo. Vigilanter itaque terrena negotia relinquendo celestibus anhela. que retro sunt obliviscens. in ea que ante sunt temetipsum cum ipso extende. Mens tua in secularis varietate non defluat. sed tota in unum currat. atque confluat. Finem respice quem mira suavitate david respexerat cum dicebat. Unam petii a domino hanc requiram ut inhabitem in domo domini omnibus diebus vite mee. Sancta trinitas fraternitatem tuam glorie sue protectione circumdet. et ad finem qui non finitur pervenire concedat. Datum Lateran. per manum Iohannis sancte romane ecclesie diaconi cardinalis. ii. kl. novembris. Indictione. xiii. Incarnationis dominice. anno. m. c. iiii.

Obediencia .p. pape promissa.

Huiusmodi obedienciam idem supradictus eps .p. pape promisit. Ab hac hora in antea fidelis ero sancto petro sanctoque apostolice romane ecclesie et domino pp. p. eiusque successoribus canonice intrantibus. Non ero in consilio neque in facto ut vitam perdant aut membra. vel capiantur mala captione. Consilium quod mihi per se. aut per litteras. aut per nuntium credituri sunt, ad eorum dampnum me sciente nulli pandam. Papatum romanum et regalia sancti petri adiutor ero ad retinendum et defendendum salvo meo ordine contra omnes homines. Vocatus ad sinodum veniam, nisi prepeditus necessitate. Legatum apostolice sedis quem certo legatum eius esse cognovero honorifice tractabo. apostolorum limina singulis trienniis aut per me. aut per meum nuntium visitabo. nisi eorum absolvar licentiam. Sic deus me adiuvet. et hec sancta evangelia.

De restauratione altaris beati Iacobi. et ceterorum.

Inter ceteras quibus prefatus eps dignitates ecclesiam suam decorare non piguit. sollicitudine festinavit. quecumque in eiusdem ecclesie altari. sua manus restauratoria gesserit. ne in posterum ignorantie nebula obfuscetur. ab oblivionis interitu defendere curavimus. Sed ne singula proferendo proemia longius evagemur. intentionem nostram ad vetum trantem dirigamus. quatinus ea que prius oculis aspeximus. prout possibilitas nostra valuerit. succedentium memorie committemus. Altare denique sancti iacobi quantulecumque parvitatis extiterit. ne minus vero dicere videamur. ex ipsius aule quantitate verius colligi poterit. Crescente denique in fidei agnitione christiane professionis religione. aliam aulam aliquantisper maioratam. a cultoribus sancte fidei superimpositam. antiqua antiquorum patrum memoria tam fidelium verborum enunciatione. quam certis litteris sub ministratione nobis evidenter insinuavit. Ceterum prefatus eps. in augmentando sue ecclesie decore sollicitus vehementer. quoniam aula iam secundo augmentata. tantum apostolum minime decebat. aptiorem altare maiorem delere pia consideratione consideravit. Quamquam habitaculum illud ab eidem apostoli discipulis ad instar inferioris mausolei conditum. quo sanctissimi apostoli pignora sine ullo scrupulo claudi agnoscimus. religiosorum virorum prudenti consilio roboratus. se destructurum canonicorum conventu sibi super hac re fortiter reluctante. penitus cavit. Multiplici denim assertione asserebant. opus manibus tantorum virorum licet rude et deforme edificatum. destrui nullatenus debere. ne ipsi aut eorum domini celestis fulminis mucrone percussi. tante audacie citata pericula sustinerent. Ipse vero velud strenuus miles. impenetrabili sue bone considerationis clipeo munitus. qua eos exterioribus magis quam interioribus oculo sue discretionis intendere perspexit. calcata eorum formidine pede bone intentionis. supradictum habitaculum solotenus destruxit. et altare quod modice quantitatis primitus extiterat. iam tertio miro

discipulis

Hoc tertio augmentatum altare factum

de super imposito lapide undique preit decem augmentauit. Circa cui egregiam et optimam quantitatem argenteam tabulam non interiecto temporis spatio et mirabiliter incepit. et mirabili consummauit. Pauimentum quoque cum gradibus quibus ad altare conscenditur, plano opere et omni decore decorato. reedificare curauit. Ciborium etiam ad honorem apostoli altaris quod congruenti artificis uarietate. auro argentoque fieri precepit. humane inuestigationi sui monstrabit intuitus. Altari et enim sicuti superius prelibauimus taliter extructo. quoniam humanis uisibus ex omni parte patebat. nullum archanum in quo priuate orationis a fidelibus uota soluerentur. relinquebatur. Oportunum namque et sancte meditationi necessarium eminebat. quatinus mentes interne contemplationis splendore coruscantes. et maculas sue consciencie fuso lacrimarum flumine in secreto loco mundantes. et per sancte orationis iuuamina. quasi celestis alimonie dapibus refecti. a pestifera mole uitiorum exhonerati redirent. Quare cepit episcopus intra sue mentis hospicium agitationi insistere. et ad faciendam in altari confessionem in defensa sollicitudine funditus anhelare. Quam equidem confessionem infra duos altaris columpnas que ciborium sustinent quantam uel qualem construxerit apparet. quanto feliciem aditum prebeat intrantibus.

Consecratio altarium et de oblationibus ips[...] [...]pituli concessio.

[...] eodem anno opere omnia altaria circumquaque conuenienti magisterio **et de ecclesia** [...]rio conuenienter disposita. uidelicet **sancti sepulcri.** sancte marie magdalene. sancti saluatoris. sancti petri. sancti andree. sancti fructuosi. sancti iohannis baptiste. et in sinistro cornu altare sancti iohannis apostoli. et sancte crucis. postquam sacra crismatis unctione perunxit. dignifice nobilitatis insigni splendescere fecit ornamento. Qui quoniam in superne patrie contemplatione indissolubiliter animum fixerat. et quoniam mutua semper caritate feruebat. rogatus precibus petri pampilonensis episcopi condescendit. cui altare sancte fidis ad consecrandum cum ingenti ueneratione concessit. Facta autem omnium altarium consecratione dedicatoque in sublimi sancti michaelis altari. quia extra urbem tendere uolumus. quedam que preter misimus licet non in suo loco hinc innectam inserere debemus. de altari uidelicet sancte marie magdalene. et sancte crucis unde superius mentionem fecimus. medias omnium elemosinarum largitiones a fidelibus super positas. peregrinorum et debilium hospitalium domui concessit. Quam sane ante episcopalis consecrationis adeptionem suo precio acquisiuit. et propriis facultatibus propensius dilatauit. His ergo superius denotatis. quoniam monasterium de piniario sicut prelibatum est. a predecessoribus sui bone recordationis sisnandi episcopi sollercia constructum cognouerit. ecclesiam sancti martini ad usum monastice religionis iam fere destructam. cum leouegildo eiusdem ecclesie ministro. diligenter maiorauit. et maioratam diligentius consecrauit. In suburbio autem eiusdem ciuitatis ecclesiam sancti sepulcri uenerabili sancte susanne corpore splendidius illustratam. quam de bracarensi ciuitate sua transtulit industria. construxit. et expleta pascalis gaudii sollempnitate. in sequenti die ad eam annuatim processionem fieri firma stabilitate stabiliuit. quatinus in ibi a clero. et ab omni compostellano populo. missarum sollempniis sollempniter celebratis. quisque ad sua alacriter remearet.

De ecclesia in monte gaudii fabricata et consecrata. De pontificalibus pal[...]iis. De ordine et numero canonicorum.

Denique predicti presulis summa sollercia cuius [...] compositum ab ipsis fere cunabulis semper extiterit. et destructa construere. et constructa ne iterum labe fierent. sub ipsius constructionis statu consecrare. ex alto latere ciuitatis. in monte gaudii ecclesiam sancte et uenerende crucis. per eius iussionem plano opere fabricatam. ecclesiastico more consecrauit. Ad quam completa anni reuolutione tam clerum. quam etiam populum. in letania maiore. in festiuitate uidelicet sancti marci euangeliste. cuius sacras reliquias in eodem loco ueneramur et colimus. ad instar romane curie cum pompa ire constituit. et intra missarum sollempnia a presule sedis apostolice sollempniter celebrata. omnes pabulis eterne uite refecti. sicuti ex ordine primitus uenerant. sic ordinatim ad sua tecta repedarent. Preterea postquam episcopatus conscendit fastigia. quoniam ecclesia quam diuina gratia disponente regendam susceperat. diutino temporis spacio proprii pastoris fuerat destituta presidio. non solum nullam ibi

dominum pontifici honestam et congruam. Sed nec
clericos preter paucos esse. nulli discipline ec-
clesiastice subditos in ea ualuit reperire. Qua propter
intra precordia sue considerationis uehementer
affectus. salubri consilio salubriter assumpto.
inter muros eiusdem ciuitatis et beati iacobi opus
nouiter inceptum. mirabili suo ingenio. tri-
cameratum solum cum tantum conuenienter
incepit. et conuenientius ad perfectionem non remota
festinatione perduxit. Denique domos circumquaque
mira dispositione disposuit. ubi et ecclesiam mira-
biliter fabricatam. et mirabilius depictam. pontifi-
cali infula decoratus. cum summa ueneratione con-
secrando consecrauit. Olim quoniam et exteriora congruo
moderamine subtiliter regebat. et interiora subtili-
ori mentis acumine subtilius preuidebat. maiora
minoribus ante ponens eius largissima bonitas.
refectorium canonicis mirabile fecit et congru-
um. iuxta cuius similitudinem. sicut ab ore ipsius fre-
quenter audiuimus. in platea palacii claustrum
humilioribus domibus cum appendiciis exornatum.
si eum corporalis molestia non subripuerit. se perfec-
turum spopondit. Decretis. non solum clericos.
qui propter inopiam uictus. quem de redditibus ecclesie
usque ad medium anni habere uix poterant propria
ecclesiam dimiserunt. uerum etiam alios ex di-
uersis partibus colligens laicos de doctrina
eloquentie magistro. et de ea que discernendi
facultatem plenius administrat. ut nos ab
infantie subtraheret rudimentis. suo nos com-
mendauit imperio. Denique claritate sui inge-
nii sic res ecclesiasticas prudenter disposuit. quod
etiam iuxta numeralem discipulorum domini collectio-
nem septuaginta duos canonicos elegit. quibus
per totius anni reuolutionem sufficientia uictua-
lia minime deessent. Sic etiam et caritatis con-
cordia et feruore nimie dilectionis. sicut bonum
decet pastorem totis uiribus erat intentus. Sed quia an-
tiqui hostis uersutia. eos quos ita uidet astric-
tos. felle sue inuidie maculare non cessat. inue-
teri testimento facta duorum fratrum. quorum
alter cain scilicet fratricidium perpetrauit. ad memoriam
reduxit episcopus. Reduxit quoque in noue legis exor-
dio de .xii. discipulis. quod unus eorum proditor
extiterit. Et quia hec omnia ualde pontificis ani-
mum pungebant. qualiter radix illa proditionis que

antiquitus pullulauerat extirparet. ne presen-
tes ueneno pestifere suasionis interficeret. ca-
nonicis ecclesie sue personis consilium peciit. quo-
rum consilio ne supradicta fieri possent. ab uno-
quoque canonicorum subiectionis obedientiam con-
sequenti iure iurando suscepit. De iuramento
canonicorum.

Anno .i. c. x. v. k. maii.
episcopatus sui anno secundo. hoc iuramentum fe-
cerunt canonici ecclesie beati iacobi apostoli.
suo episcopo domno didaco .ii. quorum nomina inferius
scripta et singulatim notata uidentur. Iuramentum.

Ego .N. uir ub domno didaco presenti episcopo. per
deum patrem omnipotentem. quod ab hoc pre-
senti die et deinceps ero obediens et fidelis. semper
in omnibus eius. tam uitam uestram et menbra et honorem
totum quem habetis nunc. uel habituri estis. de-
fendam et exaltabo absque aliqua fraude. et malo in-
genio. secundum posse et ingenium meum. omnibus
diebus uite mee. sic deus me adiuuet. et hec sancta
euangelia. Nomina eorum.

Gundesindus abbas. Munio gelmiri. Pelagius
gunsalui. Gaufridus arc. Hugo capellanus.
Oduarius arc. Pelagius didaci. Iohannes arc. Petrus
astruariz. Munio arc. Pelagius muniz. Vidacius
rud. Martinus pel. Munio mr. Adefonsus atinz.
Arias muniz. Petrus pel. Ciprianus pel. Petrus
uidaci. Adefonsus didaci. Petrus gundesindiz. Bernar-
dus. Gutierre sp. Michael gunsalui. Petrus didaci.
Iohannes rud. Item petrus didaci. Pelagius munionis. Mu-
nio sisnandici. Arias arc. Vidacius lod. Petrus iu-
dex. Vidacius rud. Pelagius anaiaz. Vimara ab. Iohannes
guimiriz. Michael ianardiz. Vidacius pel. Aloitus
bned. Fagildus presbiter. Pelagius tanoiz. Oduarius presbiter.
Gundesindus presbiter. Adrianus rud. Vidacius iul. Petrus
al. Fulcerius presbiter. Aloytus iohannis. Martinus be-
raldus. Pelagius manso. Petrus cresconii. Pelagius
gelmiri. Petrus anaie. Petrus mr. Martinus scoiz.
Romanus romaz. Vimara astrariz. Sigla el.
Adefonsus pel. Petrus abbas. Arias guntadiz.
Martinus pel. Petrus cres. Eius. Petrus elie.
Adulfus. Guido archiepiscopus bracarensis. Pela-
gius iohannis. Arias gunsalui. Petrus fulco.
Arias didaci. Episcopus auriensis. D. a. tudensis. episcopus.
Quibus de ordine eorundem.

Qui ita gradatim dispositis. ubi omnibus ueluti
bruta animalia. nulla adhuc iuguli aspritate

depressa reluctantib(us). sic nec coro ingredi sic a
gradibus altaris ad altare consentiere. nisi
superpelliciis decoratos minime p(er)misit. Q(uo)d
plura. sic uomere disciplinę. aspera clericorum
corda temulento mollificauit. q(uo)d etiam illi q(ui)
ad quelib(et) facienda precipientes. nullo umq(ua)m
moderationis freno fuerant obligati. et sic q(uo)d
dictu nefas e(st) in mutuam cedere p(ro)rumpebant.
no(n) solum caritatis concordia uniti erant.
Uerum etiam om(n)i iam morum honestate re
fulgebant. **De hedificatione eccl(es)ie**
His ergo talis(que) **de canobio.**
consimilib(us) laborib(us) semp(er) intentus.
ecclesiam s(an)c(t)e et intemerate uirginis ma
rie de canogio. cum domib(us) circu(m)circa dispositis.
que no(n) longe ab urbe se iungitur. quanta ul(tra)
quali animi intentione fundauerit. n(on) in exa
mine uenture felicitatis. p(er)fecte dici a mortali
b(us) minime poterit. Quippe cum ei(us) discretionis
intuitus totius gallecie s(an)c(t)imoniales sine re
gulari districtione uacare intueretur. nullum et
enim s(an)c(t)imonialiu(m) monasterium intra tanti re
gni latitudinem habebatur. ei(us) animus germ
ane caritatis calore succens(us). ad id p(er) agendum.
tam idoneum loci situm ueluti illum. reperire
non potuit. Cum quia ap(osto)lice sedis ap(osto)lice.
deuote sue continentie collaquio continue ui
sionis frequenti(us) imbuerentur. tu(m) quia p(ro)pter co(n)
tigua(m) loci affinitatem. eis hubertus et co(m)modi(us).
necessaria suppeditarentur. Diuino igitur co(m)
punctus amore. tota mentis intentione cupie(n)s
locum illum hedificare. no(n) solum pomerium
et ceraseturm. unde nec pars arboris ibi habe
batur. s(ed) etiam om(n)ia fere genera arborum que
ad gignendos fructus in partib(us) istis reperiu(n)t(ur)
habilia conuenienti loco circumq(ue)q(ue) plantari
fecit. et in eodem flumine q(uo)d p(er) terminos ecc(lesi)e
discurrit. sic frequenter audiuimus. in uaria
piscium fieri iussit. quatinus quando pis
ces reperiri no(n) possent s(an)c(t)imoniales. que eun
dem locum incolerent. eorum possent subsidio
subleuari. **De restauratione ecclesiaru(m). i(n) patro**
Hec quoq(ue) **no. i(n) iria. i(n) s(an)c(t)a cruce. i(n) s(an)c(t)a cola**
silentio preterire **lia. i(n) s(an)c(t)a leocricia. i(n)**
nequaq(ua)m dignum **neuaro. et de cultum**
existimo. q(uo)d in eo in pastorali. **uille no(m)i(n)e go**
degildi.

eius celsitudine p(er)manente. cum honores et
ecclesias ueluti bonus pastor, in sua diocesi s(an)c(t)a
uisitatione p(er)uisitaret. in toto sui episcopio ubi
suus frequens erat accessus. ad p(er)agenda diui
na officia p(re) nimia uetustatis obumbratione.
congrua loca inuenire nequit. Ecc(lesi)a(m) p(re)t(er)ea et ecclesio
lam s(an)c(t)i iacobi de patrono a biuno templi sabulo
usq(ue) ad su(m)ma tecti fastigia. cum q(ua)dam bone me
morie pelagio p(res)b(ite)ro hedificando construxit. Et
sic et altare s(an)c(t)e eulalie in liteca. sic in pistomar
cis ecclesias quas inferius de tenebris ignoran
cie ad co(m)munem lucis notitiam deducimus.
uidelicet s(an)c(t)e crucis. s(an)c(t)e colalie. s(an)c(t)e leocricie. s(an)c(t)e
marie neuarensis. quas etiam solotenus destruc
tas u(e)l quasi tuguria repperit. cum domib(us) utro
biq(ue) congruenti edificatione. edificatis eum ui
gili exercitio condidisse cognouimus. quas o(mn)es
canonicorum suorum collegio stipatus honori
fice consecrauit m. Iuxta pontellam u(ero) s(an)c(t)i iacobi
uillam ecclesiam s(an)c(t)i michael(is) de lolone de quoru(m)
dam militum potestate qui eam quasi p(ro)pria te
nebant. iuxta liberatione liberauit. Aliud in loco
q(uo)d iuxta ip(su)m uillam ad recipie(n)dum pontifice(m)
sessio no(n) erat idonea. palacia et domos circu(m)q(ue)
q(ue) conuenientes edificando construxit. In sali
niensi quoq(ue) pago regiam uillam uocabulo go
degildum cultoris inopia desolatam et destitu
tam. quam in mensa fruticum densitas uehe
menter occupauerat a laicali possessione penitus
abstulit. et ad eam excolendam p(ro)prios cultores
celeriter intromisit. Iuxta cui(us) uille affinitate(m).
ecclesiam s(an)c(t)e marie de elua a sitibunda militum
cupiditate. ante presentiam piissimi comitis ra
ymundi p(er) regium censuram iuxta liberatione
liberans. postquam p(ro) suo iure c(on)secrauit. iuri
sue restituit ecclesie. **De libertate ciuium**
Supradicto namq(ue) **conpostell(anorum).**
consule raimundo qui tam ingeniu(m) cla
ritate. quam generis nobilitate inter occidenta
les eminentiam gallecie regimi(n) optinente. inter co(m)
postellanos ciues contra nobiles terrarum p(ri)ncip
es magnam dissensionem. ortam e(ss)e cognosca
mus. Nobiles enim sine aliqua iustitie re
petitione. et sine aliqua iusta ratione ciuib(us) ci
p(er) honores suos extra urbem co(m)mercia requireb(an)t.
censum et uehicula. et om(n)ia que asportabant.

sua ui auferebant. Quorum negocio ex utraque
parte inrationabiliter uentilato; idem uir summe
prudencie et sapiencie consul .R. finem impon
ere cupiens; astante non modica turba militum
et iudicum nobilium tale edictum fecit quod
numquam aliquis earum pigneraretur; nisi pro
sua tantummodo causa. iusticia primitus pos
tulata et apostolice sedis aplice denegata. Et si quis
uero superbia tumidus fastu elationis inpingua
tus. huiusmodi edictum eius dolore uiolatum; in
aliquo uiolare temptaret ea que pigneraret
dupliciter compositione componere. et pro ipsi sui aus
temeritate sol. lx. persoluere. Item consul certa
scripture cognitione affirmando confirmauit.
Dato itaque iudicio cum uir illustrissimus socer eius
rex Ildefonsus causa orationis beati Iacobi limina
feruenti animo uisitasset; et a ciuibus ut hoc iu
dicium confirmaret uehementius pulsaretur;
ipse eorum iustissime postulationi assensum pre
bendo suarum cognitionem litterarum sue successio
ni reliquid. et eum qui non obseruaret. perpetuo a
nathematis constringendo constrinxit. *De trib*

Cum apud ciuitatem *uto sancti pelagii delito.*
Zamoram prefatus consul tam dissenterie
morbo quam acute febris egrimonia patteretur;
de debito sancti pelagii delito quod uulgali appellatione
portaticum dicitur. prefatus episcopus eum uehementi
inuectione uehementer increpauit. Quisquis
enim ea loci parte siue fecerat. siue transitum
faciebat; non solum pro sue pecunie amissionem.
uerum etiam pro magnum sui corporis dedecus
nudatus exuuiis sepius corpore instantius la
niabatur. Quorum labores episcopus animi con
passione recordans. quia consulem tunc tem
poris census inopiam pati cognouerat. multa et
enim idem consul milicie sue spoponderat. set
unde persolueret non habebat. ex propriis sue ecclesie
stipendiis censum qui ei more solito de castro
illo dabatur pari trutina trutinatum ei confe
rre uoluit. Sed quia consul pro remedio anime
sue cognouit episcopum constantius insistentem;
inter reliquas suarum elemosinarum largitiones
debitum in perpetuum scripture cognitionem cum consilio
sue coniugis penitus abstulit et sue propagini si
id repeteret modis omnibus interdixit. *De adquisi*
tis domibus compostelle. et de pilonio. et de brancie
ricio.

Preterea sanctissimi
regis Ildefonsi sororem sanctissimam urcab
ulo geloyram finali sorte depressam totam cur
tem angemarius numulariam ecclesie beati iacobi
contulisse cognouimus. Quam equidem geloy
ram. medietatem monasterii pilonii et branderi
cii cum pertinentiis eorum non dissimiliter dedisse
presensimus. Cuius digna uestigia eius soror urra
cha regis fredenandi discreta et nobilis filia. pro
funda mentis prouisione pertractans; antequam su
us spiritus de ergastulo carnis fuisset elapsus; in ur
bana compostelle ciuitate solum quoddam iuxta
forum luculenta litterarum attestatione non dis
similiter impendit. In acquirenda autem supradi
ctorum monasteriorum pilonii uidelicet et bran
dericii alia medietate cum omnibus sue domina
tioni iure ueteri pertinentibus tantum non desuda
uit ecclesia quo adusque uir summe prudencie re
ligionis rex Ildefonsus cum ea que sibi proxima
consanguinitatis linea iuncta constabat urra
cha uidelicet eodem utero progenita; per certam scrip
ture cognitionem firmo stabilitatis robore eam ro
boratam; clitis iacobensis tribuit ecclesie. *De ida*

His igitur inpetratis. *gine dominorum pilonii.*
et apostolice diligenter receptis; quia quidam
corbulo anfonsus scilicet ramiri cognouit episcopum
ad suam uenire ecclesiam sanctam eolaliam delosori
que pilonii dedit. et esse dicebatur; felle sue ma
le opinionis infectus ad ullitiam terre luzum
ariam se transtulit. et per eum consuli et eius uxori
se presentauit quatinus ecclesiam illam. et ea que sui
iuris non erant eorum dominio mancipare.
Quod episcopus comperiens; tam diu cum infanta nunc
blandis sermonibus. nunc duris inuectionibus
sepefactum negocium pertractauit; donec uir eius
super huiusmodi rebus inquestione positis et ue
ra sua indagine determinatis. tam ipsum anfo
sum quam eius hereditatem quia ad ecclesiam bea
ti beati iacobi pertinere cognouerat; presulis do
minio mancipauit. Recepto itaque pilonio. cum
eius honorem diligenti inuestigatione inuesti
gasset; totum dominium auniola usque in carium.
et a carrio usque ad portum mouri. unde solo no
mine se possidere medietatem persensit; iuri sue
ecclesie uera assertione attinere tunc temporis di
dicit. Quo cognito presentiam consulis celeriter

adivit, et eius conspectui super huiusmodi terminis querelam opposuit. Cuius iudicio certa diffinitione terminola usque in alium aliam mediatatem se impetrasse gavisus est, et quia ad castro usque ad portum mouri, alia medietas sub iudicium determinatione determinanda remansit; oportuno eam tempore determinari, inde postulat. *De diffinitione oxomensis et burgensis diocesis et de egrimonia comitis munionis.*

Post aliquanto labenti temporis curriculo, dominus papa dilectioni eius quasi precordiali et speciali filio suo preceptorias litteras delegavit. Quatinus cum comprovincialium sedium episcopis, petro videlicet legionensi et pelagio auriensi, et aliis quos super idoneos eligeret, longitudinis causa sub silentio regiminis eam que inter oxomensis et burgensis ecclesie clericos ambiguitatem de finibus communis parrochie habebatur, certissima indagine determinaret. Et facta determinatione, super huiusmodi omnibus autem domini pape litteris suis informaret.

velut
sine

Cuius profecto visioni iussioni velut vir magne humilitatis sine mora obtemperans, ad indagandos terminos iter suum cum omni celeritate arripuit. Cum autem in partibus campanie eius notus fuisset adventus, quidam vir illustrissimus consul R. quem natium et morum dignitas inter cetera tales non parum exornaverat apud villam gradialium secus sanctum facundum positum gravi egritudinis languore detinebatur; item consul, note predicti presulis clementie, quasi ad desiderabile salutis anime sue refugium, ut ad sese venire dignaretur, nuncios suos destinavit. Ante cuius presentiam cum parata festinatione pervenisset, tanta veneratione venerandus episcopus est susceptus, quantam silentio preterimus, ne in eius descriptione diuturnis et morosis immoremur. Illam postquam consul dignis penitentie fletibus suorum criminum maculas detersit, et se totum sue potestati consilientia arbitrio presulis commisit; in ripa fluminis minei monasterium deplanatal cum suis appendiciis ecclesia sancti iacobi fidelissima litterarum attestatione dare voluit. *De testamento*

Sed quoniam ecclesia nostra *sancti mametis et deobini* non solum in capite, verum *etiam comitis* etiam in suis membris, sic intrinsecus quoniam forinsecus

...ius auxilias eius frequenti impugnatione impugnabatur; quo materne pietatis affectu, colloquiorum dulcedine prefati principis aures pulsans instanter, ei tandem persuasit, quod sic infirme domine urrace uxoris sue consultu, deservili conditione progenitus tam ad regalia imperia, quam etiam ad comitum principibus et in civitate sancti iacobi commorantibus, in concussa stabilitate per testamentum iugum debilitate servitutis abstraxerunt; sic me petrum nomen dum capellanum scriptum de sancto mamete, cum suis omnibus pertinentiis facere cartulam. Quod ante presentiam soceri sui catholici regis domini adefonsi, qui ad iuvendam eius egrimoniam quem speciali dilectionis privilegio diligebat advenerit, dolore suo doloravit. Quibus ita peractis, aliquam sue uxori sulfure tempestatis turbem denuntians, aliquam venture felicitatis gaudia repromittens, postquam ei persuadendo persuasit, quamvis omnes ecclesias et hereditates, preter hereditatem superiam et autem unam in civitate inter fluvios illam saliet et tamarim, apostolice ecclesie presentiam deliberatione sicut et contulit, commisisset. Et sancta anima debita nature munera persolvendo, de habitaculo carnis est evulsa. Alvo tam communi clericorum consilio, cum petro legionensi episcopo et aliis consociis ad faciendam terminorum supradictorum indaginem, duos clericos suos direxit. Ipse vero ad propria revertendo, sancti viri exequias et preciosam sepulturam in ecclesia beati iacobi debitas humanitatis officia solvens, officiosa pietate peregit. *De burgo tabulato et de moneta sancti iacobi a rege data et de alteratione pro iohanne logebardo et fratre eius.*

Denique prefatus imperator dominus ildefonsus, interna mentis consideratione considerans tanti pastoris sollertiam circa opus ecclesie eidem fore semper intentam, ex affluenti suarum rerum fertilitate operis inopiam sublevare desiderans, et in confinio vallis carceris burgum tabulatum et monetam sancti iacobi modis omnibus utilem, ea legis conditione concessit; quatinus eidem operis machina primitus consummata, ultimo tam ad clericorum inibi deservientium impensas quam etiam ad usus sue necessitati necessarios ecclesie genio

sine ulla sue propaginis receptione permaneat.
Recepta ergo sicut patula cordis aure superius
auditis omnino libere moneta eidem presul suum
a sollertia: omnibus suis nummulariis randulfum
maiori ingenio preditum cum magna cautela pre
posuit. Cui custodie omne monete dominium ne
falsificaretur: attribuit. Cui randulfus per se et
tam sepefati pontificis iussionem indiscretis
civibus piissimi regis ildefonsi de duobus civibus
suis iohanne videlicet longobardo et eius fratre gau
frido querelam opposuit. Quorum alterium io
hannem scilicet regis filie repositarium, eadem regina
permissionem et summam presulis regitatem collegerat:
alterum vero petrus consul ab eodem pon
tifice non dissimili ratione susceperat quorum pro
testate vallatos. tunc temporis episcopus iustificare
non potuerit. Audita igitur huiusmodi querela rex
episcopum cum ingenti veneratione ad se accessiri pre
cepit. et de his civibus iustitiam ab eo sine dilatione
expostulavit. Et quia hec legione acta fuerunt.
ubi consul et regina tunc temporis aderant:
episcopus eos advocavit ut causas filiorum suorum
hominum ante regem cum suo nummulario de
terminarent. Missus fuit itaque consul petrus.
ut ipse et regina causas diligenter discuteret. Et
querimonia utriusque partis iam ventilata pertractata
in conspectu nobilium qui eo tempore presentialiter
aderant. rex omnium civium dominationem tam
sue filie quam etiam consuli imperium abstu
lit. dicendo dominis et patronis suis ea legis concessio
ne dominium ecclesie beati iacobi fuisse concessum:
quod nullum homine. nec aliquis ius in civitate habere de
berent: et tradidit eos pontifici iudicandos ut
suos. Insuper etiam omni sue future propagini mis
omnibus maledicendo interdixit. ne quis ex sua
stirpe descendens sive descensurus: hoc iudicium
aliquo ausu temerario contaminare vellet. Quod
si facere presumeret: maledictionis eius sententiam fes
tinantur incurreret: et a paterno cespite exul fie
ret et digne divine dispensationis ultioni sub
iaceret. De cirographo monete.

Sub item vero tempus item quoque
episcopus pro cyrographo monete quod erat facien
dum. duos clericos suos didacum bittanum videlicet
et munionem fratrem suum burgis cum rege reliquit.
Quod equidem factum cum nullatenus impetrare po
tuissent. quia rex super altare apostoli se illud obla
turum eidem asseruit. cum omni celeritate in propria
sunt reversi. De morte sancii regis filii. et de in
terclusione ab petitione cyrographo
hinc ferme monete.

Triennio. In capite quos estus solis facit ethiopibus
similes. castra et oppida toleto subiacentia: actius
solito invaserunt. et interfectis hominibus qui eorum
obstabant fortitudini: quia robore militum suorum
vallati. nulla hostium spicula formidabant: ibi
quasi in summa positi tranquillitate sua tentoria
firmaverunt. Quod cum filio regis sanctio scilicet
fuisset auditum. cuius custodie secundum patris imperium
toleti dominium erat commissum: assumpta nobilita
te consulum et stipatus probitate et milicia virorum
nobilium ad fugandos hostes sue patrie destructo
res celeriter est profectus. Quos cum assiduis ictibus
et duris incursionibus sterneret: quod est lacrimabile
dictu. voluntatis sue contrarium invenit: quia ipse
cum omni nobilitate sua maurorum spiculis infelici
ter succubuit. Cuius rei audita perniciae et virorum
nobilium clade percepta: prudentia presul suorum
militum multitudine collecta. et cum filia regis ur
raca ad loca que mauri invaserant: destructa
advenit. Unde fugata hostium multitudine: validam
cum egrimonia prinus est insecuta. Sed cum omni
potens deus ecclesiam sancti iacobi tanti pastoris pre
sentia privari minime vellet: quatinus qui cor
rigendi erant. pastorali eius sollicitudine corrige
rentur: eum pristine incolumitati restituit: et
segobiam civitatem que regis presentia letabatur:
quam citius potuit intravit. Ubi cum surgente lucis
aurora tam de causis ecclesiasticis quam etiam de secula
ribus negotiis sicuti bonum decet ecclesie rectorem.
regem alloqueretur: inter cetera scriptum quam de
moneta concessione iam fieri preceperat ab eo sum
mo opere petiit. Cumque hoc insistendo nichil res
ponsionis acciperet. et in sequenti die eadem episcopus
repeteret: tale fertur suscepisse responsum. Pri
mitus inquid toleti menia visurus adibo. et tunc
sub habitu peregrinationis. gratuita animo peram acci
piam et recto tramite eundo. beati iacobi patro
ni et tutoris mei limina diu michi desiderata.
visitare curabo. Ad que equidem loca cum deo
auxiliante pervenero: quod tua caritas valde depo
scit. me offerente cyrographum impetrabit. Ne

forte itaque episcopus subrepente mortis articulo plenum vestre devotionis effectum consequi non possitis, dum vestre discretioni possibile conceditur, quasi quod superstes feceritis propria manu vestra que amplius caput acquirere quam si donis ecclesias in perpetuum minime destruetur, vestri muneris largitatem impedire debetis. Omnipotens enim dominus quia verus cordium et cogitationum nostrarum est inspector, non ad loca vel ad munera respicit offerentium, sed que munera et quo animo dentur ex alto prospectat, quibus eterne beatitudinis premia sine fine conservat. Cum autem his et huiusmodi sermonibus regis animus incalesceret, Ite inquid et omnia ubi nostra hac die suppeditabimus, et in crastinum quod de his omnibus deus nobis donaverit respondebimus. Mane itaque facto cum rex et regina in secretario sui mansione sederent, episcopus ab eis honorifice susceptus, quanta regis animus tota nocte revolverit, eo referente agnovit. Accersito enim repositario, sua scrinia fecit aperiri, unde sibi prefixum scriptum iussit asportari. Quo accepto, flexis in terram poplitibus genisque rivo lacrimarum madefactis, pedes pontificis osculando, illud ei cum ingenti veneratione concessit. **Quod edificavit burgum Cacavellos et cetera.**

Idem quoque episcopus quanta infatigeno itinere vigili exercitio condiderit, ad vestre cognitionis memoriam reducimus, ne ignorantie tenebris obfuscata futurorum scientia latere valeant. Construxit namque burgum Cacavellos quod solotenus destructum reperit, et domibus inibi factis cum magno honore ecclesiam consecravit. Denique cum partes campinie pro adipiscendis sue ecclesie honoribus sepius visitaret, et inter Pastoricam et Legionem sepissime transitum faceret, et in propriis beati Iacobi mansionibus locum requiescendi minime reperisset, destructe enim et omnino inculte humanis visibus apparebant, ipse intra sue mentis habitaculum quasi quoddam velamen tristicia retinens, et exterius tamen nulla eius vestigia ostendens, qualiter eas ad perfectionis cumulum produceret, modis omnibus agitabat. Tractatu facto itaque non multo temporis intervallo, de propriis suis facultatibus censum et necessaria omnia cuidam villico suo attribuit, qui quam artificio eas speciosas condiderit, ne minus vi dicere

invideamur, ex ipsarum perfectione qui scire voluerit plenius agnoscere poterit. **De donis consulum.**

Quia igitur hactenus et de regibus et de filiorum regum muneribus que diximus sub brevitate descripsimus, tempus exposcit ut ad comitum dona omni postposita mora redeamus. Comes namque Sancius debita consulis iura summo regens moderamine, sicut in Avancos villam Maurim per testamentum attribuit, sic eum in eodem loco ecclesiam dedisse non surda aure audivimus. Quem consul Petrus tota animi devotione sequi cupiens, cum animus sue uxoris a suo velle non discreparet, sicut solum in civitate circa monetam, ita post corporalem sui resolutionem, in Nemitos ecclesiam sancti Tirsi, penes Avecandum sancti Iacobi villam cum hominibus debite servituti obnoxiis, et villam Paulatim proprio habentes nostre ecclesie reliquit. Cuius sinceram devotionem soror eius in anima ante oculos sue mentis sepius revolvens, quoniam Robnium suum Froylam prefati comitis filium, in Nemitos cum servis villam Eiredinum iam dedisse beato Iacobo perpenderit, ipsa non inferiorus posse se esse existimans, in territorio Salinensi, villas videlicet Romanadum et Octavium, sopnum imitata, elicis ecclesie proprio concessit. Inlemos quoque comitissam Geloyram patrem monasterii sancti Verissimi cum omnibus suis beneficiis et debitis dedisse quoniam scimus, sine ambiguitate proferimus. **De donis militum.**

Expeditis itaque comitum donis et pro nostro modulo diligenti perscrutatione percurrentis, quia ad inferiores militum lineas gradatim descendendo descendimus, eorum dona licet inferiora pretermittere minime debemus. Per hec et enim et minus valentes ad exercitium bene operandi decenter assurgunt, et potentes ad sublimiora peragenda penitus inardescunt.

Ludzus ergo **donum Luzi Arie.**

Lariades cum vehementi febris molestia vehementer esset adstrictus, quoniam uxorem suam maiorem in supremo finis articulo positam mediam partem de ea villa que est secus pontem Vlie, et in Salnes medietatem de villa Quintana, et in Talbariolos villam ... contulisse agnoverit, ipse eam toto mentis

ardore imitari desiderans: tria in teza. uillam saucium longum. et inuaisanca uillam dadi. et in teza: uillam nouam. et aliam penes pon tem ulie non dissimili ratione concessit. Comitum utpluri (Item) salinensi uero confinio. oduarius dictacide (tis) uillam ouar. et ouecus cresconides uillam portas. et minus pelagides alium saucium. sic cum magna suarum coniugum deuotione dederunt: sic nos eas summo animi affectu suscepimus. Item.

Sed quia idem pastor in acquirendis sue ecclesie rebus semper erat sollicitus: quartam partem ecclesie sancti uerissimi de arcubus. et medietatem ecclesie de ecclesia sancti georgii uille noue. et in ripa ulie ecclesiam sancti iohannis de coua. abana aloytide simul cum seruis suis sollicite conquisiuit. Et conquisitam uigilanti cura: uigilantius conseruauit. Sicut enim aliena iuste conquirere summa uirtus esse agnoscitur. sic acquisita caute custodire. non inferior uirtus a sapientibus creditur. Item de eodem.

Denique in monte zebruario burgo patiur nelo abouecco sancio impetrato: in ripa tamaris de monasterio nouali dictum uilla ulfitem terciam partem contulisse: presentibus obtutibus ipsi perspeximus. Item de eodem.

Preterea in farensi pago. cresconium petri de sicut uillam dedisse cognouimus. sic sanctum adefonsum indubia portionem suam de uilla beniuiuer concessisse: similiter scimus.

Porro episcopus subtili mentis industria. Item. quasi futurorum certissimus. eminus futura mala perspiciens: ne pauperes intolabili ponte cautum nostri parrochiani. petri uidelicet consilio. qui omnia more hostium deuastare consueuerat. opprimerentur. et uillam abonega ecclesiarum prestamenti seriem acquisitam pro alia maona cum eius fratre garsiea transmutauit. et ibi maona uidelicet uillam petri petridis conuenienti precio conquisiuit. Quas prefatus comes cupiditatis sitim in modum ebriam ardens: emere concupierat. Tunc episcopus ipsam uillam nomine ouam. precio uidelicet sexcentos solidos petro petriz cuius iuris erat. emit. et sic ab iniuria comitis euasit. Item.

Circa idem fere tempus in montanos uilla iacobi de martino pelagide iam diuicius impetrata: in uamensi affinitate gunza eriz. euidenti indicio aniam guntesindidem euidenter aspiciens: qui quartam partem monasterii sancti pelagii de castello contulerat: eiusdem monasterii suam portionem et octauam sancte eulalie de bando cum omni stabilitate nostre contulit ecclesie. Item.

Stterea ilonecia froylaz. ea que nullo umquam fine terminantur etate confecta. seu meditatione premeditans. post huius uite naufragia se ulterius operari minime posse. geloyram martinidis. et adefonsi munionis sancto exemplo fortiter excitata: quorum alter in confinio sancte eulalie de onorio uillam alter in pistomariis uillas oliueyram: scilicet arries. et neoma. ecclesie habendas specialiter contulit: ipsa non dissimilem gerens animum: in coznato de monasterio argentario quod suus animus expetebat: ad bone deuotionis effectum sine ulla dilatione producere festinauit. quando suam particulam per certam scripturam presentibus diebus nostre submisit ecclesie.

Acquisiuit magister in talauriolos. Item. Alarazuncia sisnandiz. uillam couas. et de uilla plana sexta. de lagartone uero superiori sexta. et de inferiori decima porcione. In dominio saliensi de uilla bella duas partes precii collatione comparauit. Item et de restauratione ecclesiarum.

Preterea prefati presulis prouida paternitas. sic clara sui ingenii sollercia de muliere aria sauariquiz guina oduariz. duas uillas paulatim scilicet et fusim. alteram earum in lagartones. alteram uero in ripa fluminis ulie in dominio sacri montis sollicite conquisiuit: sic in sancta xpistina de noya. aliam uillam de pelagio guntesindide cum ab hac presenti luce migraret. non minus sollicite impetrauit impetrauit. Postremo ecclesias quas in prius beati iacobi heredtatibus cum quodam honesto uiro iohanne scilicet nostre ecclesie archidiacono inuenimus pater nitatis eius discrecio sollicite restaurauit. et restauratas presencia nostri nequaquam postposita sollicitius conseruauit: uelut barrarios. piauella. auegundo. toiobre. degio. aunenarias. morallas: de hoc tractatu excludimus.

Hec autem inserendo de edificatione castelli honesti. inserimus: quia cum assidua incursione ismahelitarum seuicia in deuastationem nostre patrie uehemencius deseuiss

ipse episcopus cum populi premio Israel se fortem murum oppo suit. Et e contra homines ex diuersis partibus ad Honesti castrum reficiendum annua reuolutione ex assuetudine conuenierunt, quatinus que destructa et aptanda erant aduenientium frequentia restauraret. Sumpto cum rege consilio rex iniunxit ei ut quoniam male aptatum erat castrum illud penitus destrueret, ne forte hismahelitarum subdola uersutia qualibet machinatione seu ingenii calliditate illud caperet, et inde totum eius affinitatem totamque uiciniam sollicitatis deuastaret. Consilio eius audito episcopus, intra sue mentis hospitium digna uoluens suspiria, quoniam eius prudentie magis placuit semper ad utilium edificationem tendere quam ad destructionem funditus anhelare, ex unaquaque domo totius sui episcopii ad illud subleuandum regie monete solidum reddi precepit. Quibus receptis, homines huic seruitium obnoxios per certam scripture impositionem ab hac seruili more ingenuauit. De quorum minima pecunia, quoniam moneta tam pondere quam lege tunc temporis erat attenuata et debilis, non tantum integrum ad summitatem perducere potuit, sed de propriis facultatibus sic castrum Honesti muro[?] edificio propugnaculis et turrium altitudine muniuit, quod si forte tam moabite quam etiam hismahelite se aliquando quoquomodo ad id castrum applicuerint, aut lapidibus et iaculis subditi de superiori obruentur, aut militibus qui ibi sub tutamine[?] utilitatis custodia permanserint, captionis aut mortis periculo procul dubio ingerentur. De archipresbiteratibus Bisancos, Trastamaros et Salagia.

Hec uero quoniam Honoria[?] agerentur, prefatus episcopus recolens Minduniensem episcopum duos archipresbiteratus et dimidium ab antecessoribus suis scilicet Compostellanis episcopis sub nomine prestaminis optinuisse, ne forte eos in posterum Compostellana sub aliqua occasione amitteret ecclesia, ab eo pacifice requisiuit; et quia ei ea reddere contempsit, in Carrionensi concilio, quod D. Toletanus archiepiscopus et sancte Romane ecclesie legatus celebrauit, proclamationem fecit et super hac re nuncios suos domino pape multotiens destinauit. Cuius litteras licet diuerso tempore asportatas, quia ad unum negotium pertinebant, in unum non incongrue constringendo construximus. Archiepiscopus igitur dominus Bernaldus a compluribus conprouincialium episcoporum conquerens super eos archipresbiteratus uidelicet Bisancos, Trastamaros et Salagia ad ius Compostellane ecclesie pertinere, hiis Minduniensi episcopo misit litteris. De eodem.

Bernardus dei gratia Toletane sedis archiepiscopus et sancte Romane ecclesie legatus, karissimo suo domino G. Minduniensi episcopo salutem. Quod ad Carrionensem concilium fraternitas tua se presentare nequiuerit, per nuncios tuos egritudinis tue necessitatem cognouimus. In quo siquidem concilio inter ceteras que aduersus te ab omnibus sunt querimonias ecclesia sancti Iacobi in auribus nostris grauem super te querelam porrexit, quod duos scilicet archipresbiteratus et dimidium, quos iuris prefati apostoli quondam fuisse constat, uiolenter usurpas. Unde caritati tue per obedienciam precipimus, ut quicquid prefata ecclesia legitimis scriptis habuisse probetur, sicut in priuilegio Romano continetur, omni alia ambage postposita reddere non tardes, ne forte Romani priuilegii transgressor anathematis gladio feriaris. Postremo hiis prefate ecclesie restitutis, uenerabilem fratrem nostrum Compostellanum episcopum D. interpellabimus, quatinus uel ea uel alia fraternitati tue in descendendo nostro interuentu ad tempus conferat. Uale.

Datum Legione .ii. nonas februarii. Era. M. C. X. I. Item de eodem.

Quibus litteris Minduniensi episcopo non obediente, Compostellanus episcopus ad dominum papam duos nuncios delegauit, et per eos huius negotii in Carrionensi concilio agitatum ei notificauit. Dominus papa tante auctoritatis litteras conspiciens ac tanti concilii iussionem intenta cordis aure perspiciens, subsequentes litteras Minduniensi direxit episcopo. Item de eodem.

P. seruus seruorum dei, uenerabili fratri G. Minduniensi episcopo salutem et apostolicam benedictionem. Venerabilis fratris nostri Didaci Compostellani episcopi et clericorum eius querelam accepimus, pro ecclesie sancti Iacobi archipresbiteratibus, quos iniuste dicis retinere audiuimus. Et quia iudicium legati nostri Toletani archiepiscopi quod apud Carrionem nuper in concilio edixerat contempnas, mandamus tibi ut aut iuxta iudicium eius satisfacias, aut si te grauari existimas, presenciam tuam ad ipsius legati audienciam representes, causam tuam tractaturus. Si uero nec in hoc adquiescere uolueris, se

tenciam q̄m inde ip̄e dictauit. auctoritate nr̄a co
firmamus. Datum latani .k̄l'. maij. It̄ de eodem.
His litteris susceptis. nb respondere noluit.
s; ad p̄sentiam domini pape clicos suos scilic;
gundisaluum munionem destinauit. cū eos lr̄as
litteras compostellano ep̄o .P. asportauit. It̄ d' eod'.
Pep̄s seruus seruorum dei. Venerabili fr̄i.
.P. compostellano ep̄o salutem ⁊ ap̄licam
benedictionem. petentibus ecclie tue clicis qui oli
dum ad nos uenerant scripsisse nos reminiscim̄
minduniensi ep̄o ut duos archip̄biatus ⁊ dimidi
um quos inter parrochia beati iacobi ecclia tenuis
se dicebatur: tue potestati restitueret. Uenientes
uero ad nos sup̄ mindunienses ecclie clici dixer̄t.
p annos .x. postquam t̄ra illa de manib' sarracē
norum erepta ē. p̄fatam ecclesiam quiete archip̄re
sbiteratus illos possedisse. Si ergo ueritas sic se
h̄t. precipimus dilectōni tue. ut eosdem archip̄s
biteratus ⁊ dimidium in eiusdem ecclie possessio
nem dimittas q̄ete. Preterea consuetudines q̄s
p̄ri possōne in quibusdam ecclesiis h̄buisse ecclīs
quas tua fraternitas abstulisse dicitur. nolum̄
te iam dicte ecclie restituere. Sane in his omīb'
si beati iacobi ecclia ius aliq̄d h̄t. ad p̄ximas k̄l'.
octobris. nuntios cum minduniēsis ep̄i legatis
qui ī eodem termino ad nos uenturi sunt: desti
nabis. Datum latani iii' octobris. It̄e de eodem.
Quarū quidem preceptōne tam nos q̄m ipi
ap̄ k̄l' oct̄. romā magna festinatōne uēnim̄.
⁊ hec iudicium a domino papa. p. scd̄o suscepim̄.
uidelic; ut quinq; p̄sone ex uetustiorib' mindu
niensis ecclie irent astoricam ibiq; burgensi ep̄o
dōno .G. preceptoris litteris domini pape adue
nienti iurarent predictas dioceses se .x. annor̄
spacio ī cēsc possedisse. ea scilic; ratōne q̄d ulteri'
nō inquietarentur. Menduniensis ep̄s supradic
tum iudicium audiens. q̄uis senectutis sue de
bilitate impatiens laboris eēt. cum clicis compos
tellane ecclie astoricam iudicium subiturus in
trauit. Ubi cum eēt ⁊ burgensem ep̄m interue
niente egrimonia nō inuenissz. tam p̄pz absen
ciam eius quam etiam indigencia p̄sonarum
iudicium complere nequit. Ea p̄pz simul dispo
suerunt ut ubicumq; ip̄e eēt. ei' conspectui se
rep̄sentantes. tantum negocium diffinirent.
Cumq; inde egre derentur omi festinatōne ad cas
trum sorianum ubi dōnus rex .A. erat. p̄uene
runt. ⁊ inter' curia burgensem ep̄m īuenerunt.
Ibi etiam sicut prius astoricē. ita coram ip̄i' p̄se
cia ac multorū nobiliū uirorum iudicium dn̄i
pape complere omino renuit. Burgensis itaq; ep̄s
uidens eos defectum incurrisse. domino pape litt
teris suis patefecit. Ip̄e uero cardinalium sumpto
consilio has litt'as menduniēsi ep̄o remisit. It̄ d' eod'.
Pep̄s seruus seruorum dei. Venera. fr̄i. G.
mindunensi ep̄o salutem ⁊ ap̄licam be
nedictionem. Sic̄ ex conf'tis n̄ri burgensis ep̄i. cui
negocium commiseramus suggestione cognoui
mus. ⁊ sic̄ uenerabilium ep̄orum. petri lucensis.
alfonsi tudensis. significatōne p̄cepimus qui ī
eodem negocio. cum alio ep̄al' offici' m uice. cau'
interesse nō accepimus. memorie sue testimoni
um p̄hibuerunt. archip̄biatus illos de quibus
coram nb questio acta fuerat. bisancos. trasa
ncz. salagia ī comuni tractatu constitit. ad ius
compostellane ecclie p̄tinere. Quippe que abili
ensi seu compostellano ep̄o ad presidium fuerat
mindunensis ep̄i distributi. Ea p̄pz dilectōni
tue precipimus. ut eosdem archip̄biatus s̄eq̄re
ad compostellane ecclie ius ita p̄tinere noscat̄.
quietos ⁊ integros in eiusdem ecclie iure dein
ceps p̄manere p̄mittas. alioqn iusticie obsiste
tes. iusticie firmecā efficatius senciatis. Dat̄
latani .viii. k̄l'. nouemb'. Item de eodem.
His nimirum supra scriptis litteris uisis.
ipi tamq̄m ignorancie uinculo obliga
ti. obedire contempserunt. Cum ergo toletan'
archiep̄s ⁊ scē romane ecclie legatus legione cō
cilium celebraret. idem compostellanus ep̄s ī
ter fuit. ⁊ in presencia regis totiusq; concilij
p̄prio ore querimoniam ex inobediencie culpa
latine uentilauit. Querimonia siqdem audita.
rex utriuq; parte diutino spacio p̄tractata. scē
romane ecclie legatus huius definiēdum ne
gocium quibusdam commisit ep̄is. Q. seorsum
uenientes ⁊ utriusq; partis ratōnes ī uicem
p̄tractantes cōmuni consilio statuerunt. ut
dioceses ille a minduniensi ep̄o ablate sub re
gimine auriensis ep̄i tenerentur. donec cum
litteris totius concilij romā referrent. ⁊ huic
negocio tam longo tempus agitato finem impo
nerent. Acceptis itaq; tam toletani archiep̄i

q̄m etiam tenus concilii litteris. Idem ep̄s suum
archidiaconum nomine Gaufridum super hoc
negotio Romam direxit. Et q̄a mindunienses
ecclie nuncii defuerunt: dominus papa nō deter
minavit iudicium. s; toletano archiep̄o p has
litteras determinandum commisit. *Diffinitio eius neg*
ocii.
P. ep̄s. ii. B. toletano archiep̄o salutem
et aplicam benedictionem. Litteras dilecto
rum fratrum tue breves omnino recepimus. in q̄
bus preter causam que inter ecclesiam sci iacobi. et
mindunienses agitur: nil aliud detestatu nb his
paniarum dicere voluisti. Cumq; te in eisdem
concilium celebrasse. dixeris nichil de rebus in
eodem concilio gestis preter p̄fatam causam intim
are curasti. de quibus satis nos mirari noveris.
quia et te videre. et statum terre vre libenter velle
mus agnoscere. Causam autem illam q̄m inter
mindunienses clericos. et sci iacobi clericos agi pre
diximus. si mindunienses sic mandasti applicare
possionis defecerunt: fraternitas tua partibus
utrisq; competenti loco et tempore convocatis tran
quille et legaliter sine dilatione diffinire procuret.
In eos autem qui constituto ate loco et tempore de
fuerint. canonicam sniam dare nō differas.
Et quia his litteris asportatis p archiepm tole
tanum romane ecclie legatum iusticiam habe
re nequivimus aliquantulum temporis ab hac dis
ceptatione nō sine molestia quievimus. In qua
nimirum dilatione eidem diocesis clerus et ppls
recolentes easdem dioceses tam cathalogis le
gitimis quam proprietate iuris ecclie beati iaco
bi fuisse. et ee debere sine ullo scrupulo agnos
centes. insup audito iudicio toletani archiepi
et scē romane ecclie legati: ultronei apredicti epi
celsitudinem venerunt. et se errasse viva voce
confessi sunt. Qui ducti tam longi erroris pe
nitentia. ei et ecclie sue perpetuam obedientiam
exhibuerunt. Quorum subiectio et nomina li
terarum agnitione inferius denotata sunt.
Ego nuno abbas *Obediencia abbatis sci*
cenobii sci martini. *martini de tartan*
qd ē situm territorio trasancos *cos.*
sec flum q dicitur iuvia p parrochia ecclie
compostellane promitto canonicam subiectionem et
cōem in xp̄o obedientiam dono didaco. ii. ecc.
sci iacobi ap. ep̄o. ut cum predicto monasterio
et omnibus ei ptinentibus sim fidelis et obediens
deinceps imperpetuum p diocesi sci iacobi tam
illi quam successoribus eius canonice promovendis.
tam ego quam successores mei eidem monas
terio preponendi. hanc pfessionem feci ego
nuno abbas. Era. i. c. x. viii. et q̄t. vii. id
februarii. *De subiectione aliorum.*
Recepta huius abbatis obediencia
non multo subrepente temporis arti
culo. hanc pfessionem et obedienciam ab infe
rius scriptis devote suscepimus. Sub Era. ii.
c. x. viii. et q̄t nō oct. *Obedientia monachorum*
Nos habitantes ap *rum abbatum. clericorum*
dioceses bisaucos, *et laicorum.*
trasancos. lauacencos. et arros: tam
abbates. archipresbiteri. monachi. et oium illa
rum ecclesiarum rectores quam et comites. et
milites. et domine et universus pplus: quorum
nomina sub et subscriptiones inferius notantur.
vobis venerabili domino d. ii. dei gratia sci iacobi
apli ep̄o. et ecclie vre. veridice confitemur. p
dictas dioceses canonica institutione ee quondam
iriensi sedi subiectas. p fines proprios et antiquos
terminos: et quadam causa in iusta existente inde
sublate sunt. Et quia nos et antecessores nros
agnoscimus. contra canonum decreta erravis
se: agnito veritatis tramite sponte subdimur
tibi et ecclie tue promittentes obedienciam: ut de
inceps simus concurrentes ad beatum iacobum.
census et debita. q̄ ad ius sedis vel dioceseos per
tinent. singulis annis fideliter vobis et successoribus
vris p dispositionem nri prelati quem nos et succe
ssores nri nobiscum. et cum nrorum successorum
consensu unanimiter elegerimus. tam nos q̄
et successores nri cum omni reverencia psolvamus.
Et tali pacto hoc coram deo et bto iacobo unanimi
ter affirmamus. ut nō nos, neq; successores
nri ullo umq̄m tempore ab hac promissione et sub
iectione recedamus. s; viribus nris et toto nro co
namine abiecta et aliorum pontificum platione et
dominatu. ut prediximus vre vrorumq; successo
rum obediencie ac preceptis perhenniter adhe
rentes: ubicum in hoc seculo educati iuste ac
pie vivamus et celorum regna vris orationibus
et beati iacobi intercessione feliciter capiamus.
Et si aliquis nō credens in futurum recalcitre

ul' qd stabilitum est. irrumpere uoluerit. quisquis
fuerit. nisi resipuerit perpetui anathematis
gladio feriatur. Cunctis autem obseruanti
bus sit domini redemptoris nostri atque beati Ia
cobi benedictio. et suorum peccatorum plena
remissio et in perpetuum cum omnibus sanctis felix ha
bitatio. hec confessionis et subiectionis scrip
tura plenum optineat robur per omnia secula amen.
Petrus froylaz. Confirmatores.
P comes proprio signo conf. Comitissa
ma domina maior. uxor eiusdem comitis conf.
Nunnus abbas cenobii sancti martini de iuuia
propria manu conf. Monina froylaz deo uota
soror predicti comitis proprio ore et subscriptio
ne conf. Viscalauara froylaz. et soror eiusdem
comitis atque minia deo uota conf. Nomin
Hec sunt nomina a militum de bisancos.
militum habitancium bisancos que
inferius denotata sunt. Menindus bolimiz.
conf. Fernandus bolimiz. conf. Hilarius
olimiz. conf. Oveccus froylaz conf. Ruderic
pelaz conf. Cistarius pelaz. conf. Vndi
saluus menendiz conf. Munninus oduariz
conf. Veremudus migeliz conf. Iohannes
uimaraz. conf. Veremudus asmondi conf.
Petrus ueremudiz. conf. Fernandus suariz
conf. Nomina sacerdotum.
Hec sunt nomina clericorum ibidem habi
tancium. qui hanc subiectionem iuste
beato iacobo deuouerunt. et confirmauerunt.
tam per se presentibus quam per ceteris suis sociis
absentibus. atque per uniuerso populo. Pelagius
asmondiz presbiter ecclesie sancti petri de ceruales conf.
Didacus fulgentiz. presbiter ecclesie sancte eulalie de
lubre conf. Vimara presbiter sancti iacobi de fimeia
conf. Rudericus siluanidiz. presbiter. et prelatus
monasterii sancti uincencii conf. Pelagius uere
mudiz. presbiter ecclesie sancti iohannis de pinnario conf.
Gutierre osoriz. presbiter. ecclesie sancti saluatoris de
magnos conf. Rudericus muniz. presbiter ecclesie
sancti uincencii de mediano conf. Oduarius presbiter
ecclesie sancte eulalie de aurio conf. Froyla presbiter
ecclesie sancti iacobi de bamilobre conf. Froyla
presbiter ecclesie sancti mametis de laniga conf. Iohannes
presbiter ecclesie sancte marie de seliobre confirm. Ordo
nius presbiter ecclesie sancti saluatoris de seliobre conf.

Hec sunt Nomina militum de trasancos
nomina et lauacencos. et arcos.
militum trasancos. et lauacencos. et arcos ha
bitancium. quorum nomina inferius denota
ta sunt qui hanc subiectionem iuste fecerunt.
tam per se presentibus quam per sociis suis absen
tibus atque per uniuerso populo. Nunus ueremu
diz. conf. Oueccus gundizaluiz. conf. Gundi
saluus petri conf. Suario teliz conf. Vere
mudus gelidiz migeliz. conf. Menindus gun
saluiz conf. Froila ueremudiz. conf. Ouec
muniz. conf. Petrus muniz. conf. Petrus
gunsaluiz. conf. Veremudus hiscaz conf.
Egica stephaniz. conf. Veremudus petri conf.
Petrus suariz. conf. Nomina presbiterorum ibidem
Hec sunt nomina clericorum morancium.
ibidem habitancium qui hanc subiectionem
firma stabilitate ut supra exaratum est deuo
uerunt. et confirmauerunt. tam per se quam per uniuer
so populo. Iohannes presbiter prelatus monasterii sancti iu
liani de narion conf. Munninus presbiter ecclesie sancte
marie de sichario conf. enindus presbiter prelatus mo
nasterii sancti stephani de setes conf. Siluanus presbiter
ecclesie sancte marie de castro conf. Petrus presbiter ecclesie
sancte eulalie de auiino conf. Eitus presbiter ecclesie sancti
iacobi de laco conf. Garsia presbiter ecclesie sancti iuliani
de lamas conf. Ordonius presbiter ecclesie sancti saturnini
conf. Rudericus presbiter ecclesie sancte marie maior conf.
Froyla presbiter ecclesie sancti petri de lexa conf. Nun
presbiter ecclesie sancte marie de lauacencos conf. Vimara
presbiter ecclesie sancti saluatoris de sarantes. et petrus
luz. conf. Gunsaluus presbiter prelatus monasterii
sancti mathei conf. Petrus presbiter ecclesie sancte columbe conf.
Pelagius presbiter ecclesie sancti georgii de marinas conf.
Petrus presbiter ecclesie sancti romani de doniis conf.
Ego pelagius pelagii filii Nomen scriptoris.
et presbiter illius patrie indigena confirmante
supradictorum assensu scripsi in concilio et con
firmo. Ad confirmandam hanc obedientiam.
Acceptam ergo tam clericorum quam populi
obedientiam prefatus episcopus duos de clericis
suis. gaufridum uidelicet eiusdem ecclesie archi
diaconum. et petrum capellanum super hiis cum
omnibus citato calle. romam direxit. qui a domino
papa subsequentes litteras huic negotio finem
imponentes asportarunt.

Testamentum bonorum que pertinent ad ecclesiam beati Iacobi.

Pascalis episcopus servus servorum dei. Venerabili fratri
Didaco compostellane ecclesie episcopo eiusque
successoribus canonice promovendis in perpetuum.
Sicut in iusta poscentibus nullus est tribuendus
effectus; sic legitima desiderantium non est
differenda petitio. Huius ergo frater in christo karissime
peticionibus annuentes; quas per fideles ecclesie
vestre filios Gaufridum ecclesie vestre archidiaconum.
et Petrum presbiterum capellanum suggessistis. ad per
petuam sancte compostellane ecclesie pacem ac stabili
tatem per beati Iacobi apostoli reverenciam presentis decre
ti stabilitate sancimus. ut universa que ad eius
dem beati Iacobi ecclesiam in qua nimirum eius corpus
requiescere creditur. pertinuisse iure et ad vestram par
rochiam pertinent. sicut ex supradictorum fratrum re
latione didicimus quieta omnino et integra vobis vestris
que successoribus in perpetuum conserventur. videli
cet terra de Supercirio. Dormiana. Bauegium.
Coronatum. Nemia. Archipresbiteratus sancti pelagii
de Carrecello. Mons sacer. Tabeirolus. Terra n
montium usque ad aquam Moraciam. Sali
nense. Deza. Tinatum. Terra de Caribus.
Luciense. Pistomarcus. Amahee et alii montes.
Plucios. Trasancos. Lauacengos. Arrons.
Nemitos. Bisancos. Terra de Faro. Cyporos.
Celticos. Brecantinus. Iurimontinis duo ar
chipresbiteratus. Dubria. Barcala. Salagia. Gen
tines. et cetera usque ad occeanum. sicut in scriptis
eiusdem ecclesie continentur. Confirmamus etiam
vobis que a rege memorie nobilis Ildefonso. et
a sororibus eius Geloyra videlicet atque Urracha.
et a supradicti regis genero comite Raimundo et e
ius coniuge Urracha eiusdem regis filia beato Iacobo
et eius ecclesie cirographis seu testamentis legitim
is oblata sunt. videlicet monetam compostellane
civitatis. Monasteria Pistomarci. et Brandericum.
ecclesiam sancti Mametis cum omnibus pertinenciis eorum.
domos in civitate compostellana. Confirmamus
etiam vobis oppida seu predia que a superioribus
hispanorum regibus data sunt. videlicet Honestum.
Faratum. Castellum sancte Marie de Lanciata cum
pertinenciis eorum. ecclesias sanctorum Victoris et Fruc
tuosi. et Villam Cornelianam in portugalensi
pago cum pertinenciis suis. Decernimus ergo ut
nulli omnino hominum liceat eandem ecclesiam te
mere perturbare. aut eius possessiones auferre. minue

re. vel temerariis vexationibus fatigare. sed omnia
integra conserventur eorum pro quorum susten
tatione et gubernatione concessa sunt usibus omni
modis profutura. Si qua igitur in futurum ec
clesiastica secularisve persona hanc nostre constitutio
nis paginam sciens contra eam temere tempta
verit. secundo tercio ve commonita si non satisfactione
congrua emendaverit potestatis honorisque sui
dignitate careat. reamque se divino iudicio exi
stere de perpetrata iniquitate agnoscat. et
a sacratissimo corpore ac sanguine dei et domi
ni redemptoris nostri ihesu christi aliena fiat. atque
in extremo examine districte ultioni subiace
at. Cunctis autem eidem loco iusta servantibus
sit pax domini nostri ihesu christi. quatinus et hic fruc
tum bone actionis percipiant. et apud districtum
iudicem premia eterne pacis inveniant.
Datum Laterani per manum Iohannis sancte Romane ecclesie
diaconi cardinalis. ac bibliothecarii. xi. kalendas maii.
indictione iii. incarnationis dominice. anno. m.
c. x. Pontificatus autem domni Pascalis secundi pape.
anno. xi. De oppressione sancte ecclesie et devastatione ecclesie sancti Michaelis in compostella.

Pascalis episcopus servus servorum dei.
venerabili fratri. D. compostellano
episcopo salutem et apostolicam benedictionem. Oppressiones
et angustie quas in partibus vestris ecclesia patitur.
gravi cor nostrum merore afficiunt. Unde et omnipo
tentem dominum ut vobis subvenire dignetur
oramus. Et vos ipsos monemus. ut strenuos
vires ad defensionem ecclesie suscitare curetis.
Petitionem quam vobis tam vestri quam ex clero et populi par
te ecclesie vestre filii. G. archidiaconus. et Petrus
capellanus qui ad nos missi sunt suggesserunt.
ad presens implere non possumus. sed eandem nuncii
vobis poterunt vivis vocibus intimare. Ceterum
id vos indubie scire volumus. quia nos exul
tationi vestre ecclesie congaudemus. Cupimus enim
eam competenter per beati Iacobi meritis honorari.
Petrem quoque. P. vestre ecclesie capellanus super quodam
Spanio nomine Suario qui amplius seculari potes
tate fulgebat. quam subdiaconatus officio va
cabat. in presentia domini pape querimoniam iam
ne ventilavit. Suarius enim suarum tribuum
robore vallatus. sine aliqua iusticie repetione.
terciam ecclesie sancti Michaelis portionem. mense ia
nuario nondum finito. ei cum summa violencia

[illegible]

ab illis

abstulit. Cui tempestatis impetum ferre non
ualens: ad domini pape celsitudinem confugium
fecit. clementer suarum iniustitie nebula est obduc-
tum. De cui ecclie restitutione subsequentes
litteras romane auctoritatis sigillo munitas
suscepimus. De redintegratione eiusdem ecclie.

P. eps seruus seruorum dei. Venerabili fri.
D. compostellano epo salutem et aplicam
benedictionem. Filius nr. P. ecclie nre capellanus ad-
uersus suarum conqueritur: qd secularibus po-
testatibus uel ecclesiam sci michaelis que in ciuitate
nra sita e: ei uiolenter abstulit. Unde quid in
canonibus cautum sit no ignorat fraternitas tua.
Mandamus itaq: dilectioni tue ut eum conuenias.
quatinus ei predictam ecclesiam restituat. et quiete
tenere pmittat. Alioqin canonica sntia feriatur.
et ecclia ipi interdicatur. Confirmatio cardinaliu et ceterorum.

Litteras deniq: quas de confirmatione
ordinum cardinaliu qs deo iuuante ad decus
nre ecclie in ecclia statuimus. et de inuestitura ci-
niensis monasterii de illis etiam qui incesto co-
niugio filias suas astringunt. et de aliis diuisis ne-
gociis in unum collige no incongruum duximus.
Quia ante mortem regis nos eas suscepisse me-
minimus. Sz antequam ad alia transeamus. de
militibus qui ea iherosolimitane uisionis loca im-
maurorum incursionibus deuastanda relinquebant.
sicut litteras prius suscepimus. sic eas no in
merito inserere libri pponimus. De occasione ihosolimitani itineris caute talis de populo et ecclia.

P. eps seruus seruorum
dei. clicis et laicis. al.
regnum habitantibus
salutem et aplicam benedictionem.

Magnum nre salutis dispendium facitis.
qd aplice sedis preceptis obedire contep-
nitis. Scripsimus enim uobis preterito tepore.
ne ihosolimitane expeditionis occasione pres-
nte urbes deseretis. que maurorum et moha-
bitarum cotidianis incursionibus inpugnat.
Non parum enim in discessu uro illorum tyra-
nidem occidentalibus partibus formidamus. Qua
de re nos parium uram uniuersum tam clicos q
laicos quos uidere potuimus ierlimitana pfectio-
ne desistere. et ad patriam suam redire precipim.
Labores quoq: pfenicium munione et diuinarum re-
munerationem cum sequatibus fuis anbus cauctos re-
uite statis. Unde etiam nre dilectioni precipim.
ne quis eos pdicti loco infamare aut calump-
nijs aliquibus psumat impetere. Vos ergo oibus
ita rata preceptione precipimus. ut in uris par-
tibus persistentes mohabitas et mauros totis
uiribus inpugnetis. Ibi largiente deo uras pe-
nitentias pagatis. ibi scorum aplorum. p. et p.
aplice eorum ecclie remissionem et gram pcipia-
tis. Datum lat. viii. kl. april. Uocatio ad concilium.

P. eps seruus seruorum dei.
Venerabilibus fribus et coepis. B. tolecta-
no. G. bracarensi. et eorum suffraganeis. et D.
compostellano salutem et aplicam benedictionem.
Quantum ueritatis hostibus terrorem. quanta
ecclie ui fortitudinem sinodalis concilij
preinctus conparet: dilecto uira cognoscit. Qua
ppter. et nobis et uobis uiuaciter puidendum e. ut
auctore deo inplenariam debeamus synodu
conuenire. Quam eodem deo uro prante sco-
aplorum iuuantibus meritis in exordio xprime
quadragesime celebrare decreuimus. Hortam
ergo strenuitatem uram. ut omi occasione se-
posita conuocatis. diocesos urarum abbatibus.
in predicto tempore ad urbem conuenire cure-
tis. Sa facundi abbatem no dissimiliter iuuta-
mus. De causa pelagij.

P. eps seruus seruorum dei. Venerabilibus
fribus et coepis. G. brachiensi. D. compostel-
lano. A. tudensi salutem et aplicam benedictionem.

Causam pelagij militis presentibus fribus nris
diligenti indagatione discussimus. In qua
nimirum discussione iuxta litterarum urarum
tenorem expiuis. p. confessione patuit. uidu-
am illam obtimorem raptus: religionis sump-
sisse uelam. Quod multi etiam qui psentes
adeunt. ore ppio fatebantur. Ceterum iuxta
cartaginensis concilij pscriptum. nec se deo de-
uouit. nec laicali ueste abiecta sub testimonio
epi uel ecclie in religioso habitu apparuit. Qa
igitur eidem temporali uelationi sacramenta
huiusmodi defuerunt. matrimonij sacramentum.
qd idem. p. cum ea contraxit nullatenus uide-
tur ee soluendum. Verum enim uero. quia
iuxta beati innocencii sanctionem. religiosum p-
positum simulauit. ei agenda aliquanto te-

tempore pnia iniungitur. ñ enim iuxta
aplm pollutio fiat imitatione contrahitur.
hac igitur imitatione collata eundem .p. in iugio
permanentem anunculo excommunicationis absolui
mus. Datum lateran id. marcij. *De illicita cop*
P. eps seruus seruorum dei. *ulatione.*
Principibus. militibus ac ceteris laicis
per hispaniam et galliciam salutem et aplicam bened.
Graue ualde et horrendum de uris partibus
flagitium nunciatur. Nõ solum enim
iuxta prophetam sanguis sanguinem tangit. sed
sub spe penitencie peperit. quidam ultionei
huius neque feriuntur auctores. quasi in
flagicio permanentibus lacius penitencie pateat.
et quidem est redeuntibus pena plerumque contigit.
Ceterum sub spe penitencie. dm offendere. hoc
est penitentie sibi aditum denegare. Quicumque igitur
filios uel filias suas incestis nuptiis copulare
eodem se reatu astrictos nouerint quo et hij q
copulantur astricti sunt. nisi eos iuxta facul
tatem suam diriment se positis dolis mera uo
luntate annuerint. hec igitur ne de cetero fi
ant. modis omnibus interdicimus. et fratribus nostris epis
penitus coherenda precipimus. Dat. lat. ii.
k. nob. *De abbate cimiensi.*
P. eps seruus seruorum dei. Venerabilibus
fratribus et coepis .B. aplice sedis legato.
P. compostellano. P. mindunien. P. lucensi.
salutem et aplicam benedictionem. Abbatem cim
ensi cenobio excommunicatus episcopalis sententia res
tituium .p. comes froylaz. loco suo uiolenter
exclusit. Vos autem tanto officij uri feruore
flagitiis. ut tantam ecclie iniuriam tacitis
clamoribus toleretis. nec illud prophete exprimi
timuistis. quo ex diuina indignatione dicit.
Noluerunt tacere fecit matrem tuam. Expergiscimini
igitur et clamate. et eundem comitem modis
congruentibus conuenite. ut abbatem ipsum in
nonem in locum suum redire. et res monas
terij secundum episcoporum suam quiete tenere permi
ttat. Quod si usque ad prime quadragesime me
dium facere contempserit. uos eum tamen nostra
quam uestra auctoritate cohercere curate. *De mo*
P. eps seruus seruorum *nasterio cimiensi.*
dei. Venerabilibus fratribus et coepis .B. tole
tano aplice sedis uicario. et P. compostellano
salutem et aplicam benedictionem. Postquam de mo
nasterij cimiensis causa eam quam nostis sen
tentiam scripseramus. ueniente ad nos filio
nostro .P. comite. prima eiusdem monasterij mu
nimenta ad nos plata sunt. in quibus patenter
agnouimus. locum ipsum ad conuersationem sanctimo
nialium institutum. Preterea significatum nobis
est. locum ipsum non tantarum existere facultatum.
ut duarum ex eis ualeant congregationum sti
pendia ministrari. Unde magis congruum uisum
est. ut si fieri potest. prior in eo sanctimonialium status
reformetur. Si uero id omnino fieri non potest. nec
monastica illuc religio penitus pereat. mona
chorum congregatio admittatur. Dat. lateran
iij. id. ap. *De eodem.*
P. eps seruus seruorum dei. Dilecto fratri
P. compostellano epo salutem et aplicam
benedictionem. Qualem quantamque erga nos
tua fraternitas dilectionem gerat. fidelibus ob
sequiis. et operibus aperte demonstrat. que licet
longis sit a nobis terrarum spaciis seposita. p
sentem se tamen nobis reddit. et animi caritate. et
frequentium obsequiorum exhibitione. Qua
propter et nos te ut fratrem nostrum dilectionis mutue
munere recompensantes. monemus et rogamus.
ut accepte bonitatis terminis. accepte dilectio
nis exhibitione. nulla aliquando uelis occasione
animum auertere. de suscepti autem officij dispen
satione. curam et sollicitudinem. ut miles stre
nuus habere satage. et tanta rerum terrenarum
habundancia fuere. ut celestium primorum non
debeas dilectione carere. exteriora et transitoria
non adeo animum impliceant. ut eternis et permanen
tibus bonis prius. teneris semper preponere celes
tia. peritura eterna. talem te presertim in omnibus
exhibe ut boni pastoris mercedem a pastore pas
torum merearis recipere. Oblationes quas pre
cibus tuis nobis direxisti. gratanter accepimus. et
precis gratias referimus. Quod autem quibusdam
tuis postulationibus assensum ad plenum acco
modare nequimus. certa ratio fit. De abbate ci
miensi super quo nos consuluisti. mandamus ut
eum monasterio restituas. ut ibi regula
rem ordinem. et uitam monasticam cum fratribus
ducat. Sanctimonialibus autem in aliquo loco
conuenienti positis. uictus et omnia necessaria

ab eodem altare tam teneremur. Datum Lat.
Kal. Maii. De mitris habendis.

Paschalis episcopus servus servorum dei. Venerabili fratri
D. compostellano episcopo. dilectis filiis com-
postellane ecclesie canonicis salutem et apostolicam
benedictionem. Petitionem vestram quam nobis per filium
nostrum G. vestre ecclesie archidiaconum suggessistis.
paterna benignitate suscepimus. Id enim tanto
quam magis promptum romana semper ecclesia habet
vestre ut dignitatum suarum gratiam aliis ecclesiis
tamquam mater filiis impertiret. Presentium igitur
litterarum nobis assertione concedimus. ut in so-
lempnibus diebus maiores ecclesie vestre persone infra
ecclesiam mitris ornatis capita contegantur. In
specie videlicet presbiterorum. seu diaconorum sed-
is apostolice cardinalium. Vos igitur inter cetera
sedem sedem apostolicam gratos semper existere. ut
sive in capite. sive in menbris compostellane
ecclesie gratiam super gratiam contulisse. merito semper
tamquam in bonis filiis mater ecclesia romana
congaudeat. Datum Lateran. nono Kal. Novem-
brium. De confirmatione inter compostellanos clericos et mindunienses.

Paschalis episcopus servus servorum dei. D. toletano archiepiscopo
salutem. Litteras dilectionis tue
breves omnino recepimus. in quibus
preter causam que inter ecclesiam sancti Iacobi et
mindunienses agitur. nil aliud de statu vestro
hispaniarum dicere voluisti. Cumque te in eis
dem concilium celebrare dixeris. michi de rebus
in eodem concilio gestis. preter prefatam causam in-
timare curasti. De quibus satis nos mirari no-
veris. quia et te videre. et statum terre vestre libenter
vellemus agnoscere. Causam autem illam que inter
mindunienses clericos et sancti Iacobi clericos agi
prediximus. si mindunienses sicut mandasti.
appellatione possessionis defecerunt. fraternitas tua
partibus utrisque competenti loco et tempore convoca-
tis. tranquille et legaliter sine dilatione diffi-
nire procuret. In eos autem qui constituto die
loco et tempore defuerint. canonicam sententiam da-
re non differas. Quod sit altare beati Iacobi ne-
mo celebraret missam nisi episcopi vel septem cardinales.

Paschalis episcopus servus
servorum dei. dilecto fratri D.
compostellane sedis episcopo salutem et apostolicam
benedictionem. Pie voluntatis effectus prose-
quente debet studio consonerii. ut ecclesiastica
utilitas apostolice sedis favore vires accipiat et
accrescat. Significavit nobis fraternitas tua.
quod secundum romane ecclesie consuetudinem septem
cardinales presbiteros in ecclesia tua ordinaveris. qui
ad altare beati Iacobi missarum officia succes-
sivis sibi vicibus amministrent. Quod nostrarum
expostulas litterarum munitione firmari. Nos
itaque dilectionis tue petitionibus annuentes. or-
dinationem tuam presentibus litteris et apostolica auc-
toritate firmamus. Statuentes ut nec presenti nec
futurorum quemlibet successorum constitutus ille
sacerdotum numerus imminui debeat. aut in-
mutari. Nec per aliam quamlibet personam nisi per
prefatos sacerdotes aut episcopos. aut romane ecclesie
legatos missarum super altare beati Iacobi statui-
mus sollempnia celebrari. Datum beneventi.
iii. Kal. Novembris. De probitate et scientia Re-
gis Ildefonsi et de pace in regno eius. et de
iuramento a galletis apud legionem facto
adefonso filio comitis Raimundi adhuc puero.

Magna igitur presulis prudentia he-
reditates ecclesias et villas quas super
ordine minime observato prenomina-
mus. pervigili sollicitudine et inmenso labore
acquisivit. et acquisitas ecclesie sue iuri in perpetu-
um mancipavit. Multas etiam alias his ad-
iectas nobis pretermissas ut pote ignoratas. quas
qui scire voluerit. eum ad scripturarum cognitio-
nem in thesauro beati Iacobi ecclesie repositam
et reservatam. ire precipimus. Hec autem supra
dicta omnia ante mortem regis nostri catholici bo-
ne memorie Ildefonsi apostolice sunt iuste acqui-
sita. Qui nimirum rex mire sanctitatis virtute
conspicuus. atque fervientis ingenii capacitate
mirandus. quam duris ictibus. et assiduis in-
cursionibus terga suorum hostium ceciderit. procul
dubio novimus. quia ea loca que a potesta-
te ismahelitarum gladio suo invicto liberavit.
corporali intuitu perspeximus. Regnum et enim to-
letanum. castella. civitates. et oppida que ultra de-
cursum dorii fluminis esse noscuntur. in quibus
christiane professionis religio tenetur et observatur.
aculturum gentium numina vana colentium

Marginalia:
Nota bulla de non celebra[ndo] in altari sancti Jacobi exceptis cardinalibus et episcopis
Nota de ... [illegible]
... [illegible]
Commendatio regis Ildefonsi qui cepit tole[tum]

penitus euacuauit. Quorum nimirum loco ecclesias faciendo restituit, et consecratas diuino cultui mancipauit. In regendis autem subditis licet prepotentissimus esset, tante discretionis et tante sapientie et humilitatis extitit, quantum si describere uellet humanum ingenium nequaquam posset. Ideo enim singularitate culminis letabatur, set equalitatem conditionis in se ipso contemplabatur. Sciebat enim quod si equales natura sibi subditos despiceret, siue eos uti deceret non regeret, eternum creature rectorem sub quo omnes natura equales sunt, in his omnibus offenderet. Vnde a subditis quam iusto et temperato moderamine debita potestatis exegerit, seu quam pacifice circa eos extiterit, post eius obitum nobilium uirorum prauitates et subsequentia bella crebrius exorta aperte monstrauerunt. Hic rex cum eius generum consulem R. a uisione presentis lucis fata funditus subduxissent, et eius filius qui adhuc triennii tempus nequaquam expleuerat piissimi regis presentia presentaretur, extrinsece pietatis affectu super eum intrinsece uiscera commouens, omnes gallecie nobiles consules et principes, qui eius presentatione cum puero inierant apud legionem tali alloquio affatus est. Omnem equidem gallecie regionem et huius pueri pater optinuit, et ideo omnes uos, qui eius iura et honores eo uiuo tenuistis, et eo mortuo adhuc tenetis, filio eius, nepoti meo per alodio famulatum uos exhibeo, et totam ei galleciam concedo, si eius mater V. uirum ducere noluerit. Nec ab eo etiam michi ipsi ulla ulterius obsequia deposco. Et ut omnibus his que in auribus uestris presentie profero, sine ullo scrupulo dubietatis fidem adhibeam, presente uienensi archiepiscopo prefati pueri patruo, in manibus domini Didaci sancte ecclesie beati iacobi diuina dispensatione episcopi discreti uidelicet uiri, huiusmodi iusiurandum uos dare precipio, quatinus presentem puerum in dominum suscipiatis, et susceptum cautius et uigilantius custodiatis. Honorem etiam quem uobis presentibus ei attribuo, etiam contra me ipsum si iniuriosus ipsi extitero, totis uiribus defendatis. Facto igitur intra menia legionis sicut audiuimus iuramento, et a pontifice compostellane ecclesie sollerti cura recepto, cum auctoritate tanti principis ad sua quisque reuersus est.

non quoniam comes reymundus optinuit totam galleciam sub dominio

De morte regis Al. et de discordia et ceteris malis ingruentibus.

Cum autem fere biennium transisset, rex Anfonsus moritur grauitate doloris, qui lux et clipeus hispanie extitit totius. Sub era. M. C. X VII. et qt. iii. kl. iul. Quo nimirum mortuo et fides ac si numquam esset postponitur, et pax quam principum diu possederat cum rectore suo amittitur. Inde etiam per totum regni eius latitudinem bellum, sedicio et fames exoritur. Inde etiam tellus non solum debita cultura priuatur, sed etiam omni rectitudine uiduata desolatur. Quam ob rem inter consulem petrum et quosdam gallecie nobiles, iusiurandum quod domino suo fecerant non attendentes, postposita pacis conexione magna discordia pullulauit. Quoniam idem consul cui custodie puerum uiuens pater attribuit, cupiens euitare, nunc blandis sermonibus nunc minarum illationibus eorum contumaciam compescere temptauit, quatinus eos de tenebris ignorantie semoueret et ad stratum rectitudinis quem iniuste reliquerant sollerter perduceret. Sed quia cor quod iniquitate grauatur, si superna gratia desit, nec uerborum copia nec sermonum habundantia illustratur, nebula erroris obducti, atque nimio furore succensi, uerba consulis credere recusarunt. Tali etenim adiuuente germanitatis pactione connecti erant, ut sese contra hostium fortitudinem mutuo et indefesso robore adiuuarent, et omnia aduersa unanimiter tolerarent. Qua securitate uallati, a concordie unione animum semouebant. A quibus compostellanus episcopus summo opere inuitatus et multa prece efflagitatus, solacium tante germanitatis hac intentione suscepit, quatinus pacem et stabilitatem ecclesie conseruaret, et saluti totius regni gallecie indefessa sollicitudine inuigilaret, et eis dissuadendo et uiolate fidei periculum ostendendo, modis omnibus quibus posset consuli concordare. Recepto itaque supradicte amicicie contubernio, et interueniente non multo temporis interuallo, prefati nobiles uiri, qui compostellanum episcopum ingenio clarum, consilio prouidum, ratione discretum, ueritatem et rectitudinis zelo feruentem in omnibus et per omnia agnouerunt, circa eius

tuum beati sollempniam tanti presulis invitantes.
iuramentum et fidelitatem ei fecerunt. Licet
multi de melioribus Gallecie ante hec nove ger
manitatis inventum, prefato episcopo hominium fe
cerunt. Postquam solidatas et stramina que uberius ab ei
us largitate susceperunt. Veluti Arias Petriz, Petr
us Gudesteiz, Iohannes Didaci, et Pelagius Gudeste
iz, et alii quam plures egregii milites quos
sibi hominii vinculo vehementer astrinxerat.

Paschalis episcopus servus servorum
Dei venerabili fratri D. compostellano episcopo
salutem et apostolicam benedictionem. Ad hoc
omnipotentis dei dispositione super ecclesias constituti sumus ut eo
rum prava corrigamus et domino adiuvante volun
tatem. Stude igitur secundum datam tibi divinitus
facultatem civium incesti facinus, quod a regis
filia perpetratum est, debita ultione corrigere ut vel
a tanta presumptione desistat, vel ecclesie consortio
et seculari potestate privetur. De illicito conub
io regis Aragonensis et regine et de guerra inde orta
inter Gallecos.

Interea supradicto rege Aragonensi
cum incesta coniugii copula
Urraca regina inheserat, eadem regina
pro filio suo in partes Gallecie nuntios suos cele
riter destinavit. Et quoniam eundem filium in regni
fastigia sublimari prorsus invidebat, ne tanto
gaudio privarentur, ad eius sublimationem omnes
Gallecie nobiles invitavit. Cuius iussa sine ul
la dilatione complentes, iter suum cum omni fe
stinatione arripuerunt. Cum autem in Columbes
Legionem transissent, regi Aragonensi viro vi
delicet suo statim esset ei prima consanguinitatis
linea iunctus, nam eius est nominandus, eandem reginam
reconciliatam et alligatam verissima relatione
didicerunt. Unde vehementi merore affecti, con
sulem ennicum prefati pueri avunculum celeriter
accersientes, quid ex hoc esset rei eventu acturi
essent, diligenti cura consuluerunt. Cuius pru
denti consilio fortiter excitatus consul Petrus quos
dam ex illis qui iusiurandum filio comitis me
tiebantur, iuxta castrum Soricis in itinere cep
it, et cum eis in Gallecia celeri cursu regreditur.
Post quorum postea solutione, castrum Minei suscep
it, ubi eam quam uxor sua esset agnoscitur, cum
filio et domino suo quem ipsi in gremio suo al
uerant, quasi sub tuta defensione celeriter
intromisit. Cuius intromissionis rapina indige
ne tolerare nolentes, et consulem de finibus
illis cum ingenti dedecore repulerunt, et sine
intermissione debita iura preterisse fidei viola
tores, cum illis qui eorum nequitia participabant,
dominum suum quod dictu nefas est, et eius nutri
cem in castro Minei impudentius obsederunt.
Cuius obsidionis laborem quoniam obsessi postquam an
none et potus privationem, obsidentes vero propter
diutinam stationem iam ultra famem affecti
tolerare nequibant, alterutrum conventione ius
iurandum ex utraque parte data manu firma
tum suscipientes unanimiter decreverunt,
quatinus obsessi castrum, et quendam quem in
iunctum tenebant, Odoarium videlicet Ordonii
dem obsidentibus absque ulla redemptione solver
ent, et ipsis ductoribus comitissa cum omnibus
que intro erant ad propria sine aliquo detrimenti
incursu remearet. De obsidione castelli
Minei.

Sed quia illustres
viri, qui cum comitissa famulantium
regalli puero diligentius exhibebant,
de eorum fide quasi futurorum presagi aliquan
tulum titubabant, se egressuros a castro omni
no denegaverunt, si compostellani pontificis pre
sentia deesset, in quo solo fidei libertas tunc tem
poris plenarie redundabat. Quapropter ad eum
legatione super his omnibus destinata, ex utraque
parte hos inter eum cum omni sollicitudine invi
taverunt. Qui a nimirum legatione suscepta,
prenuntios suos quos ad eos extemplo premisit,
se venturum celeri cursu spopondit. Satagebat enim
de tam ineffabili laboris angustia et dominum suum
eruere, et eos dissidentes concordie ligamentis
devincire, et pacem terre funditus reformare.
Directo itaque calle cum prefatus episcopus ad Venegii
fluvium cum paucis de suis militibus pervenisset,
nuntios suos quos iam premiserat, reperit. Qui
in loco licet se fraudulentam legationem suscep
isse quorundam relatione comperiret, tamen ab incep
to calle pedem bone intentionis retrahere re
cusavit. Ipse namque tam de incepto pie devotio
nis studio, quam de illis quos privilegio homi
nii sibi alligaverat, nimium confidens, duos
nuntios .M. videlicet Cottinum suum et P. Gunter
item diversa de causa ad eos sallo direxit. Munio

nem. qui ab inimicis pontificis et a comitissa quod
de hoc negotio actum esset, discerent. Petrum vero
qui tunc temporis hostis comitis habebatur
et ab inimicis prefati consulis si forte fortuitu
laqueos proditionis tetendissent, quoquomodo
rimaretur. Qui celeri cursu redeuntes, non
solum se nullas insidias repperisse dixerunt,
verum etiam Ariam obviantem ad episcopum qui
securius eum precederet, et ei dubietatem prodi-
tionis auferret, obviam venire fecerunt. Cuius
contubernio fretus usque ad ripam Minei cum
eo loquendo pervenit. Quo in loco celebrata mi-
ssarum sollempnitate, postquam sui milites
sua tentoria firmaverunt, auditu nefande
proditionis perculsi, ne fluvium transmearet, episcopo mul-
tiplices causas ostendendo interdixerunt. Qui de eadem
militibus A. Petridis et aliis probis pluribus cede-
re contempsit. In eis quippe nimium confidebat,
tum propter germanitatem invicem habitam et homini-
um quod sibi postea ipsi ultronei fecerunt, tum prop-
terea quia fere omnes de eius parrochia erant, et
solidatas et premia ab eius largitate suscepe-
rant. Hac igitur securitate persuasus, cum du-
os alios nuncios ex parte comitisse, Sancium
videlicet Nunnidem, ex alia vero parte Ruderi-
cum Sanchidem sese cum omni festinantia inve-
nientes cominus suscepisset, procul dubio lembum
intrare non formidavit. Ad cuius ingressum dum
sui milites iuxta morem patrie vana augu-
ria diligenter investigarent, et maiorem aqui-
lam e contrario transeuntem diligentius in-
spexissent, insuper equidem omnes uno omine per-
culsi, tertio et quarto eum ne illo iret, vehe-
mentius increpaverunt. Quorum dicta quia
non tantum ex sensus habundantia quantum ex
matre errorum videlicet ignorantia processerunt,
et prefatus episcopus benigna cordis aure suscipiens,
tale fertur eis dedisse responsum. *Cohortatio episcopi.*

Nolite inquam karissimi filii his
nugis et vanis temptationibus propositum
bone intentionis disturbare. Omnipotentem
namque dominum totius creature gubernatorem se-
creta sui consilii huiusmodi avibus et brutis anima-
libus nullatenus commisisse noveritis. *Quomodo*
via inexpugnabili ratione *episcopus castellum Minei*
devicit. omnes milites ora sua freno con *adi-
it.*

pescentes tacuerunt. Denique cum tribus sociis
se comitantibus, P. Anaiadi clerico et canonico suo,
et Oy. Glm. et P. Gutierride, qui eiusdem proditio-
nis ruminator dicitur, et esse non dubitatur, ad
aliam partem fluminis incolumis pervenisset,
cum proditoribus suis, P. videlicet Aria et aliis
secretum colloquium habuit. Quo in loco eis im-
minentia terre pericula sapienter ostendit,
atque eos vigili cura et tota diligentia interro-
gavit, quatinus de fraude que sepius suas
aures attigerat, eis referentibus veritas sibi
quoquomodo manifesta clarescerit. Sed quia a
mente quam sua iniquitas deprimit, superna
se veritas abscondit, cum vulnus proditionis
in pectore servarent, ut iniquitatem iniquitate
celerius accumularent, et celsitudini eius
iure iurando se proditionem minime facturos mo-
dis omnibus denegaverunt. Nos et enim tue
paternitati inquiunt, per certum hominii subiec-
tionem colla nostra submisimus, et post hec omnia,
felle malignitatis non infecti, aliquid dedecoris
tibi inferre excogitabimus? Immo etiam si forte
fortuitu ab aliquo aliquid dedecus tibi inferri
viderimus, nos usque ad necem corpora nostra tui
amore periculis objecturos esse, tua discretio
confidenter agnoscat. *Quod facto iuramento,*
proditores invitaverunt eum ad cenam.

His igitur dictis et promissis
falsis episcopus illectus, ad sublimitatem
turris in qua comitissa cum domino suo sedebat,
pedetentim ire aggressus est. Cuius adventum
cum superius stantes iam vicinius aspexissent,
tanta cordis hylaritate quanta etiam mentis
iocunditate eum susceperunt, quanta illi le-
ticia gavisi sunt, quos baratro demersos su-
perna claritas sua presentia visitavit. Quo in
loco cum de multis alterutra allocutio acta esset,
extra castri munitiones ex utraque parte sacramen-
ta duodecima manu firmata, ea conditione pre-
sente pontifice firmaverunt, quatinus in sub-
sequenti die castrum illud eis funditus redderet,
et ipsam eandem comitissam cum nobili puero do-
mino videlicet suo, et cum omni sua milicia, et
supellectili usque ad virum suum sine detrimen-
to ipsi conducerent. Firmata igitur huiusmodi pac-
tione, cum recedente die nox iam vicinius immi-

debat, ultra flumen, ubi totam milicie sue
cohortem reliquerat. ubi etiam sibi et illis
sumptus necessaria parari preceperat. se circum
circumstantibus dixit. Illi autem qui intra
sinum sue mentis proditionis horrende sibi pi
la prestruxerant: qui iam ad perficiendum suum
scelus unanimiter conspirauerant. prauitate
eius obniti deprecati sunt. hortantes eum ne
in tam profunde noctis conticinio fluuium trans
mearet. Quorum blandis sermonibus acquies
cens episcopus effectum sue petitionis eis sine mo
ra attribuit. Porro Fredenandus Captides cuius
dominio Lemensis prouincia tunc temporis
opprimebatur: eadem nocte eum proditorum
his fraudulentis uerbis suscepit: Opportet
inquid te lassissime pater et domine. qualem
numquam sumpsisti hodie mecum cenam su
mere.

Machinamentum proditionis.

Quantus autem uel qualis cene
fuerit apparatus. subsequentis diei
proditio manifestauit. Et quia multociens a
nimus solet esse futurorum presagus: totam
fere noctem illam insompnem duxit episcopus. Ma
ne itaque facto cum quorundam eidem prouincie in
digenarum ad se ueluti ad fontem misericordie con
fugientium confessionem. patula aure per
cepisset: eisque misericordie uiscera aperiendo modum
penitentie prout decebat iniunxisset: supradictus
Fredenandus. facie proditionis peragende preteritis
estuans. cum quibusdam complicibus suis episcopum
ut incepte deditionis negocium citius perageret.
dolosa circumuentione increpare non horruit.
Et quia dies in studio bone operationis ad
defectum tendebat: praue uoluntatis effec
tum se non posse consequi formidabat. Pius
ergo pater arrectus a sinistris hominum armatis:
eius insolentiam caritatis ardore diffusus
sustinuit. Primitus inquid fili iuxta ueri
tatis uocem oportet me regnum dei euangeli
zare. deinde his que mundi sunt curam
impendere.

De comitissa.

Consulto itaque primum iuxta pastoralis
cure sollicitudinem omnium deposito:
cum magna circumstantium leticia deditionem
facturus: castrum intrauit. Ad quem in porte
aditum sue salutis intra aditum castri
residentem: ab ipsa turris summitate qua ue
lut in maris profunditate comitissa cum rega
li puero detinebatur, cum alia non modica nobilium
turma. summa cum iocunditate descendit. Quo in
loco donec sui omnia suppellectilia apportauerunt:
latus pontificis claudendo: cum regio puero
permansit.

De captione regis pueri et comitisse.

Dumque ibi tanti patris
presencia se esse excogitaret munitam. prodi
torum turba gladiis. clipeis. instructa atque omni
genere armorum horrenda. per castri hostium in
prudentius irruit. et unanimiter ad tollendum
puerum. quem ipsa in gremio suo iam iam propter
inopinum assultum et armorum strepitum fere
exanimem tenebat: festinantius cucurrerunt.
Quem quidem quia ipsa de eorum manibus nite
batur eruere: more leonum in eam frementes.
ei terribiliter comminati sunt. Quod nisi eum festi
nanter dimitteret: eam procul dubio quod genere est
dictu: feretenus dehonestarent. Quorum uerba
acerrime prolata. quam pontificis aures uehementer
perculerunt: eidem presulis summa puerum soller
cia ferme exanimem suaui tactu de comitisse ma
nibus auferens. Ordonio nutritori suo custodien
dum cum diligenti cura attribuit. De cetero
ipsam comitissam genas suas uehementi im
petu dilaniantem. atque ad instar inundantis flu
minis lacrimis effluentem: ad altitudinem
turris. qua a sua sponte descenderat. cum domino suo
et quibusdam aliis. grauiter cum dedecore captam
reduxerunt.

De rapina rerum pontificalium.

His igitur ita peractis
quam nobiles regios milites qui cum
comitissa regali puero obsequebantur grauiter
peremptos, dehonestari atque propriis facultatibus expo
liari. prefatus aspexit episcopus: duobus tantum in cli
ens comitatus pre nimia cordis angustia quasi
aliquantisper sui oblitus: tristis humi resedit.
Communionem namque continuum eius que gratia le
gationis ad curiam Petri extra castrum duxe
rat. in ipsa legatione. consimili dolo: et proditione
ceperunt. Ceterum iuxta Iohannis sententiam. ut qui
nocet noceat adhuc: et qui sordidus est sordescat ad
huc. ut super iniquitatem scelus propensius augmen
tarent: pelagium martinez. et leouegildum luz
sue malignitatis complices. cum maxima p

parte sue milicie. et tocius illius terre germanitate ad invadenda presulis tentoria. atque ad diripienda eius multimoda spolia. sitibunda cupiditate ultra fluvium destinatur. Qui sub pacis figmento euntes et cum eis insimul dolenter colloquio ponentes eorum mansionem et castra armata manu terribiliter invaserunt. Unde proditionis felle inebriati atque sue cecitatis caligine obfuscati. non solum omnia presulis suppellectilia abstulerunt. verum etiam quod humanis auribus terribile insonat. in eius capellam suas manus sacrilegas iecerunt. Eius namque infulam iuxta insatiatam luporum rapacitatem. inter se frustratim dirripientes. suis pravis usibus perpetuum conservari non horruerunt. Ex quarum initium infula suarum vestium horas et limbos quasi decorando sine ulla mora turpissime dedecoraverunt. Aureum quoque vasculum in quo dominicum corpus nostri scilicet hostia salutaris immolatur. tenebri divisione partientes. ille inferiorem partem. iste vero superiorem. hic autem reliquam partem sibi execrabiliter vendicavit. procul dubio non formidaverunt. Crucem denique argenteam et auratam mirifica artificis manu consculptam. nulla dissimili ratione partiti sunt. Quid plura? Non solum omnes fere equitaturas et totius milicie procinctum. verum etiam non qualescumque sarcinulas. tediosum fuit laborem enarrando preterimus. His itaque sollerter peractis. tantus timor. et tam inopinatus horror totam compostellane ecclesie miliciam perculerat. quod relicto vie compendio. per nemorosa montium cacumina eundo ad propria non sine magno labore pervenit.

Quando proditores transierunt Mineum cum pontifice.

Facta autem superius audita proditione. cum pontifice et quibusdam aliis nobilibus. petrus arias et filii eius ipsi eadem die castro exeuntes. iuxta monasterium sancti stephani ripe silis quiescentes pernoctaverunt. Et tota nocte vigili cura et armata militum manu. eos captos custodiri fecerunt. Qua transacta cum phebus ab undis occeani solito more emersisset. ad portum minei qui vulgari appellatione ambas mestas nuncupatur. celeri cursu pervenientes. sine aliquo detrimenti obstaculo transmeaverunt. Qui in loco prefatus episcopus ariam petrum seorsum vocavit. et cum eo presentibus duobus clericis suis huiusmodi colloquium habuit. Miror inquid te ante hac nobilem et egregium virum. quem loco germani fratris et qui ex dimidio mei corporis habebam. huiusmodi proditionem excogitasse. et exagitatum fecisse. Te et enim prerogative dilectionis privilegio ab ipsa etiam puericia connexum habebam. nec non etiam inter velut pro cordiali amico. ampliori confidentia confidebam. tum quia premia et uberrimas solidatas a mea largitate susceperas. tum quia hominio non semel. sed bis terque subiurare iuramento firmato me tibi medullum feceras. Hec siquidem et aliorum consiliorum insanie et fraudulente invenitur. vehementiusque quam meo dedecori condoleo. quod tue nefandissime proditionis nomen toto terrarum orbe nisi melius tibi provideris. vulgabitur et blasphemabitur.

Responsio arie ad verba pontificis.

Qui dicti tam sapienter explanati arias huiuscemodi affamine subsequitur. Hec inquam sanctissime pater que in summo caritatis ardore a tua paternitate referuntur. vera esse et certiora procul dubio quam tu ipse asseris oculo mee discretionis considerando intueor. Verum patri nostre tam vehementi formidine fremitabamus. Si celsitudinem tuam que tanti consilii prudentia tantique exercitus habundantia a amicorum ubertate redundat. ad propria reverti incolumem permisissem permisissemus. pro certerorum captione. quam coram tua veneranda presentia peregimus. tam propriis honoribus quam etiam propriis facultatibus nos ipsos privari sine mora. Quod equidem factum licet humane rationique detestabile. et memorabile videatur. quoniam iam non potest non fieri. quo pacto id queat dissolvi. iterum nostrarum mentium consideratione reperire nequaquam possumus.

Verba .p. anaie.

Quem equitem .p. anaies prefati presulis clericus quasi ex indignatione silentium prerumpens. sic est allocutus. Cum tua dicta assidua animi revolutione speculando premeditor. criminis indignatione vehementi cordis dolore afficior. Quod in huiuscemodi actibus omnino vel consilium defecisse perpendo. Vos et enim. quibus nuper in sinistro latere ingenii vena salire putabatur. quodam tam egregium. tamque potentem virum tuum videlicet gallecie gubernatorem malo ingenio et

ficante uni horrendi criminis circumuentio cepi
stis. quali pactione postea id factum dissolueretis.
non prius indefessa sollicitudine excogitastis. ad
ultimum si uestre utilitati prouidendo desudatis.
per eius solutionem uinum sui muneris largitione lar
gitione uos dites efficiat. antiuenientibus obsidi
bus dubietatem uestre formidinis aufferat. in pro
senciarum sine ulla dilatione conferre debetis.
Si uero eum ut asseritis timoris occasione de
pistis. uel iusiurandum cum unione continuo fre
cius. uel castrum honesti. et sancte marie de lanclata.
ne ideo formidatis. ubi eueniat ad tempus susti
piatis. hec enim de castris ex industria et sim
ingenij sagacitate prouiderat. quoniam si hac pactione
solueretur. dominum suum cum eidem castra
sua recuperaturum indubitanter cognouerat.
Intueor etiam uos ipsos usque succedentem poste
ritatem tam horrendi criminis periculum nulla
tenus euasuros. hic quoque nefandissime proditionis
obprobrium sempiternaliter incursuros. nisi eum quantotius
citius liberare festinetis. Cuius uerba nec diuini
tate quam in successionis proferebantur. P. autem ferman
imanum qui eiusdem captionis domini sui socius esse
cognoscatur. tali affamine interripiendo subse
quitus est. Verba p. abbatis termarum.

Nostri in quam hinc fratres. quod huius nostri presulis
prouidentia compostellanam ecclesiam tantis
honoribus. quam facultatibus uberius
dilatauerit. et numero. lxx. duorum canonico
rum. quos eius paternitas intra gremium sue
dilectionis bene morigeratos reddiderit. plenius
exornauerit. et firmius corroborauerit. Que in
felix ecclesia tanti patris afflictione mulctata.
omnino desolabitur. et te existente causa nunc
destructa ad nichilabitur. De pacto de liberatio
ne eius et supradictis nis epi.

Has itaque et supradictis
rationes arias petrus. benigno cordis
affectu suscipiens. pro castrorum in quam recep
tione dominum uestrum sine intermissione liberare
festinabo. Ea igitur die ad quod tam nos uide
licet canonicum arcto calle peruenientes. prefa
tum pactum ne labefactari seu infirmari possit.
fide ex eorum parte recepta. firmauimus. et super
his omnibus munionem eius. et froylam menendiz.
compostellam diximus. Cum autem sede lu
cis presencia a facie mundi. tenebras effugaret.

castrum sancti iohannis de pena corneria intrauimus.
Tercio itaque die. ibidem relicto. p. arias cum re
gali puero et quibusdam aliis nunciis. preuia
et fructuosa montium cacumina euntes. non
sine magno labore ad castrum lupparie peruení
mus. Quo in loco supra nominatos nuncios quos
iam compostellane ecclesie premisimus. cum duobus
eiusdem ecclesie canonicis et quibusdam aliis ciuibus
ciuibus cum summa cordis iocunditate suscepimus.
Quibus referentibus didicimus omnes compostellanos
dicos sacro se iuramento alligasse. quod predicti
presulis solutioni unanimiter insisterent. et
eo uitaliem aurum suscipiente in dominum
nullum alium susciperent. Insuper etiam non
solum ciues. uerum etiam tocius terre mili
tes sacre sibi fidei uinculo diligenti ratione as
trinxerant. quatinus sub omni celeritate euen
tes. dira nefande captionis eiusdem titulo. domin
suum liberarent. In conducenda etenim mili
cia tocius ecclesie thesaurus totaque res publica
expendi unanimi omnium sententia expone
batur. Is itaque rumor qui nos uehementi leti
cia celotenus extulit. ariam petrum. grauiore
uehementius perculit. Quo circa cum quibusdam de
suis consilium sumpsit. ut a supradicte pactionis
permissione discederet. et prefatum pontificem ad
aliud castrum quo firmius et securius teneri pos
set. sine ulla temporis dilatione deduceret. Quod
tum consilium quoniam pontificem minime latuit.
ipse solliciter presente sua milicia. a. petrum. ad
rationem posuit. quia a pacto quod iam superius
pepigerat. semetipsum irrationabiliter subtra
here uellet. Quod illius terre barones non sine cor
dis mesticia percipientes. eum qui sub imperio
interceptus. ne aliquid aliud. preter id quod inter
eos stabilitum erat. facere auderet. ei minis o
omnibus interdixerunt. Horum ergo in expugna
bili ratione. a. petrus coactus illorum custodie
eum eo tenore commisit. ut si ea die prefata cast
sibi dederentur. extemplo eum ipsi exsoluerent.
Quem ipsi in suam tutelam gratanter suscipientes.
eum a castro per spatium unius leugue se mouerunt.
Ex quo nimirum loco. o. fratrem suum. et p. ariai
dem ad castrum honesti dedendum duxerunt. Et de
ditum froyle menendiz. qui illud ex parte arie
susceperet. sub omni imperio reddi precepit.

De liberatione episcopi.

Dum hec agerentur, .A. petrus inter archanum sui cordis premeditans prefata castra se nullatenus posse retinere, sumpto meliori et utiliori consilio barones suos sic alloquitur. Utile michi valde et necessarium esse existimo, quod dimissis castris episcopum liberum ire permittam et de illato ei dedecore qualem a me exegerit iusticiam, libenti animo faciam. Verum tamen ne hoc quod verebar michi hac tempestate eveniat, tres de fratribus suis munionem videlicet ecclesie beati iacobi thesaurarium et petrum gelmirez et fratrem eius iohannem, ad tempus michi in obsides quam citius venerit, michi mittere non remoretur. Interea .O. archidiaconus et .P. anaides et .P. vimaranides, donec ipsi veniant, mecum remaneant. Cuius nimirum sanum et egregium consilium quam omnes sui milites equanimiter collaudaverunt, cum maxima eorum parte prefatus episcopus eadem die castrum suum honestum cum ingenti pompa redditur intravit. Quo equidem intrante cum nimia cordis iubilatione ingens eum suorum multitudo virorum suscepit, que videlicet multitudo lanceis et gladiis et clipeis exornata, diverticulum petendo in quibusdam abditis se sapienter occuluerat, ut si forte fortuitu castrum milites arte suscipererent, ipsi cum omni celeritate venientes ne castrum necessariis implerent, circumquaque obsiderent et exercitum obsessum unanimiter expugnarent. Facta igitur eadem noctis leticia suorum multum dolore vallatur. Sequenti die ab illam non minus honorifice susceptus est. Ergo nimirum loco tres fratres suos ad eumdem ariam iuxta prefate sponsionis conventionem celeriter destinavit. Quatinus alios tres, quorum vice cum eo remanserunt ipse sine mora exsolverit. Quos quasi avunculis absolutos venerandam presulis presenciam cum omni alacritate suscepit. Gaudium compostellanorum in adventu episcopi.

Rubescente iamque mane lucis aurora cum iter suum compostellam disponeret, ingens utriusque sexus multitudo e diversis partibus quasi ad tantus principe patronum totaliter confluens, ad miliarium usque quo desiderabilis sancte civitatis situs perspicitur, eius optatam presenciam comitata est. Ad que nimium loca cum auxiliatrice dei gratia iam paulo superius prelibavimus pervenissent, omnis compostellanorum turba cum timphanis et citharis et diversis musicorum instrumentis cantantes atque de recepti pastores incolumitate superne pietati laudis preconia persolventes, ei obviam exivit. In numera namque iuvenum caterva tanto exultationis iubilo concinebat, quod si exprimere vellem in describendo meum eloquium in tanto labori subcumberet. Cetera denique adolescencium multitudo cum hymnis atque dulcifluis armonie melodiis eius optate presencie congaudentes, usque ad compostellanam ecclesiam cum eo cantando pervenerunt. In qua equidem ecclesia si antea subditorum cure minus quam debuit invigilavit, divino fultus patrocinio peccata quecumque in subditis emendandum esse presensit, baculo pastoralis cure correxit, divina dei gratia largiente qui vivit et regnat in secula seculorum amen.

Postquam De patris reformatione post periculum eius. Ergo in era .I. C. deliberationem eius. Quadragesima .VIII. venerabilis .D. apostolice ecclesie ut iam sepe dictum est episcopus, a supradictorum captivatione proditorum domino liberante eductus est, vir scilicet immensa bonitate conspicuus, prudencia discretus, temperancia probatus, fortitudine constans, iusticia rigidus, et universa morum honestate preclarus, tanto eum de perfidia captione venientem clerus et populus compostelle civitatis, mulieres et parvuli receperunt gaudio, quanto sorores lazari suum fratrem quatriduanum resuscitante domino salvatore suscipere meruerunt. Dum enim per solos quinque dies a suis traditoribus heu fratrum in custodia teneretur, ubicumque eius audiebatur tradicio perinus ovelantur pectus, furoris impetus ancepsque turbacio. In civitate siquidem compostella in qua quibus maxime perditis studium odio semper esse solet, ad tantam subito insolenciam conscenderunt, quod in religiosas ecclesie personas nefanda conspiratione insurgere auderent, assultusque inclitos facere, nulla reverencia vel formidine dubitabant. Unde factum est, ut quendam sancti iacobi archidiaconum catholicum scilicet et nobilem virum a pravis glutonibus civitatis in domo sua circumdatum

De … de laude et commendacione alie [illegible]

falsa suspicione interficere voluerunt. Ar-
tium veritas que sepe solebat illum comitari ar-
chidiaconum in tanto discrimine amatorem
suum deserere noluit, quem ab impiis sacri-
legorum manibus misericorditer liberavit. Eos
tamen qui tanta debriati insania debacabantur,
assiduo divorum servicio subdendos, et regie po-
testatis decreto sancitum est, et apostolice auctoritatis
privilegio confirmatum, sicut in legitimo bi-
apostoli cathalogo scriptum inveniri potest. Veru
tamen pontifice in sue sedis cathedra divina
revocante gratia collocato, mox prosperitas ali-
quantisper subsecuta est, et bellicose fluctuationes
gallicie frequentesque tumultus civitatis paru-
per quieverunt. Hoc nempe tracto evenisse
putamus, quoniam facinorosi vealem presulis ultio-
nem animadvertere, boni vero viri eius dilectio-
nem amittere metuebant. Quin etiam comitum cete-
rorumque gallicie primatum negotia ad episcopum
referebantur, eius consilio et ratione diffinienda,
et unanimiter laudabantur ab omnibus, quicquid
prudenter disponebat episcopus. Et nimirum pre-
sul iugi lamentatione et suspiriis pro regio ge-
mebat puero, nepote scilicet gloriosi regis illefon-
si, imperii sanctitate solempniter memorandi, qui
cum pontifice traditus in eadem adhuc captione
tenebatur, eumque quem procul dubio regnatu-
rum sperabat, eorum perversis venenosa eorum
calliditate interire formidabat. Hoc metu
et formidine perterritus presul venerandus totam
mentis intentionem et visum ad hoc dirigere
intendit, ut predictus regine filius, qui diu g-
ne captus erat, digna liberatione solveretur,
existimans per eius solutionem posse revocari
galliciam in pacis et concordie unionem.
Convocatis itaque maioribus ecclesie sue personis,
voluntatem quam in animo volvebat suo
patefecit, et accepto cum eis utili consilio, mi-
sit legatum suum pro comite petro, cum uxore
filius pregalli infantulo captivi tenebantur,
ut cum eo acciperet consilium, qualiter infans
sublimaretur in regnum. De solutione pue-
ri filii regine.

Convenerunt igitur comes P. et pontifex supradic-
tum flumen quod dicitur tamar, ibique multi-
modis rationibus variisque assertionibus multi-
plicatis, ad hoc tandem perventum est, quod sine
consilio partium patris et auxilio regine, que
mater eius erat, tantum negotium minime
fieri deberet. Euntes ergo legati ab episcopo et co-
mite ipsi archanum patenter significaverunt re-
gine, quod episcopus diuturno tempore latenter ru-
minaverat in mente. Quibus regina attentius
auditis, et diligenti scrutinio inquisitis, sollempni
quodam et multo quam credi potest exultavit
gaudio, tum quia prius audiebat filium in regnum
sublimandum, tum quia per eius exaltationem con-
fidenter credere poterat, posse evenire fratris
ruinam aragonensis tyranni, vel certe de regno
expulsionem. Confestim ergo vocat ad se
comitem fredenandum, strenuum videlicet et
prudentem virum, quem regina domina U. ta-
libus suppliciter alloquitur verbis. Verba regine
ad comitem F. de filio suo in regem sublima[ndo].

Nobilis et sapiens comes tuo
F. quem non solum con-
sanguinitatis linea, verum etiam larga quam
tibi semper exhibui honorificentie prerogativa in-
dissolubili cathena mihi vehementer astringit,
salubre a liberalitate tua deposco consilium,
quid demonstrandum statuendum sit filio, quem ve-
nerandus beati iacobi episcopus in regem erigere om-
ni studio conatur. Tibi etenim notum est et omnibus
hispanie regnum incolentibus, quoniam pater meus
imperator adefonsus, appropinquante sui transitus
hora, mihi apud toletum regnum totum tradidit,
et filio meo adefonso nepoti suo galliciam,
si maritum susciperem, et post obitum meum
tocius ei dominium regni iure hereditario testatus
est. Omnes ergo fere consules, aliosque in hispania
principatum tenentes, qui tunc temporis in
expeditionem contra moabitas profecti toletum
convenerunt, quorum quidem alios a puericia
educaverat, alios ex paupertate habundantia
ditaverat, alios ex humili genere sublimando no-
biles fecerat, ante se venire iussit, eorumque fa-
miliarium meo benigne subdidit imperio, meam-
que personam et regnum eorundem fideli custodie
diligenter commendavit, comminans et ammonens,
nequid grave vel arduum preter eorum volun-
tatem et commune consilium ullo modo disponere
presumerem. Sicque factum est quod defuncto ge-

genitore meo secundum eorum dispositionem et arbi
trium inuita nupserim. Aucendo pilatico ari
gonensi tyranno. infeliciter ei iuncta nefan
do et execrabili matrimonio. Que uel quanta de
decora. dolores. et tormenta. quamdiu cum eo
fui passa sim: nemo melius quam tua prudentia
nouit. Non solum enim me iugiter turpibus de
honorabat uerbis: uerum etiam faciem meam su
is manibus sordidis. multotiens turbatam esse.
pede suo me percussisse omni dolendum est nobili
tati. Ipse nimirum mentem sacrilegio pollutus.
nulla discretionis ratione formatus: auguriis
confitens et diuinationibus coruos et cornices.
posse nocere: irrationabiliter arbitratus. sapientes
uiros et nobiles. quasi erubescendo subterfugit:
factusque uilium collegii nebulonum ad omnem
leuitatis strepitum sollicitatur. execranda a
postatarum consortia studiose ueneratur. Omnem
quoque diuinum ecclesie cultum personasque religiosas
pro nichilo ducens aspernatur. Hinc est quod ecclesias
dei. absque pietate uiolat et dirumpit. earumque
ministros expoliat: possessionesque eripit. Hinc est
quod burgensem episcopum et legionensem a suis sedibus
sue uiolencia tyrannidis expulit. In palenti
num etiam manus iniecit. quem sub christiane
tenore fidei tenore ad se uenire preceperat. et sic
per fraudem eum et dolositatem cepit. Archiepiscopum
quoque toletanum. religiosam scilicet ecclesie dei
columpnam. et romane sedis legatum. a dio
cesi sua per biennium absentauit. Nec non et ab
batem sancti facundi: a proprio fugauit cenobio. et
cui loco sacrilegum fratrem suum omni remota
religione et iusticia intronizauit. Insuper etiam
etiam tanto furore et odio in filiolum meum
adefonsum exarserat. ut ad eum extinguen
dum totis uiribus anhelaret: existimans re
gno securius potiri: si puer quoquomodo traderetur
neci. Contra bellicosum comitem petrum fidei
firmitate fortissimum dira machinatione proditi
ue moliebatur: eo quod fidus infantuli nutricius
nulla tribulatione uel molestia ab eius fidelita
te separari poterat. cui dominium patre meo pre
cipiente. in legione ciuitate iniunxerat.

Seuus igitur celtiberus galliciam fur
bundus intrauit. et quot et quanta faci

nora in regione illa patrauerit: nobilium ce
des militum apud montem rosum crudeliter occi
sorum. castrumque dirutum. et terra depopulata:
bonisque omnibus expoliata: ecclesiarum uiolation
es. earumque dehonorati sacerdotes. bone mu
lieres denudatate: uirgines impudenter uio
late. destructe comitis petri hereditates. man
siones et palatia conbusta. greges equarum et
armenta boum. a gallicia partim abstracta. par
tim dilaniata. afflictorum gemitus et lacrime
pauperum manifeste ostendunt. Ad hec fulmi
nandum domini pape anathema. et archiepiscopi to
letani. et religiosissimi ecclesie apostolice pontificis
execratio: nostram coniugii turpitudinem incessan
ter dampnabant. Quam ergo me ualde contamina
tam eorum sacrilegi contagio cognoscebam: et ani
tissimam iusticie frameam sufferre non poteram.
studioso affectu a phanatico idolatra me disso
ciare curaui. Facto autem discidio ruptoque pu
dendo illo matrimonio. statim incendia. cedes.
et rapine. homicidia. proditiones. bella. per campos
et castellam passim exorta sunt. Dum enim meo
indigne frueretur consorcio. quasdam ciuitates
fraudulenter occupauerat: quas iste suis apparito
ribus custodiendas tradiderat. De quibus modo egredi
entes sui predones scelerati: totam deprandant.
prouinciam. meas regales uillas et palatia comb
urunt. burgos. uiculia. publica et hospitia ubi
sancti iacobi hospitari solebant peregrini: dilapidant
in inuisedit et obruunt. Denique ager est incultus.
tellus inarata. fames et inopia ingruit. agrico
le olim copiosis habundantes diuiciis. quibus
nichil omnino relictum est preter leues paleas quas
ad tegenda fragilitatis sue pudenda nudato
corpori opponunt. per plateas undique et agros al
gore et inedia repiuntur mortui. pudor uirgi
num sine pudore uiolatus. dedecus matrum. et
lamentatio uiduarum. pupillorumque desolatio
deserta. et uasta que inhabitari solebant loca:
nostram lacrimabilem miseriam patentibus indiciis
manifestant. Postremo nullus latet hybere
angulus. qui tanti furoris strepitu uel perturba
tione non moueatur. Nunc igitur clarissime
consul. enodatis rationibus uniuersis. meisque
interioribus patefactis. tuam decet nobilitatem

meo dubitanti animo quod melius tibi uidetur adhibere consilium.

Responsio comitis .F.

Comes autem Ferdenandus tale fertur dedisse responsum. Regina potens et gloriosa. narrationem tuam uenerabili ratione prolatam diligentissime perpendi. et firme memorie totaliter commendaui. in qua regem aragonensem terre mali auctorem esse. et hyspanie detrimentum. nullamque salutis spem in eo nos expectare insinuasti. Unde tibi summo opere uigilandum est. ne quod uir apostolicus monitu diuino incohare aggreditur. et per suos tibi mandauit legatos. per te aliquatenus differri uideatur. sed omni remota dilatione sollerti cura consummare studeas. teque tuumque filium eiusque causam et negocium supradicti episcopi arbitrio. et dispositioni committas. nichil quod preter eius consilium deinceps facere presumas. Immo etiam si bene uisum tue fuerit uoluntati. hunc eidem episcopo presentem legationem. eiusque ex precepto tuo ei in omnibus quecumque mandauerit fideliter obsecundabo. et auxilium quibuscumque modis potero. libenter amministrabo. Cui autem regina summo fauore applauit consilium. statim comes .F. iter aggrediens ad prefatum episcopum festinanter peruenit. eumque apud sanctum Iacobum in curia sua circumstantibus clericis et militibus uenit residentem inuenit. Cui manum ex parte regine deosculando. et multiplices et benignas salutationes impertiuit. causas quoque propter quas uenerat. et quicquid ei regina narrauerat. totum pontifici seorsum et singulariter retulit. Deinde comes .F. ductus ad hospitium post laborem itineris grato sopori membra dedit. Episcopus autem nocte illa nichil aut parum dormiuit potius. Sollicitus namque consideratione tractabat. quod uix aut numquam fieri poterat. ut uidelicet suum et ecclesie sue dedecus inultum non remaneret. et infantem a captione liberare ualeret. Eorum siquidem qui puerum tenebant propositum erat. infantem suarum inimiciciarum constituere precium. quas ab eodem pontifice et a petro comite ob suarum culpas iniuriarum sibi contraxerant. Assumpto itaque episcopus sano et utili consilio. maluit suam iniuriam non ulcisci. quam infantem turpi captiuitate detineri. Misit itaque nuntios ad suos proditores et inimicos quatinus infantem soluerent. et uindictam criminis quod in episcopum commiserant sub spe uenie non timerent. Quo audito proditores incipienti animo se facturos spoponderunt. si simili pacto comes petrus suarum odia iniuriarum relaxaret. Statuto ergo die et loco sepe dictus pontifex. ad ulie fluminis portum. qui decessuris appellatur. proditores et comitem pariter conuocauit quos prius fidei iuramento firmiter astrinxerat. ut ne quid mali sibi inuicem in conuentu illo machinari temptarent. Multiplices igitur causarum diffinitiones. uariasque relationes precedenter et occultas prauitatis in presenciarum explicare non ualemus. sed quod nobis intuentibus factum est. silentio preterire non debemus.

Solutio pueri et ordinatio eius in regem.

Quia ergo episcopus se propriam captionem persone. et dedecus condonare ad communem totius terre salutem. et ad publicam utilitatem subtiliter prouidebat pertinere. P. arie. et arie petri de. et fernando sancia de. et oduario ordonide. ceterisque traditoribus in proprias iniuriam sue proditionis et obprobrium non solum ex animo relaxauit. et multam esse concessit. uerum etiam comiti P. suas itidem iniurias et iniuriarumque inimicicias postponere blando sermone persuasit. Finitis itaque omnibus culparum calumpniis et murmuriis. inimiciciarum odiis. comes et uiri supra nominati iuramentis firmatum amicicie fedus salua fidelitate regine et infantis inierunt. et ad solide pacis concordiam reuocati sunt. Effecti uero firmata pace fideles amici. episcopus in mensa bonitate plenus. et omnes alii unanimiter statuerunt. Die crastino quando infantem erigerent in regem. Dominica ergo sequenti. qua cantatur ad introitum misse. Iustus es domine. infantem qui regnaturus erat. ad sanctum Iacobum cum magna et nobili pompa cunctis exultantibus adduxerunt. Episcopus uero pontificalibus ornamentis indutus. ceterique clerici uestimentis ecclesiasticis decenter ornati gloriosa processione eum susceperunt. Quem accipiens pontifex ante altare beati apostoli iacobi. ubi corpus eius requiescere perhibetur. gratulanti animo perduxit. ibique iuxta canonum instituta religiose eum in regem unxit. Ensem quoque et sceptrum ei tradidit. et aureo diademate coronatum in sede pontificali regem constitutum residere fecit. De

de bello de uadingos
vide de crudelitate gallecorum

Deinde missa ex more sollempniter celebrata:
regem nouum reducens ad palatium suum.
eps omnes gallicie proceres ad regale inuitauit
conuiuium. in quo clarissimus comes petrus re
gius dapifer extitit. cuiusque filius rudericus
clipeum et frameam ad regis scapulas alferiz
tenuit. Munio pelagides regalis offertorius.
veremudus petrides. uinum et siceram omnibus
mensis habundanter ministrari precepit. Sic
que omnibus diuersis ferculis accurate saciatis.
dies illa in hymnis iubilationis et canticorum
canticis pacta pertransiit. De subiugatione l
Item autem ucensis ciuitatis impe
die que prima rio regis pueri.
Post eius sublimationem illuxit. conue
nerunt omnes ante pontificem consilium in
euntes: ut legionem suum ducerent regem.
ibique eo cum matre collocato totum eius dici
oni regnum submittere. una cum omnibus
castellanis primatibus niterentur. Sed quoniam ad
huc quidam de diuersis partibus in lucensi ciui
tate congregati in iusticiam aragonensis ty
ranni stolida presumptione sustentabant. qui
uidelicet scelerati latrones homicide transgres
sores. adulteri. fornicatores. miserorum spo
liatores raptores. ecclesiarum uiolatores. pro ne
fandis facinoribus penas suis corporibus cruci
atusque metuebant: iustum et congruum episcopo et
comiti ceterisque principibus. ut prius ciuitas ab
omnibus criminosis expurgata. regis subderetur
imperio. quam aliud inciperent tractare ne
gocium. Euntes igitur ad ciuitatem. lucen
sibus legatos premiserunt. quatinus aut ci
uitatem regi redderent. aut si se si possent
defendere pararent. Qui cum terribilem audi
ssent legationem. et exercitum regis super se ueni
entem: maluerunt se regi et ciuitatem red
dere quam contra suum naturalem dominum aliquid
quod eius turbaret uoluntatem committere. De bello
Pacificata igitur ciuitate. facto in angos.
et regio iuri restituta: episcopus et comes cum
paucis ex nobilioribus iter suum sancte compostel
le constituerant: legionem recto tramite di
rexerunt. Cum autem peruenissent ad locum
qui fons de angos nuncupatur: papiliones
et tentoria sua circumquaque tetenderunt. ignorantes
quod prefidus aragonensis exploratores
in itinere. uel insidias occultasset. Illa nocte
omni remoto tenore quiescentes ibi secundum
mansionem et sompnum habuerunt. Omnes tamen
.ccc. xl. vi. et non amplius erant. Quod cum perfidus
aragonensis a suis exploratoribus cognouisset:
congregauit exercitum sexcentorum .lx. mi
litum ferro uestitorum. et duo milia peditum
in arcu. et gladio. et fustibus. et armis munitorum.
et prosiliens ex occultis ueniebat in occursum eis.
Gallitiani uero mane facto surgentes hostesque
in proximum super se uenire audientes: ad arma con
tinuo prosiluerunt. et festinanter armati acies
suas constituerunt. bellumque cum paucis pu
gnatoribus expectantes. contra decem unus contra
mille. v. pugnaturi campum audacter occupa
runt. At tamen ubi hostes procul ad se uenientes
totius uultibus aspexerunt. aduersus tantum
exercitum gradatim tendere ceperunt. Et cum
iam prope essent. ualidis lanceas uibrantes lace
rtis. uelocesque equos calcaribus urgentes.
terribili conflictu. primam aciem inuaserunt.
eamque totam fere uulnerantes ad terram prostra
uerunt. et mortua est illico aragonensium non
minima multitudo. Sed cum preliando. hostesque
uiriliter prosternendo. ad immensam militum
cohortem. et innumerabilem peditum turbam
penetrassent: bello fatigati. puluere et hostibus
undique circumuenientur. et a tergo et lateribus
sauciati impetum fortune sustinere non ualue
runt. Quidam igitur sanguinolento interierunt
bello. quidam uero non sine magna sanguinis
effusione capti sunt. Animosus comes petrus
qui in medias hostium prorupit acies. post acer
rimam et diuturnam in hostes ultionem. maluit
bellando captus esse: quam campum inhoneste
dimittere. Comes quoque fredenandus bello in
teriit. et alii multi corruerunt. Cum autem
cognouisset episcopus fortunam belli in contrariam ce
dere partem. maiori timore et cura super regem
quem nouiter unxerat: quam super propria sui corpo
ris persona sollicitabatur. Non solum enim
mortem eius uel captionem. uerum etiam totius
hispanie destructionem euenire metuebat.

Et uidetur innuere quod ipse rex bello interfuit. licet in cronica sic contineatur
opido. et quod dicit subducere curauit intellige ipsum bello in
terfuisse non permittendo. ipse tamen episcopus bello interfuit. ut colli
gitur libro .ij.

Sollerti ergo studio et prudenti industria impe
ratorem paruulum a tanto belli periculo subdu
cere curauit et genitrici sue regine domne .V.
sanum et incolumem in forti castello orzilione
quod castrum est in castella restituit. Se quoque in astoru
cam ciuitatem recepit. ubi per triduum uulne
ratos in prelio dispersosque colligens, factus communis
omnium salutis portus. et singulare solatium.
post triduum uero cum omnibus quoscumque de prelio
colligere potuit, ad compostellanam sancti iacobi
ciuitatem per magnam reuersus est itinera. Quam
non forti solum infortunato belli euentu au
dito grauiter perturbatam inuenit, uerum etiam
tota fere gallitia tantis iam cladibus bellicosis
que fluctuationibus agitabatur. quod pene labefac
ta de salute desperaret. Omnes ergo gallecie pro
ceres episcopus conuocauit. eosque firmis iurisiuran
di securitatibus compulit. ut regine et filio eius
fidelitatem exhiberent et seruicium. et toti galli
cie tranquillitatem reformauit et pacem.

Regina autem *De infantatico inter tama*
suscepto filio *ram et iuliam a regina*
suo adefonso rege paruulo *beato iacobo dato.*
uenienti ut dictum est de infelici prelio. quantam
mentis letitiam habuerit. regalium matres
filiorum potentius quam scriptum notifi
care possunt. Primum enim letabatur. quia
filium receperat sanum; deinde quia se per
eum aragonensem tyrannum de regno eli
minari posse non inmerito sperabat. In orzi
lione igitur forti et inexpugnabili munitione.
suum regina filium custodiendum tradidit.
Relictisque cum eo fidelibus custodiis de pri
matibus terre illius ad gallitiam proficisci disposu
it. Ad asperos itaque asturies montesque lapido
sos iter aggrediens; ponetum transitum fecit.
Cumque ad lucensem peruenisset ciuitatem. di
uina compunctione eius uiscera sunt commota.
adhoc ut cum penitentie beati iacobi limina
uisitare satageret. Venit itaque compostellam.
et apostolicam ingrediens ecclesiam. inter ferreas
ipsius uestibuli ianuas et altare sanctissimum.
se prostrauit in pauimento et expandens manus.
humiliter ad dominum pio affectu fudit orationem.
Domine ihesu christe qui dispensatione patris co

De oratione regine

operante spiritu sancto partum per preuaricationem
primi parentis mundum proprio sanguine tuo
restaurare dignatus es. te suppliciter exoro.
et deprecor. ut hyspanie regnum a patre meo.
.A. feliciter obtentum sed modo ipsius morte
grauiter desolatum. et tyrannidis scismate
aragonensis undique perturbatum. dulcissima
apostoli tui iacobi intercessione. cuius gloriosissimi
corporis gleba in hoc presenti loco uenerabiliter
requiescit. tu piissime saluator noster et domine
cui iure pertinet concedere et pacificare digne
ris. quatinus fideles tui tranquille in eo ma
nere ualeant et efficiantur idonei ad seruien
dum tibi deo uiuo et uero per infinita secula
seculorum. Cumque signo crucis facto ab oratio
ne surrexisset. uenerandus eiusdem loci pontifex
ex suorumque uenerabiles clericorum persone.
ut eam decebat susceperunt; et ad pontificalia
palatia duxerunt. ubi conuenienter hospi
tata est. Sequenti uero die diuino afflata spi
ritu. cor habens in domino contritum. et suppli
ci deuotione humiliatum. pro sua totiusque regni sa
lute. et pro sue remedio anime suorumque paren
tum. regales in eadem ciuitate curtes. alias
que mansiones que sui iuris erant. et totum
infantaticum quod inter tamarim et iuliam et
quicquid a regale ius pertinere uidebatur. be
ato iacobo eiusque ministris caritatiuo affectu
obtulit. et oblatum ad decus ecclesie illius scrip
ture priuilegio confirmauit. *Nomina do*
Quas nimirum hec *morum uel hereditatum. que*
hereditates curtes *dedit regina beato iacobo.*
siue mansiones nominatim describendo
describimus. scilicet illam curtem que fuit
domni fredenandi regis. in illa quintana que fuit
gundisalui adefonsidis. quatuor domos.
scilicet duo solia. et duas casas terreneas. et in
alio loco unam domum que fuit maioris di
dacidis iuxta illam iohannis instruaridis. et
duo solia que habuit ex parte frople didati
dis. et unam terrenam domum que est in ualle
miliorum. et aliam domum que est iuxta
domum arie didacides. et illam uillam desice
ranes. et unam uillam de ecimar. et uillam
que uocatur figueirola. et unum molendinum

Oratio

De donacione regine
Vrrace

q(uo)d fuit de nouales. Similit(er) int(r)a de pistoma
iis de regalengo s(an)c(t)i uincentium de sispalona.
tiruonzum. ferrarios cum suis ad iuctonibus
senterezum monumenta. uillam nouam de
masita. tanam hereditatem de odozio monum(en)ta.
sata. castrum de malladas. coronium. pratos
de domino pepi. uincarias. uillefirdi. listas.
canales. i(n) nagia uertimes de iusano. iterum uil
lam fiminam. loitium medium in auzonio su
am ratione(m). In aluariza unam tabulam de
t(er)ra p(er) suos maros. In pistoriza suam ratione(m).
quartum de aquarios de iusano. In caritres de l(e)r.
de suptus casa arie cremenidis terciam. uilla(m)
de palacios. uillam que uocatur daia(m) cum suis
hominib(us). In uilliestro figeirolam. **De facultati**
b(us) thesauri datis regine.

Omnis has hereditates
superius prenotatas
que sunt inter tamarim et uliam cum homini
b(us) ad regalengum. et ad infantaticum p(er)tinentib(us).
eidem eccl(es)ie no(n) dissimili ratio(n)e contulit. Q(uo)d fac
tum uniuersorum animos clericorum ad utili
tatem regine mirabilit(er) incenderunt. et ad o(mn)em ei(us)
eius uoluntatem iuste exequendam ualde ani
mauerit. Porro regina q(uonia)m totum fere patris sui
thesaurum inexercendo contra aragonensem be
llo consumpserat. et ideo ad diutinam expeditio
nem facultates ei sufficientes no(n) erant. Quo
circa co(m)muni canonicorum consultu. totiusq(ue) se
natus decreto uisum e(st). no(n) debere negari regine
auxilium siue consilium. q(uo)d ab eorum eccl(es)ia
expostulasset. Ad debellandum itaq(ue) pessimu(m)
hispanie uastatorem. et effugandum totius reg
ni p(er)turbatorem de thesauro s(an)c(t)i iacobi. centum
uncias auri. et cc(tas). marcas argenti. regine pos
tulanti spontanea uoluntate p(re)buerunt cito.

Sicerea. xv(cim). dierum **De obsidione lupariae. et**
captione arie petriz. et
compostelle regina moram **complicum ei(us).**
faciens. p(ro)ceres gallicie. suamq(ue)
curiam uniuersalit(er) conuocauit. ad p(ri)mum
pascha q(uo)d futurum erat. p(ro)pinus conuenerunt
undiq(ue) optimates gallicie scilicet strenuus et
fidelis comes. p. et munnius pelagides. et uere
mudus petrides. et rudericus uelaides. et o(mn)es. glim.
et ceteri qui aliquos principatus. uel dominium. in
gallicia optinere uidebantur. Inter quos etiam
affuit arias petrides. qui p(ro)fecto extiterant p(ri)ncipes

nefande p(ro)ditionis. que ap(ud) castellum minei
i(n) dominum pontificem. D. et in regine filium infa(n)
tem. A. sicut supradictum e(st). dolose facta fuerat.
et eodem tempore castrum luparie fraudulenter
usurpabat. Verum enim uero licet arias i(n)fa
mis p(ro)ditor e(ss)et. et tante contumacie et dolositatis
q(uo)d eum quispiam. aut uix. aut nu(n)q(ua)m tolerare
potuerit. regina tam prudens. et modesta. eum
benigne suscipiens. honorifice tractabat. S(ed) q(uonia)m
solito feritatis turbine ferebatur. et de p(re)teritis
facinoribus meritas superbie sue penas cru
ciatusq(ue) non modice formidabat. et ei i(n)famia
manifeste notabatur. Timore p(er)territus et
desperatus sequenti nocte post parasceuen. co(m)
postella furtim egressus e(st). et in lupariam se
recepit. regine suaq(ue) filio rebellaturus. et alia(m)
si posset p(ro)ditionem facturus. Q(uo)d p(ro)pinus sub ea
dem nocte i(n) matutinis i(n) eccl(es)ia nunciatum e(st) re
gine. Ipsa confestim accepto cum pontifice cete
risq(ue) nobilibus consilio. recte quidem statuit
ut post pascha domini gl(or)iose celebratum super
biam arie. et fraudem p(ro)terueret unanimiter
egrederentur. Altera ergo die pasche regina e(st)
cum pontifice suoq(ue) exercitu egressa e(st). et ariam
p(ro)ditorem. et sup(er)bum in luparia obsedit. Con
tumax itaq(ue) obsessus arias. nimio timore p(er)cuss(us).
furoris sui tumultu instabilis. et trepidus de
salute p(ro)pria desperabat. et discretionem nobilitatis.
et rationem carens. quid ageret ignorabat.
Tandem tetra sue malignitatis caligine obce
catus. suiq(ue) oblitus. nullum p(ro)se ferens pac
tum de scelerib(us) que commiserat accipiens. se
et castellum regine tradidit. et cum ea equitabat.
At uero eius complices prefate p(ro)ditionis prin
cipes. ut ariam cum regina e(ss)e audierunt. exi
stimantes eum qui quasi cap(ut) eorum co(m)muni
cationis extiterat. aliq(uo)d saluationis sue fed(us)
accepisse. conuenerunt ad eum in curia. et lau
ti sunt. Cum autem nichil sibi utile i(n)uenissent.
erat obsuarum infamia. et confusionem el
parium ab e(ss)e curia sumopere exoptabant.
s(ed) recedere no(n) potuerunt. Iussit enim eos o(mn)es
regina capi. et eum diu ferreis uinctos teneri
compedibus. donec uniuersa que tenebant ca
stella. dimitterent. **De obsidione astorice.**

Susceptis ergo regina castellis. ap(ud) omnib(us)

perfidis . in Era . M . CC . XL . IX . Congregavit exer
citum gallicie et ad regem expugnandum ara
gonensem profecta est . Per gravia quidem itinera
et laboriosos montes frigidosque nivibus et glacie
preterite hyemis que anno illo asperrime in
horruerat . usque ad astoricam civitatem pervenit
est . plurimique in eadem civitate pedites et manci
pia defecerunt . ea que in itinere debilitata fue
rant et cibaria necessaria preparaverunt . communi
consilio heroum suos regine suosque nuntios .
per castellanis et asturibus ceterisque per campania
fidelibus suis direxit . Qui perfecto audito re
gine precomio valde velociter convenerunt .
et procedentes de castellis sua in campis tentoria
et papiliones posuerunt . non tamen statim di
recto tramite ad reginam tetenderunt . Inter
hec igitur hostis impius aragonensis innu
merabilem exercitum latenter congregaverat .
Convenerunt namque nazareni . et burgenses
palentini carrionenses . cemorani . legione
ses . et qui de sancto facundo unanimiter exie
rant . Quorum equitem corda . diabolica persuasi
o ita stimulaverat . ut eum qui sine lege fi
dei xpiane atque iustitia civitatem suam agere
decreverat . prona voluntate sequerentur eiusque
iussionibus libenter obedirent . Has in quam
omnes aliamque copiosam reproborum turbam se
cum habebat . qui ob graves facinorum infami
as . homicide . malefici . fornicatores adulteri .
latrones scelerosi . raptores . sacrilegi . incanta
tores . arioli . fures odiosi . apostate excecati .
propria turpiter loca dimiserunt . et ei tamquam
omnium principi reorum inheserant . Talium
ut dictum est exercitu stipatus erat aragonen
sis malignus . et ecce contra astoricam proficiscentes
ex improviso apparere viderunt . inter frutecta
medium cum ingenti turba militum . que iter
flumen orbitum ab astorica prospiciuntur . Et
accedens prope civitatem castra metatus est . et
mansionem fecit . Et quoniam fortes bello gallici
anos esse ad fontem angos cum pauci essent
expertus erat . non audebat eos ad civitatem
invadere . Presciens tamen eorum gentem esse
maiorem quam tunc fuerat . certe cognovisset .
missis ergo in aragoniam legatis . CCC . mi
lites loricatos ex aragonensibus martinus

miniates eius iussu adducebat . et eorum
auxilio aut civitatem capere . aut frequentes
assultus in eam facere expectabat . Venientium
castellani quos in plano tentoria sua posuisse
paulo superius memoravimus audientes quod
aragonenses ad hostilem exercitum adiuvan
dum festinarent . confestim ad arma cucurrerunt .
et veloces ascendentes equos viam qua venturi
erant feliciter occupaverunt . Cumque eos veni
re procul a tribus oculis conspicerent . primum
in pugnandi cupiditate non modicum in seme
tipsis frementes . totam simul aciem in eos con
verterunt . et acutis leves equos urgentes cal
caribus . et validis tenentes hastis lacertis .
terribiliter eos aggressi sunt . et duris ictibus
percucientes . subter clipeos et loricas hostium
viscera effundebant . vulnerati prosternuntur .
et spolia impiorum diripiuntur . Aragonenses
siquidem corruerunt . et captus est illico martinus
miniates et alii quam plures . Ceteri vero omnes
preter captos et eos qui bello interierunt in fugam
conversi sunt . aut inter frutices occulti lati
erunt . Quo audito aragonensis efferus . vana
que expectabat spe frustratus . et tamquam herodes
a magis illusus . anxio metu trepidus . diffiden
cia . et insompni cura fatigatus . veniente noc
te clam ab obsidione . furtim cum exercitu suo
discessit . et in carrionem aufugit . Mane autem
facto . regina cum fidis gallicianorum proceribus .
foras in planum egressa est . suosque dirigens le
gatos . iussit ad se venire castellanos et astures .
et quoscumque fideles sibi per campos . extrema la
tere videbatur . etiam non in castellis . seu civita
tibus morabatur . sed in tabernaculis habitabat .
Et congregavit exercitum magnum valde et
fortem et prosecuta est crudelem regulum arago
nensem . castra sua et tentoria suumque exercitum
circumponens . eum carrione obsedit . obses
sumque diutissimo tempore tenuit . De pacis
Interea ecclesie reformatione in gallecia ab
beati iacobi venerabilis episcopo .
episcopus . ad propria remeavit . Ille siquidem a supra
dicta expeditione in ca castelle consilio regine .
omniumque gallicie primatum discesserat . ut
pacem et concordiam gallicie reformaret . Dum
regina ad debellandum aragonensem tyrannum

Cercat regina villam de carrion cum suo exercitu

pertinet. Eodem tempore pelagius gutesten-
des et rubinatus nunnides. postquam reginam
alpes transcendisse et ad gallicie partes non
facile redeundum factuum esse audierant. uno
mali cuiusmodi ineris parte perfligata. ad castella sua
a reuersi sunt et qualiter regine .V. et filio
suo paruulo regi adefonso quem supradictus
episcopus in ecclesia beati iacobi in regem unxerat.
rebellare possent. machinati sunt. Deinde
arias petridem et p. arias. et oduarium or-
donidem et complices suos ad eum. Illi siquidem
ob supradictam in pontificem dominum .D. et
in regine filium. paruulum regem apud
dictionem. a regina capti et cathenati fuerunt.
et in regine manu obsidibus positis et omnibus
municipiis suis datis. exules ad portus et
extremos gallicie fines confugerunt. Cum
quibus .p. gudesteides. et R. nunnides consi-
lium ineuntes. de regni perturbatione tracta-
rant. Heu miseri ius iurandum quod regine
et filio eius regi .A. fecerant. flocipendunt.
Coadunato igitur utrimque exercitu decianam
tuberiolos et omnes alias terras inuaserunt.
et circum circa depopulando totam terram que
inter minium et uliam iacet. preter caste-
llum luparie. imperii tyrannidis sue sibi uen-
dicarunt. et nobiles atque agrestes domino suo
id est aragonensi tyranno quem nefaria in
manu sibi dominum elegerant. fore fideles
iuramento astrinxerunt. Supradictus uero
episcopus postquam proditorum efferam rabiem
pullulasse cognouit. nimio dolore compunctus
audacter tamen prudenti fretus consilio. ma-
gnum exercitum conglomerauit. et illos quamquam
innumera acie bellatorum stipatos. ire per-
ditum properat. Nouerant enim qui persequitur
malos in eo quod mali sunt. minister dei est.
Verum enim uero predictissimi proditores sui
reatus conscii. audito pontificis aduentu dis-
perguntur. pars illorum scilicet .p. gudesti-
des et R. nunnides cum militibus suis ad mu-
nita castella confugiunt pars quibus .A. petri-
des et p. arias cum prefate proditionis princi-
pibus preerant. castellorum munitione priua-
ti prerupta montium conscendunt ibique lati-
tant. Presul itaque utpote uir summe pruden-
tie quicquid illi acquisierant. ad regine fauorem
conuertit et deleto priori iuramento. homines
predicte coniurationis iurare fecit. ut fideles
forent D. regine et filio eius paruulo regi .A.
eiusdem episcopi filiolo. et ab eodem postquam il-
lum abstraxit. a captione. A. petride. et petri ari-
de. et oduarii ordonide in regem consecrato.
Expulsis fugatisque hostibus. idem episcopus patrie
restituit. et ne illi redire presumerent magni-
mam partem suorum militum ad protegen-
das terras illas illic dimisit.

Post hec preces regine ad episcopum pro obsidio
aliquanto ne castellorum rebelli.
tempore transacto regina D.
supradicto tutori litteras in hec uerba misit.
Reuerentissimo et sanctissimo domino .D. ecclesie beati
iacobi episcopo. regina .V. salutem. Qualiter equidem
uestre uirtutis gratia. uestra prudencia gallicie reg-
num defenderitis et qualiter .p. gudestidem. et
rubinadum nunidem. et A. petridem. et alios
proditores a regno meo et a regno filii mei regis
.A. quod sibi usurpabant expulistis. et qualiter
pacem et tranquillitatem expulsis proditoribus
gallicie restituistis. quot et quanta mala pro
mei regni tuitione ex quo a uobis discessi susti-
nuistis. michi in capitulo claruit. Vnde omni-
omnipotenti deo et beato iacobo et uobis summas grates
refero. et referendo precipue tam reuerendo tutore gau-
deo. De cetero autem clementiam uestram sup-
pliciter exoro. et prudentiam uestram summo ope-
re flagito. ut castellum sancti pelagii de luto et a-
nium et cetera que sunt pelagii godestide. et ru-
binati nunide. et aliorum nefariorum refugium.
obsessum eatis. Quod si deo annuente et beato iaco-
bo intercedente hostes ab illis castellis expel-
lere. et ea debellando capere ualueritis. prout
melius prudentie uestre uisum fuerit. uel ea
uobis retineatis. uel qui ad opus mei et filii mei
paruuli regis .A. fideliter custodiant. ea quibus-
dam primatum meorum detis. Valete. Et quanto
cius poteritis supradicta ad effectum per-
ducite. De obsidione.

Igitur hec audiens supradictus patrie clipeus
id est ecclesie beati iacobi uenerabilis episcopus. pro-
tinus edictum dedit. ne quispiam integre etatis.
aut uirilis animi in suo principatu ab exp-

obsidione se retulerit. Dedit etiam fratri suo G. gelmiride quoddam castellum, ut auxilium sibi preberet. Deinde innumera acie equitum atque peditum coadunata ad extirpandam flagitiosorum rabiem, et supradicta castella debellanda, quantocius properat. Prius tamen edicens atque precipiens, ut Irienses et quicumque in honore beati Iacobi oceani maris littora incolebant, apta classe aptata classe ad eandem obsidionem tenderent, ut castellum sancti Pelagii de Luto, quod in littore maris positum, hinc situ illinc impulsu maris munitum habebatur, undique obsidione clauderetur. Igitur Irienses audito domini sui edicto atque precepto, haud mora classem ex more aptant, armis et quibusque necessariis naves suas honerant, et preter castellum honesti remigantes, et homines de sancta Maria de Lanchata adeunt. Hii etenim eiusdem artis periti in littore maris sedebant et in navali exercitio satis edocti erant. Itaque Irienses densata manu iuvenum inceptum iter aggredientes se alto committunt, flatuque secundo ad iniunctam obsidionem tendunt. De piratis Anglie.

Eodem tempore P. Godestides et B. numitres piratas precio conductos sibi in auxilium assumpserant, qui ab Anglie partibus venientes causa adeundi Iherusalem Hesperiam attigerant. Et hac de causa eos sibi assumpserant, ut illorum auxilio muniti ipsi adiacentes partes depredando et depopulando inquietarent. Et Angli pirate utpote gens nullius pietatis melle condita, remota et maritima pessundederunt, et atrocitatis sue rabiem exercerent. Quod haud aliter accidit. Eque Angli ex impulso cursu velifero maris confinia invadentes, hos trucidabant, illos denudantes omnibus bonis suis privabant, alios ac si essent in Arabie captos et cathenatos ad redemptionem cogebant. Quin etiam nimia pecunie cupiditate obcecati, pro nefas, ecclesias violabant, tantique sacrilegii rei quecumque necessaria ibi invenerant, et etiam homines inde abstrahebant. Sed beati Iacobi intercessio ne tam infida gente provinciam suam pessundari et depopulari haud impune permisit, tantumque nefas non inultum remanere voluit. Istoria super actis eorumque absoluto.

Interea dum Irienses naute utrique qui de sancta Maria de Lanchata venerant ad supradictam obsidionem tenderent, forte predicti predones solito more ad predam venerunt, et destructa quadam ecclesia spolia ad classem comportabant. Quos ubi Irienses ceterique in quadam se remota prope littoris viderunt, procul dubio Anglicos piratas fore arbitrati sunt. Post hec arma capiebant, loricis se induebant, scuta gladios tela aptabant, et ad bella alacriter properabant, nec tamen a remigiis officio cessabant. Angli quoque eadem faciebant, sed impediente reatu, aut ad armandum aut ad remigandum vix illis tempus sufficiebat. Quid plura? Bellum utrimque exoritur, tela ad instar grandinis mittuntur, et maxime lapidibus quos adhuc in carinis ferebant, bellum geritur. Denique Irienses et homines de sancta Maria de Lanchata, auxiliante beato Iacobo acrius in hostes insurgunt, et celeri saltu hostium naves conscendunt. Igitur hos telis transfoderunt, hos lapidibus obruunt, illos iunctis manibus post terga vivere permittunt, et ingredientes Anglicorum piratarum burcium et alias duas naves quas Pelagius Godestides et Rabinat numides Anglicis in auxilium dederant, inceptum iter peragunt, tantoque triumpho letantes captivos secum ducunt, et ad supradictam obsidionem tendunt. Que postquam ad aures domini sui scilicet ecclesie beati Iacobi venerabilis episcopi uti gesta fuerant pervenerunt, magno gavisus gaudio omnipotenti deo summas grates tribuit, qui provinciam apostoli sui Iacobi a malignis predonibus defendere et protegere dignatus est. Cum autem predicti victores se littori applicuissent, episcopus videns Anglicos captos et vinctos flentes et eiulantes, paterna pietate compunctus misericordia motus est. Habebat enim in thesauro memorie scriptum: Estote misericordes, sicut et pater vester misericors est, et cetera. Tunc allocutus est nautas suos ita dicens: Fratres, scitis quintam partem omnium que in hac victoria deo iuvante adepti estis, ad me iure pertinere. Que quamquam plura et preciosa sint, nichil tamen aliud accipere volo, sed tantum hos captivos in portionem meam in dote. Hec autem dicebat, volens

illos auunculis soluere. et acceptum unitatis iugo
eruere. Acceptis itaque in potestatem captiuis ipse episcopus
eos iuramento astrinxit ne amplius christianorum
inquietatores essent. aut tale quid quod superius
dictum est in christianos facere presumerent. sicque
soluens eos auunculis liberos abire permisit.

Interea castellum De obsessione sancti pelagii de
sancti pelagii de luto obsidetur. luto et deditione et
et hinc ingenti tumultu bello de damno.
num. illinc nauali prelio certamatur. Tunc
supradictus episcopus quasdam cohortes tam equitum
quam peditum elegit eisque precepit: ut prenominati
euntes dominum obsiderent. in quo .D. nunides cum
turba proditorum latitabat. Ipse uero cum innume
ro exercitu predicte obsidioni interfuit. Obse
sso igitur utroque castello tormenta componuntur.
balista ceteraque machinamenta ad debellanda
castella eriguntur. Set turba rebellantium que
in castello sancti pelagii de luto resistebat. postquam
uidet pontificis constanciam ab incepto mini
me desistere. et propositum ad effectum. uelle per
ducere et se ei posse resistere desperat omnia sua in
precipicio posita considerat. iam deteritur. iam
deditionem pollicetur. Quid multis moror? Tan
to tumultu bellorum stupefacti nimioque timore
concussi. castellum pontifici reddiderunt. Eadem
die qua castellum sancti pelagii. de luto domino. D.
ecclesie beati iacobi uenerabili episcopo datum est. D.
nunides audiens suorum complicum deditionem.
timuit ne tantus belli tumultus in se et in sua uer
teretur. Quapropter cautum damnum salicet spem
et fiduciam suam episcopi militibus qui ut superius
diximus illud obsederant reddidit. Facta itaque
utriusque castelli deditione. episcopus ea quibusdam principibus
commendauit qui ad opus regine .D.
et filii sui paruuli principis regis .A. eiusdem episcopi
filioli et fideliter tenerent: et tenendo protegerent.
Que postquam predicti proditores salicet .A. pe
tides. et .P. arides. et ceteri audierunt. et enim
in montibus latitantes et illorum de bellatorum
auxilio confitentes: ex integro galliciam inquie
tare disposuerunt: audito tali rumore. frustra
ta spe confusi et perterriti: ad portus gallicie con
fugerunt. Tandem fugatis extirpatisque supra
dictis proditoribus acquisitis munitisque castel
lis. uenerabilis episcopus cum gaudio et leticia ad

propria reuersus est auxiliante domino nostro ihesu christo cui est
honor et imperium in secula seculorum. amen. De

Postquam supradictus prudentia episcopi.
episcopus supradictorum proditorum rabiem
se dauit. et eorum municipia obsidione cepit:
ad ecclesiam patroni sui beati iacobi apostoli rediens.
circa eam indefessam sollicitudinem exhibuit.
Licet enim tot et tantis negociis ut superius di
ctum est prepediretur. et patrie reformanda mul
tiplici ciuium tumultu detineretur: nichilo
minus tamen in ecclesie cultu usquequaque desu
dabat. et ad ecclesiasticarum rerum exaltationem
tota mentis affectione anhelabat. De destruc

Reuersus itaque tione ueteris ecclesie et de
a supradicta choro noue ecclesie.
expeditione uetustissimam ecclesiolam obruere
cepit. que infra in mensam noue ecclesie ca
pacitatem in minorem ruina lapsum minaba
tur. hec in longitudine ad altare beati iacobi
protendebatur ab illo pilari. qui iuxta principa
lem ecclesie parietem. et secus unum de quatuor
principalibus pilaribus existit. in sinistra par
te superiorem partem chori ingredientibus
pene relinquitur. et iuxta fores pontificales
palacii ecclesiam introeuntibus. recta fronte
opponitur. et in alia parte id est in dextera api
lari opposito supradicto pilari usque ad idem
altare. Latitudo uero illius eadem que et mo
do chori est. Destructa illa ecclesiola. in era. M.C.
L. que quasi obumbraculum totius ecclesie esse ui
debatur. chorum satis competentem ibidem
composuit. qui usque in hodiernum diem dei
gratia et beati iacobi per industriam eiusdem episcopi op
timi cleri excellencia egregie decoratur. Ipse
quoque episcopus utpote sapiens architectus in eodem
chori dextro capite fecit superemineus pulpi
tum. in quo cantores atque subdiacones officii
sui ordinem peragunt. In sinistro uero aliud.
ubi lectiones et euuangelia leguntur. Est autem
beati iacobi spalis. et pelarii noua ecclesia incepta.
Era. M.C. XVI. V. id. iul. De aduentu cluse

Interea predictus episcopus uidens sis abbatis in
discordie tumultum magis hispania.
magisque multiplicari. et arragonensem tyran
num feritatis sue impetu fere totam hispa
niam depopulari: patrius patrie pace solli

citus sancte romane ecclesie pontifici. iterum re-
iterumque litteras miserit. admonens et deprecans
eum. ut ipse qui totius orbis dominium tenebit.
cunctisque christianitatis pastor et rector erit. occiden-
talibus partibus nimie discordie tumultu per-
turbatis. consilium suum porrigeret. scilicet
quempiam de cardinalibus suis. seu aliam ecclesia-
stici gradus venerabilem personam illuc mitte-
ret. qui utrobique examinata norma iusticie
aut belligerum aragonensem ad pacis federa
invitaret. aut renitentem anathematis gla-
dio percuteret. preter hec ostendens ei que et
qualia predictus aragonensis in eisdem parti-
bus ambitione regni fecisset. quot et quanta
mala tyrannidis rabie succensus hispaniis intu-
lisset. videlicet divina et humana ab eo auda-
cter temerata. hyspaniarum ecclesias graviter
conturbatas. ecclesiarum thesauros violenter
direptos. et earum hereditates et predia distrac-
ta. duces omnesque hiberie heroes. alios ab eodem
vinculis ferreisque cathenis astrictos. alios gla-
dio peremptos. pauperes ferro. fame. frigore mor-
ti traditos. ipsos sacerdotes domini. ipsos ecclesiarum
magistros episcopos. tamquam fures et latrones cap-
tos. et a sedibus suis expulsos. diversisque contu-
meliis afflictos. venerabilem quoque virum tole-
tanum archiepiscopum. et romane ecclesie legatum.
ab eodem graviter inquietatum. et a diocesi sua
per biennium expulsum. episcopum palentinum pro-
ditione atque hos mensem captos. burgensem et
legionensem expulsos. abbatem sancti facundi a ce-
nobio suo abstractum. preterea tantam ecclesie
persecutionem. tantam in hispanie afflictionem.
quantam nec sarraceni si sui iuris esset ei in-
tulissent. his igitur atque aliis romanus ponti-
fex a compostellane sedis episcopo multociens suppli-
citer ammonitus. venerabilem personam scilicet
clusensem abbatem ad hyspanos misit. qui ab
eodem legis magistro litteras secum attulit.
quatinus omnes hyspaniarum pontifices usque
ad proximum beate marie festivitatem ad presen-
ciam ipsius pape convenirent. et aragonensis
regis et nobilis regine V. nuncios secum du-
cerent. ut utriusque causa plenius indagata cunctis
cladibus deo auxiliante finis imponeretur. et
hispanie finibus pax et tranquillitas reforma-
retur. Ecclesie vero beati iacobi supradictum
episcopum item venerabilis pater ad hec conventu
cessare precepit. Noverat enim illum totius pa-
trie esse firmissimum clipeum. et infinita cura
pro patrie tuicione et pacis reformatione se secu-
tum hostes inexpugnabilem opponere murum.
et ob hoc aragonensem tyrannum ei pro nimium
inimicari et si posset tota mentis intentione
illi muscipulam velle machinari. Heu mi-
ser aragonensis in mentis promptuario non ha-
bebat quod qui foveam fodit proximo suo in
illam decidet. et statuit lapidem proximo offen-
dit se in eo. Et alibi. Nolite tangere christos meos
et cetera. Supradictus itaque clusensis abbas
occidentales partes ingrediens. et multo plura
et nefandiora quam quod audierat videt. to-
tamque hyspaniam discordie stimulo perturbatam
invenit. Tunc impium aragonensem adiit.
atque illi ex auctoritate beati petri apostoli et sancte rom-
ane ecclesie et eiusdem apostolice sedis pontificis ut eam quam
sibi iunctam fuerat interdixit. ne deinceps
ad consanguinee sue illicitam copulationem re-
diret. et ne hispanie regnum sevitie sue tur-
bine amplius inquietare presumeret. quod no-
bilissimus rex A. persolvens iura nature filie
sue V. regine et nepoti suo parvulo regi A. red-
deret. Quod si aliquid horum facere renueret.
anathematis gladio succumberet. Quod igitur
ille. nempe quod scriptum est. In malivolam ani-
mam non introibit sapientia. Deinde idem abbas
V. reginam adiit. atque illi eadem retulit. Illa
vero prout eam decuit. congrue respondit.
post obitum patris sui regis A. aragonensem
tyrannum ad regnum suum convolasse. et ne
hispanie regnum tanto rege nuper desolatum.
aliquo discordie tumultu fluctuaret. hispanos
proceres se ad illius connubii unionem iuncturam coe-
gisse. Quo circa quem fas et leges talia prohibe-
bant. romane auctoritati satisfacere non repugna-
bat. Noverat enim quod sub spe penitentie deum
offendere. est penitentie aditum denegare. Pre-
terea clusensis abbas litteras a romano pon-
tifice directas hispaniarum episcopis tradidit. et eos
ad supradictam sinodum tempore determinato in-
vitavit. ut de regis et regine negocio. et de pacis
atque concordie colloquio. in presentia ipsius pape

Salomo

Hplenius mitterent. Qd idem abbas galleciam
his ita dispo- adiit. et a predicto epo co-
sitis abbas ad gallicie filium accepit.
partes proficiscitur. et per angustias et
asperas fauces montium galliciam ingre
ditur. Tandem ad apostolicam ciuitatem compos
tellam peruenit. et ab eiusdem loci pontifice ho
norifice susceptus est. Et quia clusensis abbas
uenerabilem ecclesie beati iacobi episcopum prudentie
profluum fontem habere nouerat. et eum qui fir
missimum patrie clipeum. insuper iusticie cul
torem. atque pacis amatorem esse sciebat. et pacis
federa si quo quomodo posset fieri maxime per
ipsum restitui non inmerito existimabat: ab eo s
enucleari summo opere expostulauit. totius
rei seriem. et inter impium aragonensem. et
reginam .v. nobilis regis .a. filiam totius di
scordie causas que et qualia id est aragonensis in
occidentali plaga fecisset. et quomodo pax et con
cordia extirpata discordie lepra hispanie refor
mari posset. Ad hec uenerabilis episcopus tale fertur
dixisse responsum. Et quidem uenerabilissime
frater in temporibus nobilissimi regis .a. hispa
nie regnum diuitiarum gloria. et non modica.
fertilitate nimium et plusquam nimium flo
ruit et illo regnante pax. fides. leges. iura ui
guerunt. Quo defuncto postquam .a. rex ara
gonensis militiam ruens consanguineam
suam .v. reginam predicti regis .a. filiam in
matrimonium sumpsit. omnia supradicta in con
traria uersa sunt. Quid enim referam hyspa
norum procerum gloriam in laborem et erumpnam con
uersam. et pauperes fame. nuditate. omnique ca
lamitate oppressos. Quid referam hyspania
rum ecclesias ab illo aragonensi uiolatas et de
structas. diuina et humana ab eodem teme
rata. quid referam toletanum metropolitan
um uenerabilissimum uirum. et romane ecclesie
legatum et expulsum et captum. prophetas. in
super hoxomensem. palentinum. auriensem.
me[illegible] captos. legionensem. burgensem. et et
iam sancti facundi abbatem expulsos. et diuersis
contumeliis dehonestatos. Quid plura. illius
uiolentia leges. iusticia discesserunt. et fraus.
perfidia. et cetera huiusmodi subierunt. Unde
omnipotentem deum suppliciter deprecamur. et

beato iacobo tota mentis deuotione supplicemus
ut finem tot et tantis malis dignetur impone
re. et hyspaniam de ore cruentuli leonis eripe
re. Et quoniam quidem inter supradictum aragonensem
regem. et reginam .v. consanguineam suam diu
dium et discordia habetur. et ab inuicem ut fieri
iustum est. separentur: totis uiribus animi et cor
poris niti et resistere debemus. ne amplius inter
eos illicite copulationis concordia fiat. Utique
nimium est ad hoc pluribus de causis elaborare.
Si enim illud illicitum conubium aragonensis
is lupi. et iure regine .v. quod absit consolidatum
fuerit: procul dubio illicite copulationis horren
dum fetus amodo occidentis partibus aucto
res illos sequendo molebit. et sancta mater ecclesia
funditenus euelletur. et destruetur. pro hec dolor.
ministri domini pluribus et intolerabilibus con
tumeliis opprimentur. principes duces. comites
omnesque hyspaniarum proceres in contumeliam redi
gentur. Denique aragonensi tyranno in hyspa
nia regnante pax et concordia penitus effugab
untur. Quia igitur uenerabilissime frater quem
maternum sancta romana ecclesia. ad hoc diffinien
dum et discutiendum misit: regem illum ara
gonensem hortare. et hortando compelle. ut con
sanguinitatis reatu se amplius pollui perti
mescat. et hispanie regnum quod nobilissimus
rex .a. dum adhuc uiueret. filie sue regine .v.
et nepoti suo paruulo regi .a. eiusdem regine fi
lio tradidit: inquietare desistat. sua habeat.
aliena relinquat. Quod si renuerit: a liminibus
sancte ecclesie et a consortio omnium christianorum segre
getur. His auditis. clusensis abbas. pontifi
cis prudentiam nimium collaudauit. acceptoque
ab eo consilio ab apostolica urbe discessit.

Eodem tempore De reconciliatione reg.
aragonensis tyrannus arag. et reginē
et regina .v. simulato itinere de discidio.
nomine pacis federa concordie inter se compo
suerunt. ut alter ab altero castella et munitiones
quadam argumento sed machinatione abstrah
erent. Uerumtamen illi subdole concordationi in
ter fuerunt. duces. principes. burgenses. na
zareni. carrionenses. palentini. legionenses.
et alii complures. Quorum maxima pars fir
ma iurisiurandi cathena sibi alligata est hac

conditione ut sicut aragonensis .A. regina uo
lentius fuerat iniuriaret. et rumpendo federa prius
pactum inter se et ipsam reginam stabilitum transg
redi uideretur. Supradicti proceres atque omnes
alii parti regine fauerent. et illius iniurias una
nimiter ulcisci non differrent. Insuper castella
oppida atque omnes suas munitiones in manu re
gine traderent. et mediatem. atque per uirium ara
gonensem regem a regno expellerent. Quod si
regina illud iniuriosa foret. et conuerso res
in contraria uerteretur. Verum enim uero ferox
aragonensis fraudis sue laqueos diu celare
non ualuit. et quamque potuit castella. muni
cipia. fraude sua regine abstulit. Tandem rup
to federe eam de regno suo expellere uoluit.
Igitur burgenses. nazarei. carrionenses. le
gionenses. atque alii hyspanie proceres apud sanc
tum facundum ad supradictum aragonensem
conueniunt. et eique quod prius diffinitum pactum in
fregerit erat. et reginam omnino iniuriaret osten
dunt. Ille autem multiplices rationes pretende
rens. et de crastino in crastinum argumentosis
uerbis rem differens. per sue fraudis effectum
federa rupisse ab omnibus conprobatus est et resipi
scere nolens. a sancto facundo furtim quasi fugiens
discessit. Tunc omnes qui in sanctum facundum ad
discutiendas supradictas iniurias uenerunt.
castella oppida. et omnes munitiones suas regi
ne illico tradiderunt. et domine sue domini sui
nobilissimi regis .A. filie congratulati sunt.
Veruntamen quamquam discordie tumultus su
pradicti tyranni absentia nimis suffocaretur.
hispanie tamen in magna parte sui inquietabatur.
Discedens enim supradictus aragonensis in
castellis et munitionibus que prius habuerat uel
postea a regina abstulerat. milites suos re
liquerat. qui partes sibi adiacentes inquieta
tes deuastabant. et depopulabantur. et terram
circa hostiliter depredabantur. De electione .O.

In temporibus domini .D. mindoniensis epi. et H.
ecclesie beati iacobi admodum portugalensis.
reuerendi epi de quo superius tractauimus. eius
dem apostoli ecclesia canonicorum senatu feliciter
floruit. et clericorum uenerabili conuentu cla
ruit. Illam nimirum ecclesiam super omnes his
paniarum ecclesias in excellentia cleri. in per
sonarum uenustate dignum erat coruscare.
que totius occidentis partes beati iacobi apostoli
presentia irradiabat. Veruntamen si falsum est de
uero uera predicare. Idem supradictus eps
patroni sui apostolicam ecclesiam canonicorum dispo
sitione. optimorum clericorum lampade decorauit.
Postquam enim ad pontificatus honorem an
nuente deo in ecclesia supradicti apostoli sublima
tus est. clericos ibi degentes tamquam bruta animalia
uariorum discipline excoluit. honestate
morum ornauit. iugali asperitate depulsos
scolarum studio desudare conpulit. Prete
rea non solum illos ab ignorantie tenebris
extraxit. uerum etiam unumquemque prout
merebatur ad honoris fastigium sublimando
do ecclesiasticis facultatibus uberrimum ditauit.
Quid plura? supradictus pater familias ui
neam sibi traditam prudenter excoluit. et
de commissis talentis domino suo lucrum re
portare curauit. Et quoniam beato iacobo ecclesie
sue filios exaltari placuit. duo de canonicis
quos supradictus eps educauerat. ad ponti
ficatus culmen conscenderunt. Alter quorum
hugo scilicet sancti iacobi archidiaconus. in portu
galensi sede. Alter uero munio scilicet adefon
siades eiusdem ecclesie thesaurarius. in mindo
niensi sublimatus est. Facta utriusque electione.
dominus mauritius bracharensis archieps eo
rum consecrationem inde fieri disposuit. Post
hec ecclesie beati iacobi epm ad eandem conse
crationem uenire rogauit. Hii enim quos con
secraturus erat. eius precordiales filii erant.
et ipsum nimio caritatis affectu nimio dilectio
nis uinculo inuicem amplectabatur. Quippe
archieps sancti iacobi canonicus erat. et ab eodem
epo commoda atque prestamina recipiebat. Vide
licet medium brachare et medium cornelia
ne cum appenditiis suis. quod est de regali iure.
et ad sancti iacobi epm pertinet. Quod uero canoni
corum sancti iacobi est. archiepo minime commis
sum est. Ea utique ecclesie beati iacobi uene
rabilis eps summe dilectionis gratia conpunctus.
bracharensi archiepo scilicet ipsius uenerabili per
sone. non tamen ecclesie eius. ad tempus pro feodo
commiserat. Que quando uellet recaperet.
et sua ad se redire faceret.

Hoc scriptum de bracharensi archiepo.
fecit mauric' bracharensis archieps
predicto sci iacobi epo in lucidensi ciuitate. q'
do accepit ab eo prestimonium quod inferi9
scriptum e. era. i. c. xlvii. 7 qt. xvi. kl.
octob'. Iudiciu qd fecit idem archieps epo sci ia
Ego mauric' bracharensis cobi.
ecclie archieps de manu amici 7 confris
nri domini didaci secundi uenerabil' con
postellane ecclie epi suscipio in prestimonium
siue feodum. medietatem possionum 7 here
ditatum quas ht ecclia sci iacobi in portugale
si terra. a flumine limie usque in dorium.
scilic3 medietatem ecclie sci uictoris. 7 sci fruc
tuosi cum omnibus appendiciis suis. 7 medie
tatem uille que uocatur corneliana. cum oib'
ad eam pertinentib' 7 ceterarum uillarum que
ad prefatam beati iacobi ecclam pertinere dig
noscuntur. ut teneam ab eo 7 possideam. 7 q'
do ipe recipere uoluerit: ei ul' ecclie sci iaco
bi quiete dimittam ul' restituam. Confirma
Ego mauric' prefatus archieps tores.
manu mea conf. qui psentes fuer.
Hugo archidiaconus sci iacobi conf.
Munio adefonsi eiusdem loci thesaurari' conf.
Petrus didaci canonic' sci iacobi conf.
Vimara bracharensis ecclie por 7 archidiac' conf.
Bernardus eiusdem ecclie magist' conf.
Ego didacus secundus licet indignus ecclie
sci iacobi eps. confirmo manu mea.
Munio gomez archidiaconus. conf.
Omnia autem De ordinatone predictoru
hec aplice sedis eps. absq3 electorum.
consensu. 7 consilio canonicorum
suorum archieps dederat. Qua pp. p iacto ha
beri poterat. Verum enim uero predictus eps
ad determinandum locum nullatenus ire pre
sumpsit. tum quia hiemps asperior solito inho
ruerat. tum quia totam gallitiam. discordie
tumultu turbatam considerabat: 7 metuebat
ne in itinere aut se aut suos. rebelles atq3 pro
ditores gallitie. depredare. aut inquietare p
sumerent. Misit itaq3 illuc cum supradictis
electis quosdam de canonicis suis scilicet eg
gias atq3 uenerabiles psonas. 7 qui 7 electos
honorifice comitarentur: 7 archiepo eam sue
absencie penitus intimarent. Archieps uo
audita pontificis absencia. supradictis de ca
usis ppius accedens ad lerzensem ecclieam
que e diocesis beati iacobi uenire no renuit.
7 ad pontificem legatos misit. ne benignitas
sua future consecrationi interee recusaret.
psertim cum 7 ipe diuturne infirmitatis do
lore quam passus erat. confractus. 7 debilitat'
p ardua moncium p concaua uallium. a bra
charensi sede. ad lerzensem ecclam accessiss3:
7 eum toto mentis affectu uidere desideraret.
ut cum illo de discordie remotione. de pacis
reformatione. de ecclarum tranquillitate ple
nius pertractaret. Ingruentem siquidem dis
cordia no modico tempore iam transacto pon
tifices nec ad celebranda concilia conuenire.
nec etiam suas pprias dioceses secure uisita
re: audebant. Si enim hoc satagerent. predo
nes. flagiciosi. piuri. atq3 alii aragonensis
tyranni sectam secuti. qd nequaquam dignu
e relatu. in ministros xpi si possent manus i
inicerent. At tam aplice sedis uenerabilis e
eps fris sui bracharensis archiepi audito ppi
accessu a canonicis suis sup hoc negotio consili
um accepit: 7 iter aggreditur. Tandem ad ler
zensem ecclam puenit. Cui' aduentui archi
eps maxime congratulatus e. In eadem die
id e in sabbato ante dominicam de passione do
mini qua sci iacobi eps lerzium ingressus est.
archieps missam celebrauit. 7 donum hugo
nem archidiaconum ad psbiterii gradum su
blimauit. Sequenti die scilic3 dnica de pas
sione domini. postqm i lerzensem ecclam
sci iacobi canonici conuenerunt: uidelic3 su
pradictus eps canonicorum pater 7 canonic'.
bracharensis archieps. auriensis eps. atq3 tu
densis. mindoniensis electus. atq3 portuga
lensis. hii omis ecclie beati iacobi apli cano
nici erant. necnon alii uenerabiles canonici.
pape quanta 7 quam reuerenda lampade sci
iacobi canonicorum. lerzensis ecclia resplen
duit. que in illa die tantum memoriale ade
pta e. Post hec archieps missam sollempniter
celebrauit. 7 supradictis epis astantib' pre
dictos electos his que ad rem ptinebant suf
ficienter indagatis consecrauit. Celebrata

missa apostolice sedis epistola quodam nostro suum scilicet
licet geogildum in eandem uallis amenitate
situm prope lerzium repetiuit. et auriensem pre
sulem secum adduxit. In lerzensi uero ecclesia
archiepiscopum cum utroque episcopo. in ad eptius digni
tatem prouecto et aliis quos secumque uellet. acu
ratissime procurari precepit. Ipse enim bene noue
rat. hylarem datorem diligit deus. In ipsa die
archiepiscopus atque sancti iacobi episcopus consilium ineuntes.
de patria ferende. de ecclesiarum utilitate. de his etiam
que ad auriensem. uel ad tudensem diocesim
pertinebant. pro quibus inter utriusque sedis e
piscopum dissensio erat. diu pertractauere.
Alia uero die beati iacobi episcopus compostellam redi
re non distulit. et cum eo auriensis. mindunien
sis atque portugalensis episcopi. Cumque ad mi
liarium ex quo compostellane ciuitatis situs pro
spicitur peruenirent. uenerabilis pater quos
dam preire iubet. qui apostolice sedis clero pontificii
aduentum notificarent. Ingrediente igitur
supradicto patrono apostolicam urbem. uniuersa
ciuitas occurrit. parui siquidem pueri. iuuenes
uiri senes. uirgines. coniugate. matrone. ad
spectaculum conueniebant. ut canonicos sancti iacobi
ab infancie rudimentis secum educatos etiam
ad pontificatus culmen prouectos uiderent. Ipsum
quoque pastorem suum deo gratias et beato iacobo re
ferentes magnificabant. qui erga filios suos
tam studiose atque tam obnixe paternam dilec
tionem exhiberet. ut eos ad honoris culmen su
blimaret. Postquam ad ecclesiam beati iacobi apostoli
peruenerunt. canonici superpelliciis. et cereis ca
pis induti. uniuersique ciuitatis clerus cum
processione eos susceperunt. et usque ad ferreas ia
nuas altaris responsorium cantando cum summa
ueneratione reduxerunt. Nempe sui patris re
uerenda prudentia ita fieri et disposuerat et pre
ceperat. Post hec quia erat festiuitas annuncia
tionis sancte marie. domnus hugo portugalensis
episcopus et ecclesie sancti iacobi archidiaconus super eidem
apostoli altare missam uenerabiliter celebrauit.
Ipse equidem nuper ut superius diximus ad pres
biterii gradum et ad pontificii culmen ascende
rat. et dignitatis sue primitias cum summa gra
tiarum actione benignissimo patri suo beato ia
cobo non immerito offerebat. qui eum ad tantam

honoris celsitudinem prouehi dignatus fuerat.
O quanta et quam magnifica beati apostoli clementia.
qui filios suos tamquam gloriose tamque feliciter
beatificando sublimat. O quantum ecclesiam suam
apostolus decorauit. quantum et quam memorabile
decus ecclesie sue contulit. cum duos de canonicis
suis in eadem die ad pontificatus honorem su
blimauit. Nos ergo dilectissimi fratres omnipotenti deo sup
plicemus. et beati iacobi apostoli clementiam effla
gitemus. ut sedis sue idoneum pastorem. et
supradictos episcopos feliciter regere et custodire
dignetur. et de uirtute in uirtutem ascendere fa
ciat. et qui illos sublimari. et sibi summos minis
tros fieri uoluit. alios atque alios de eadem ecclesia
apostoli sui eligere. et exaltare dignetur dominus noster
ihesus christus in secula seculorum amen. Amen amen

De guerra regis aragonensis in castella.

Dum regina .V. super ciuitates. oppida et quam plurima castella
sui regni regnaret. et expulso arago
nensi ab his qui per uim regnum retinere uolue
runt. ut supra diximus non modicam partem hys
panie suo principatui subiugasset. aragonensis
tyrannus armata manu militum nunc castella.
nunc campos. nunc extremitatem inuadebat. fer
ro. flamma. omnia deuastabat. agricolas hos gla
dio confodiebat. illos uinctis manibus post terga
captos ducebat. quod plus est ecclesias etiam arma
ta rabie uiolabat. et quecumque insignis matris si
num sanctitatis confugium plebs formidolosa
asportauerat. nefanda tyrannis altaris et templi
parietibus hominum cruore madefactis abstule
bat. Per hec diu dira cupiditatis bellandi. que num
quam saciari nouit. et siti pecuniarum tanti in
tentius patuerit. Deinde sacrilegus ille ad caste
lla sua redibat. et cano modici stipendiorum uber
tate replebat. hominesque suos ad bellorum strepi
tus dociles incitabat. et modo hostibus suis insi
dias parabat. modo in illos impetum faciendo anim
ositate militie succinctus quosdam capiebat. quos
dam dare terga fuge cogebat. At castellani au
dito nomine aragonensium perterriti. nec se nec
sua defendere poterant. et ad bellicos tumultus
audire omnino recusabant. Et quin de illorum mentione
agere cepi. formidolosam militiam eorum non
pretereo.

Tempore siquidem **De castellanis.** nobilissimi regis .A. regis Fredenandi milites castellani bellorum studio maxime desudabant, et periculi atque laboris patientes erant. Et quanto frequencius militaria negocia exercebant, tanto animosiores et ad arma promptiores in bella ruebant, hostes prosternendo, hostium spolia capiendo, triumphum, laudem, milicie famam sibi acquirebant. Illos itaque Hyspania sibi preclariores elegerat, et ad bella fortiores mittere non formidabat. Tunc nimirum temporis rex .A. illorum dux atque princeps erat virtutis sue atque probitatis formam, et eos quasi inspecialiores et precordialiores heredes transfundere studebat. Ipse prior in hostes ruebat, prior hostium cuneos prosternebat, et milites suos ad eadem animabat. Illos obviam ire agminis et militari exercicio viriliter desudare ad sui exemplar instruebat. Verum enim vero mortuo rege .A. qui probitatis castellanorum lampas et clipeus existebat, illis omnia in deterius conversa sunt. Castellani desidie et ignavie dediti sunt. Luxus et cupiditas eorum audaciam destruxit, et pristina animositas ingruente formidolositate latuit. Et quanto magis rei necessitas eos ad belli strepitum invitabat, tanto magis bello abesse tremencius latere cupiebant, nec sua defendere, nec aliena militariter acquirere studebant. Etenim quamquam maior turba militum in castella haberetur, et aragonenses a castella, si eis deesset animus, facile expellere valerent, nequaquam tamen antiqua animositas in eis pullulabat. Quapropter aragonenses et quidam transpirenorum militum qui auxilio regis intervenerant, castellanis improperia atque ludibria inferentes, eos femineos milites vocabant, et eos amplius nec castra tueri, nec bellorum tumultu incitari censebant, cum mille quingentis cederent, et centum super ducentis triumpharent. **Ut gallecii ipsam adiutum pervenerunt [?].**

Igitur regina .V. videns suum suique filii parvuli .A. regnum fine tenus devastari, et ab hostibus suis ferro flamma depopulari, nimio cordis dolore compuncta involvitur. Nempe sola mulier sine viro paucorum suffulta suffragio, in tanto rerum tumultu, quid ageret ignorabat. Filium suum regem .A. adhuc puericie rudimentis obnoxium videbat. Castellanos quos prius bello strenuos et virtute pollentes noverat, modo desides, et fere nullius probitatis laude succensos considerabat, et eis infinitum thesaurum patris sui distribuerat, ut iam iam sibi metipsi familiares res etiam ad necessaria deficerent, et que municipibus suis daret largiflua munera non haberet. Porro hostes ante fores urbis crebros assultus cotidie facere conspiciebat, boves, oves, iumenta et cetera huiusmodi rapi, segetes, vineas destrui, domos incendi, homines interfici nimium et plusquam nimium dolebat. Ad castellanos ut sibi auxilium afferrent sine intermissione legatos mittebat, quorum alios abesse, alios aragonensium faciem valde pertimescere videbat. Et pre nimia mentis indignatione multociens hos in risum protrahebat. Tandem regina prudenti accepto consilio legatos ad gallicianos mittit, orans et supplicans illis, ut se a faucibus hyancium amantibus [?] aragonensium quantocius veniant ereptum. In his enim multum confidebat, quod filium eius enutrierant, et eum tota mentis affectione diligebant, hos et bello strenuos, et sibi filioque suo semper fore fideles nequaquam ambigebat. Inter quos venerabilem episcopum sancti Iacobi qui filium eius parvulum regem .A. baptizaverat, et in ecclesia beati Iacobi in regem unxerat, specialiter sic allocuta est. Is enim tamquam gallicie lampas omnibus patrocinium impendebat. Et huius consilium gallicianis fore placitum regina procul dubio noverat, et quicquid ipse gallicie proceribus consuleret, aut vix aut nunquam aliter fieret. Venerabilissime pater placeat sanctitati vestre collecta manu militum in expeditionem venire, et omnes gallicie proceres ortari et ammonere, quatinus michi filioque meo regi .A. citius properent succurrere. Aragonensis siquidem tyrannus regnum meum graviter dissipat, nec est qui tyrannidi illius resistere valeat. Quam ob rem paternitas vestra gallicianos properanter ad bella venire compellat. Nec

...ia obprobria castelanorum

nota hic audacia et bonitate galleci(a)norum et trepiditate castellanorum

solum consules primates aliosque gallicie
milites in expeditionem venire compellatis.
verum etiam coadunato ingenti militum
agmine cum illis venire minime recusetis.
Si enim imperius ille castella stipendiis armis
et quibusque necessariis, priusquam gallicia ad
me mittat milites suos. munire potuerit:
postea nec adventus eorum proderit: anno quoque
sequenti castella obsidione ad deditionem co
gi non poterunt. His auditis: venerabilis
episcopus gallicie proceres in curiam beati iacobi co
vocat. videlicet comitem. p. f. velaz. co
mitem guterrium. m. pelagiz. m. gelmiriz.
et p. pelagidem. et alios quam plures. et cum
illis de expeditionis negotio plenius tractat.
Ortatur et admonet eos quatinus se mota omni
occasione in auxilium domine sue regine co
acervato undique exercitu festinent. Ostendit
etiam eis reginam in tanto regni culmine pe
ne omnium auxilio viduatam. filium eius ad
huc puericie cunabulis subditum. aragonen
sem tyrannum ei infestum. castellanos trepi
dos et ad omne belli studium imbelles. hostes
adesse. et undique regnum eius devastare.
Preterea reginam in gallicianis spei et fiducie
sue cumulum posuisse. et illos ab infancia
sua ei fuisse cariores insinuat. Et quia in
tanto rerum periculo eorum auxilium tam
obnixe implorat: nullatenus debere differ
ri affirmat. Quid plura. His atque aliis gal
liciani admoniti parent patrono. Et quem ipsum
sibi fore protectorem intelligebant. et in auxilium
regine et filii eius regis. a. tendere ut pacem
regno reformaret. et secum loricam iusticie se
deferre. noverant. quibusdam virtutis stimu
lis succensi: ad belli studium properare ulterius
nequaquam differunt. Sese pro regni tuitio
ne opponere. et aragonensis tyranni rabiem
comprimere summo opere cupiunt. De gallecie
Igitur tercio kalendarum eorum expeditione
iunii venerabilis episcopus beati et de regine ma
iacobi. nec non comes petrus totaque chinatione.
milicia gallicie in expeditionem egressa est. et
ad campos proficiscitur. Veruntamen non mo
dica itineris parte profligata. nuncii ad epis
copum beati iacobi. et ad universos gallicie pri
mates venerunt dicentes. Reginam gallicia
nis esse infestam. et quia eius ad bella non profes
serunt graves inimicicias in eos exercere et
si eam adirent: quosdam honoribus privari.
quosdam compedibus retineri. Item alii atque alii
venientes eadem aiebant. Unde accidit plures
gallicianorum valde conturbari. et ab incepto
labore pedem velle retrahere. Tunc episcopus am
miranda prudencia hanc scismatis nebulam
illis subtraxit: ostensoque recti consilii tramite
illos ad propositum revocavit dicens. hec omnia
a delatoribus fuisse inventa. et nil veri in se
habitura. Deinde transactis aliquot diebus. cum
iam fauces gallicie egressi essent: omnes unani
miter reverti voluere. et regine maledictores
nec auxilium impendere. nec ulterius ad eam
venire statuere. Sepius enim nuncii ad eos
venientes et eadem referentes: rem ita se ha
bere asserebant. Sed predictus episcopus turbatos pro
ceres. eloquencia sua compescens: legatos ad
reginam mittit. et utrum nuncii vera retulis
sent inquirit. Cum autem astoricam venis
sent. et supradicta pueris habuissent: mira
presulis prudencia optimates exercitus convo
cat. et cum illis quid predicta significent: per
tractat. Post hec pluribus argumentis osten
dit reginam numquam talia machinari. pre
sertim cum ipsa gallicianos nimium diligeret.
et eorum auxilio in hoc tempore maxime ege
ret. Sed cum predicti proceres presuli non adquievis
sent. duos de venerabilibus clericis suis. scilicet
cardinalem. p. et p. pelagidem pro supradicto ne
gocio ad reginam legat. et quid illi referunt.
qualiter eam invenerint: utique predicte rei se
riem inquirunt. et iungit. Qui discedentes.
carrione reginam invenerunt. et paternis mo
nitis instructi: sic eam allocuti sunt. Quisque
gratiam vel retributionis plenitudinem cuique
merito prout iustum est non compensat: necessi
tatis tempore auxilium sibi negari expostu
lat. Quis enim tam demens. qui pro bene
facto quemquam inculpet. et pro obsequii retri
butione odium retribuat: Nempe o regina.
postquam rex aragonensis hyspanie regnum
cepit inquietare. quod nobilissimus rex. a. pa
ter tuus tibi ac filio tuo parvulo regi. a. reli

nota fidelitatem gallecie

reliquis. galliciani patri tuo aliis fideliores permansere. nullaque discordie impetu compulsi contra hostium rabiem constantes fuere. Cum enim castellani. legionenses. nec non camporum atque extremature gens innumera cessissent. et fortune favorem sequentes aragonensem tyrannum regem sibi preposuissent. galliciani tibi atque inclite proli tue fidele obsequium indesinenter suppeditaverunt. et multo maiora. multaque graviora sustinuerunt. Quid enim referamus quanta ad fontem rangos passi fuerunt. quanta miri audacia aragonensis hostis innumeras acies invaserunt. Preterea idem aragonensis gallicianos in astorica obsedit. sed destructi illius obsidione quod eundem aragonensem carrione obsederunt. et obsessum diutino tempore tenuerunt omnibus notum est. Ecce verum quando aragonie proditionem. castellam. campos. et sibi finitima devastare. et castella sua armis stipendiis munire audierunt. sepius tuis deprecatoriis nuntiis advocati. coadunato exercitu in auxilium tui tuique filii veniebant. et pro regni tuitione sanguinem suum effundere gaudebant. Verum enimvero postquam te nugigerulis atque delatoribus acquiescere eis nuntiatum est. eorumque militia floccipensa. qui hactenus totius regni tui tutores fuere. obsequium et laudem in culpam converti. et quia pro beneficiis gratiam pro meritorum retributione eos ab honoribus privari. et compedes illis minaris. Ob hoc pedem ab incepto labore retrahunt. et pro bono malum recipere nolunt. In galliciam reversi. se regnumque suum tueri volunt. tibi filioque tuo fideles erunt. Ceterum postquam reversi fuerint. ut hinc in expeditionem veniant. gallicie alpes non transcendent. Hec nos pro omnibus illis tibi dixisse. et nisi resipueris ita ad effectum producere. ne dubites. Nempe nobilissimus rex. A. pater tuus cum gallicianos. asturos. castellanos. et quoscumque sui regni milites ad bellorum exercitia convocaret. alios honoribus ditabat. aliorum benivolentiam captabat. Nullus enim his molestus erat. qui sibi in nullo molesti erant. eiusque mandata per omnia complebant. Absit.

De regina.

His auditis. regina ablatis latinis de cepit de terminis et iurare se numquam talia premeditatam fuisse. neque in strenuos gallicie milites huiusmodi fraude velle machinari. Post hec regina legatos orat. ut dominum suum scilicet ecclesie beati iacobi episcopum suppliciter deprecentur. quatinus ipse gallicie proceres hortetur. et ammoneat. ne audita frivola pueris habeant. neve adventum suum diutius retardent.

De galleci pacificati burgos advenit.

Eo tempore arias petri. odes. et fredenandus sanchiz. et quidam de complicibus eorum in curia regine erant. et quia comiti. P. et quibusdam gallicie proceribus inimicabantur. auribus regine quecumque mali poterant de gallicianis instillabant. Hii siquidem ut supra diximus apud castellum minei seditionem in episcopum sancti iacobi et in filium regine parvulum regem. A. nec non in comitissam uxorem comitis. P. atque in plures gallicie obtimates fecerunt. eosque captos tenuerunt. Igitur supradicti legati discentes discedentes gallicianorum tentoria adeunt. et quecumque eis regina retulerat. domino suo episcopo referunt. Tunc episcopus proceres convocat. eosque paternis monitis hortatur ne sibi ignavie titulum assumant. neve ab incepto negotio desistere velint. Omnia namque que de regine odio ferebantur. procul dubio falsa erant. Tandem galliciani paternis monitis acquiescunt. et iter ad reginam arripiunt. Postquam carrionem ubi regina morabatur ventum est. tentoria sua secus fluvium qui carrion dicitur. in pratis virentibus posuerunt. Sed quia que verum atque venum audierant ambigui timebant. et inter comitem. P. et complures gallicie procerum. reginamque non erat firma amicitia. ad curiam primus ire renuerunt. Quapropter premittuntur legati qui fidem. scilicet securitatis pignus a regina peterent. Timebant enim ne regina plus acquiesceret his que delatores auribus eius instillaverunt. aut in personis suis aut in honoribus se dedecoraret. Dum hec plenius tractarentur. et sol ad occasum dimergeretur. ecce adest nuncius referens regine. regem aragonensem in proxima die cum multo milite burgos venturum. et castellum quod adhuc tyrannis illa retinebat. viris armis. stipendiis muniturum. Quod si fieret. et gallicie

RB

exercitus ad obsidionem illius frustra properarat.
et aragonensis preter prelonga tempora solitum
confugium non amitteret. Nempe burgis ci
vitatis in lattere montis posita, regine fuerat
dicta. In eodem quoque monte natura duo capita
composuerat. Inferius plebs interiorum inco
lebat, que et nunc parti opitulabatur. In superio
ri vero castellum situm est. Quod hinc natura lat
illinc muro atque turribus satis munitum cons
picitur. In hoc rebelles aragonenses cum sarra
cenis, quos rex ibi miserat, turrem sibi subdi
tam depopulabantur, et adiacentes partes dep
dabantur. Que postquam regine cognita sunt,
dato securitatis pignore, suppliciter orat galli
cie partes, ut cum suis gentibus prope burgos tenderent. Et
circumventi hostes adventum preirent. Sub
silentio itaque intempestive noctis strenui mili
tes iter aggrediuntur, et celeri cursu burgos per
veniunt, montem occupant, et secus castellum ten
toria figunt. Interea beati iacobi episcopus inter regi
nam et comitem .P. pluresque gallicie primates
amicicie federis restituit, ac firme dilectionis
vinculo sacro iuramento eos astrinxit.

Quadam die Quod episcopus missam celebravit in ec
idem episcopus ecclesiam clesia sancti iohannis iuxta burgos.
beati iohannis que circa burgos est adiit, et quia
erat festivitas beati iohannis baptiste, missam ce
lebrare disposuit. Tunc conveniunt eiusdem civi
tatis cives, castellani, omnisque exercitus gallicie,
nec non regina cum omnibus suis proceribus inter
fuit. Inter missarum itaque sollempnia venera
bilis episcopus beati iacobi adstantem plebem divini
eloquii pabulo refocillavit, et que ad tante sollem
pnitatis gaudia pertinebant sufficienter enuclea
vit. Deinde caducam hispanie sortem consider
ans, de statu sancte ecclesie de hyspanorum imbecillitate
plenius cepit tractare et ait. Sermo episcopi de stat

Nostis fratres karissimi quoniam u regni hispanie.
nobilissimus rex .A. cultor iusticie
fuit, et quandiu hispanie regnum rexit,
status sancte ecclesie in suo vigore feliciter floruerit.
Tunc temporis leges, iuri pax, iusticie preci
pue vigebant, et virtutum cultores ubique inve
niebantur. Eiusdem quoque regis tempore mau
ri maabitte moabitte, ceterique finitimi hostes
nobis cessere, et eorum municipia nostre dicioni
subiugavimus. Postquam autem rex .A. persolu
ens iura nature, filie sue regine .V. atque ne
poti suo parvulo regi .A. regnum suum tradidit,
et ad eos imperii sceptrum iure pertransiit, illico
discordia cepit pullulare. Statim ecclesie iura
penitus violata, duces, principes omnesque hyspa
nie proceres confracti, et ad ignavie titulum
redacti sunt. Pristina virtus eorum omnino latu
it. Scimus equidem quoniam regina .V. filiusque eius
regis .A. regnum sibi traditum iure habere debent,
hisque viventibus, huius principatus ad alios tran
sferri iure non potest. At tamen quamquam iusta causa
patrocinio suffulti simus, quamquam hostes a
patrie finibus quod iustum est expellere velimus,
qui prius triumphatores fuerimus, nunc a pluribus
quam pluries superamur. Quare autem tanta
virtus, tanta milicie gloria in nobis hebetata vires
suas amiserit, indagare et perscrutari libet. Iam
iam fratres karissimi intantum peccatorum pondere
premimur, intantum colla nostra iugo sathane
submisimus, quod licet gratia iusticie arma mo
veamus, virtus in nobis mole peccatorum oppressa
vires suas exercere non valet. Nos innumeratis
tot vallati, impetum hostium nostrorum ferre non
valemus. Quod in melius perpendatis, quid in veteri
lege acciderit audite. De ultione in tribu benia

Forte quidam vir de po min pro muliere st
pulo levi cum uxore upro oppressam.
sua venit in civitatem, quam tribus beniamin
incolebat. Cumque in foro resideret, et qui sibi ho
spitium preberet, neminem invenisset, ecce quidam
homo pauper suburbanus videns illum alie
nigenam et hospicio egentem, cum uxore et cum
sarcinulis suis duxit in domum suam. Ille qui
dem advena satis pulcher et decorus aspectu
erat. Uxor quoque illius elegantissimam formam
habebat. Facto autem crepusculo viri illius ci
vitatis ad domum illam veniunt, et advenam
cum uxore sua sibi dari expostulant. Nempe
in vivo sodomie vicium imitari, mulierem
adulterio polluere volebant. Quod audiens
dominus domus convivas suos exorare, et
ammonere cepit, ne tam horrendum tamque
insolitum nefas presumerent. Cumque illi non
acquiescerent, et impetum facere vellent, tra
didit eis mulierem vix precibus impetratus.

ut saltem unum dimitterent. Tunc flagitio
si uiri mulierem assumentes et eam tota
nocte contu opprimentes. interfecerunt. mor
tuamque ante suburbium hostium proiecerunt.
Facto mane cum uir ille abire uellet. muli
erem suam ante hostium mortuam inuenit.
Quam frustratim diuisit. et ad unam quamque
tribuum israel singula frusta misit. Videntes autem
undecim tribus israel frustra mulieris sibi fuisse
missa. nefandissimum prodigium ammirantes.
quid hoc portenderet. collati consiterunt et
petunt. Denique omnes tribus israel. x. uiros ele
gerunt. qui illius rei seriem tam quam horrendi
prodigii significationem plenius inuestigarent.
postquam quid in tribu beniamin accidisset reue
latum est. protinus omnes unanimiter tantum ne
fas ulcisci consurgunt. contrahuntur quadraginta.
milia militum. qui animosiores et ad bella
fortiores tribum beniamin a minimo usque ad
decrepitum perdant. eorumque ciuitatem fun
ditenus destruant. Viri autem beniamin cog
nito hostium aduentu. xxv. milia equitum et
septies centum sagittarios arte sagittandi
peritissimos ad bella congregant. et contra in
numeros hostes bellum ineunt. At illi qui
iusticie cum arma induerunt. predictumque ne
fas ulcisci uolebant. quamquam ut supradixi
mus multo plures essent. prima die belli cesse
runt. et de his. xxv. milia ceciderunt. Postea
iterum atque iterum ad bella procedunt. et omnes
exceptis .v. milibus a tribu beniamin inte
rempti sunt. Stupent atque mirantur. se con
tinue cum tueri. et a nefando hoste superari.
Tandem israelitis coadunatis. surrexit inter
eos quidam senex. et quare tot infortunia eis
accidissent. insinuauit. Ostendit eos uiciis
deditos. et peccatorum mole oppressos. enerues et
imbelles hostibus non posse resistere. Verum
enim uero si colla sua peccatorum iugo sub
traherent et accepta penitencia resipiscerent.
succincti uirtute que prius uiciis suffocata
latebat. procul dubio hostes prosternerent. hosti
umque iniuriam plenarie ulciscerentur. His
auditis israelite accepta penitencia colla eri
gunt. et deposita mole peccatorum hostes in
uadunt. Quid plura. Horum .v. milia qui

remanserunt .xxv. milia equitum et septies
centum sagittarios de tribu beniamin prostrer
nunt. et omnes exceptis quadringentis. qui
inter rupes latuerunt interfecerunt. eorum
que ciuitatem funditenus destruxerunt.
Preterea omnes pepigerunt. ut .xi. tribus israel et
tribum beniamin amplius nulla conubia fierent.
et tribu beniamin a ceteris tribubus omnino alie
narent. Vos quoque fratres simili facto expergefacti.
resipiscite et praue dominationis iugo colla uestra
subducite. temptationum illecebrarum nebulas auf
erte. uirtutis clipeum assumite. loricam
iusticie induite. ut regnum uestrum defendere.
uestrorumque hostium rabiem comprimere et ad
paradisi gaudia peruenire possitis. ipso prestan
te qui uiuit et regnat in secula seculorum. Amen

Postquam de burgensis castelli dedi
tione predictus presbiter

Sacri eloquii dogmata uberius enoda
uit. animosque omnium inauditis admiranda
ad uirtutis spem reduxit. celebrata sollemp
niter missa ad temtoria rediit. Ob sessio ut
supradictum est ad gallicianis castello rex a
ragonensis exercitum congregat. stipendia
preparat. et ad castellum pinedios hostes ue
nire nullatenus formidat. Si enim huius cas
telli confugio careret. totius castelle expers
fieret. Quod ubi regine nunciatum est. statim
legatos ad castellanos mittit. qui eis refe
runt. regem aragonensem. cum multo exer
citu adesse. eosque inuitent. ad tanti belli la
borem properare. Castellani uero milites aragon
ensis aduentum audientes. se in crastinum
ad bellum uenire spoponderunt. Qui propter quam
audacie impetu aragonenses ad bella ruerent.
olim experimento didicerunt. atque ideo se tan
to labori subducere cunctabant. pape. strenui
milites castelle. hostes fines suos inuadere
uident. et quamquam aliorum munimine fulti
eis ire obuiam formidabant. At ubi gallicia
nis relatum est. subito arma capiunt. et proie
to hoste in ire obuiam stimulante audacia in
unt. At hac properatione peruenerunt. et facto crepusculo
membra quieti dederunt. in crastinum ad
bellum egressuri. et in aduentum hostis im
petum facturi. O quam dispar cum his et illos

De induciis regis aragonensis ad reginam et reconciliatione miss...

ad bella ciebat. Gallicianos leges, iura,
pax, iustitia ad arma uocabant. Aragonenses
horum contraria in omne nefas precipitabant.
Postquam aragonensi ad mensam in uilla fun-
cha residenti gallicianos adesse, et amore mar-
tio in occursum eius uenire nuntiatum est, tim-
uit. Quippe gallicie milites, milicia pelagii,
et belli studio strenuos et feros ille ad fontem
de angos quam quam periti fuissent expertus
fuerat, et quanta audacia hostium sanguinem
sitirent experimento didicerat. Cessit itaque
bellicosis bellicosus, et magis ferox ferociores
timuit. Quo audito galliciani cum triump-
ho summe laudis ad tentoria redeunt. Illi at-
que qui in castello rebelles erant, postquam dominum
suum cessisse, et sibi auxilium non posse impen-
dere uiderunt, uicti reginam adeunt, et datis
obsidibus huiusmodi pactum cum ea statu-
unt. Scilicet si rex aragonensis usque ad xv
dies auxilium et stipendia illis non preberet,
castellum regine procul dubio se reddituros pol-
licentur, et determinant, ut ipsi incolumes cum
omnibus suis facta deditione discedant. De

Eodem tempore. B. celebrando concilio
toletanus archiepiscopus in palencia.
sancte romane ecclesie legatus burgos
uenit. Quem beati iacobi episcopus adiit, et eius
reuerendam paternitatem obsecrauit, ut
de statu ecclesie que funditus euertebatur, et
de pacis reformatione tractaret. Tunc uenera-
bilissimus pater illi acquiescens, aduocauit
episcopos qui inter erant, scilicet auriensem, oue-
tensem, minduniensem. Cum quibus archiepiscopus
atque sancti iacobi episcopus diutius colloquentes ecclesie
iura penitus uiolata, hyspaniam aragonensi
tyrannide undique deuastatam atque desolatam
una uiderunt. Sed quoniam ingruente discordie
tumultu, hec plenius stabilire in presentiarum
tempus non exigebat, tum quia complures hys-
paniarum pontifices deerant, tum quia regina
multiplici guerrarum negocio uetita erat,
placuit eis tante rei diffinitionem ponere, et
instituto generaliter concilium celebrare.
Ad quod omnes hyspaniarum pontifices, abbates,
duces, principes, comites, ceterique primates
octo diebus ante uenturam festiuitatem omnium
sanctorum in palentinam urbem possent conueni-
re, et causam regis et regine subtilius indagare.
Dioceses, uillas, mansiones, agros, uineas, que
in hoc discordie tempore amiserunt, sedibus et mo-
nasteriis reddere. Que res regine omnibusque
hyspanie principibus supramodum placuit.

Interea rex aragonensis De induciis regis ara-
uidens urbem suam nichil gonensis ad reginam
proficere, et municipia que aut pretractatione.
in castella aut in campania aut in extremitate
habebat, quedam ab hostibus suis capi, quedam
diuturna obsidione claudi, legatos ad reginam
mittit, et pacis federa requirit. Simulat se ad
illicitum connubium regine uelle redire, et pac-
tionis iusiurandum quod inter se et illam firmauit
ad implere. Proh subdola calliditas, ut saltem
sic regni principatum posset acquirere. Quadam
itaque die, postquam burgis discesserunt, tole-
tanus archiepiscopus, episcopus auriensis, minduniensis at-
que ouetensis, forte fortuitu uenerabilis episcopus beati
iacobi reginam adiit, ut ei solito more de tot
tantisque negotiis consuleret, et aragonensis le-
gatos in medio palatii inuenit. Hi reginam
ad nefandum connubium regis compellebant,
et burgenses eam sub simulate pacis no-
mine ad illud idem inuitabant. Quorum sa-
crilegis colloquiis complures ac precipue fem-
inee gentis condescenderunt. Quippe galliciani,
asturies, legionenses, campini, castellani,
eiusdem ciuitatis incole, aliique complures con-
uenerunt. Quod ubi uenerabilissimo patri com-
pertum est, et omnes inprudenti animo ad precipitium
ruere cernit, licet peruerse contumacie eorum ali-
quid obicere difficillimum uideretur, uirtutis
clipeo munitus surrexit. Cumque omnes in claus-
trum sancte marie conuenissent, et regina adstan-
te aragonensis regis nunciorum uerba benig-
na aure suscepisset, episcopus silentium fieri ius-
sit, et factum est. Equidem omnes illum in tempore
beati iacobi episcopum precipue uenerabantur, et su-
per huius rei summa illius diffinitionem audire uo-
lebant. Putabant enim quod aragonensis regis
nuntiis condescenderet, et quod tanti conuentus
irrationabile murmur fieri uniuersaliter determina-
uerit, eius quoque prudentia applicuit. Verum
predictus pater insensate plebi non acquiescens,

Nō cō istud
caplm ut s. [illegible]

Hinnio illos apuersi fauoris exhibitione redu
cere uolens. sic illis predicare cepit intrepidus.
Hactenus aragonensis regis nuntiis as
sensum prebuistis. Verba compostell' epi.
eorumque relationes toti mentis affectione
ascultastis. Nunc autem omnipotentis regis nun
cium audite. cuiusque mandata in armariolo
mentis recondite. Iste nimirum perpetue salutis
doctrinam uobis annuntiabit. et quod iustum et bon
um est in conspectu domini nostri predicabit. Pre
dicti nuncii ualde nociua quod et ad interitus perpetu
um tendentia uobis dixerunt. et quod hic et in
eternum uestre saluti sit contrarium. quodque eccla
sia atque leges prohibent. annuntiauerunt. Ego
frēs omnipotentis dei minister et nuntius. et ad sancte ecc
lesie tuendam premunitus. iusticia interpreps
uobis salutiferum preceptum. queque uobis tenenda. uel
que sint refutanda in hoc negotio. ostendam.
Nostis fratres karissimi quoniam dominus ac redemp
tor noster in ueteri lege pontifices fieri precepit. ut
populo suo pre essent. et dominicis preceptis po
pulum sibi subditum instruerent. Sub noue
quoque legis exordio ipse dominus apostolos sibi elegit.
et eos ministeriorum suorum dispensatores or
dinauit. Sacramenta illis ecclesie commisit. Et
ligandi atque soluendi potestatem in celo et in terra.
tradidit eis dicens. Quecumque ligaueritis super
terram. erit ligatum et in celis. et quecumque solue
ritis super terram. erit solutum et in celis. Horum
uicem nos quamquam indigni obtinemus. et
eadem potestate nobis tradita. pastoralis cure apicem.
conscendimus. Nos ministeriorum dei summi di
spensatores. pontifices uocamur. Nos speciali
ores et precordialiores filii dei sumus. Vnde
uerbis. qui uos inquid tangit. pupillam oc
culi mei tangit. Nobis xpc sponsam suam sci
licet ecclesiam commisit. eiusque filios erudiendos nobis
tradit. Quid plura. Quod regi regum in mundo
precordialius. et preciosius est. nobis patrimonium tra
didit uidelicet curam animarum gerere. et oues com
missas a truculenti luppi rabie tueri. Quod si for
te despuerint et in ampliores uie precipicium rue
rint. nostrum est utique aduersitatis uiam reuocare. et
discipline pascuis gregem commissum pascere.
Nobis reges terrarum. duces principes. omnisque
populus in xpo renatus. subiugatus est. omnium-

que genimus. Quamobrem uos fratres karissimi deprecor
et deprecando ammoneo. ne regem aragonensem
et reginam. N. contribules et consanguineos in tercia
linea ad fines admittatis connubium aliquatenus
mus redire uelitis. Nefas est enim et satis horren
dum flagicium talia fieri. Si uero proclama
ueritis. uos in regis et regine peticione iustum
dum fecisse. et pro iureiurando reatum nolle incurrere. et
ob hoc quasi iuramento coactos utrumque ad
prioris federis unionem uelle reducere. scia
tis utique huiusmodi iuramenta esse confringen
dam. Ait enim scriptura. Non est conseruandum
iuramentum quo malum incaute promittitur.
Velud si quispiam homicidium se facere. iura
mentum faciat. uel adultere perpetuam cum
ea permanendi fidem polliceatur. Tolerabilius
est enim sacramentum non implere. quam homi
cidium perpetrare. uel in stupri flagicio perma
nere. Ammoniti itaque resipiscite. et tantum ne
fas hyspanie finibus mouere prohibete. Quisquis
que autem huiusmodi conubium uel fecerit. uel
fieri consenserit. illum ex auctoritate dei pa
tris omnipotentis excommunicamus. et anathe
matizamus. et a liminibus sancte ecclesie sequestramus.
Preterea ut non Quod epc litteras pape sup com
solum eos a supradicti presentibus ostendit.
criminis participatione reuocaret. uerum
etiam ab ecclesiarum subuersione. a cedibus. rapi
nis incendiis. cessare compelleret. litteras infra
scriptas a domino papa omnibus hyspaniarum
pontificibus missas. illis ostendit. Hec sunt littere.
Petrus seruus seruorum dei. venerabilibus
fratribus. B. primati et ceteris epis et prin
cipibus hyspanie. salutem et apostolicam benedic
tionem. Regionum uestrarum calamitates. eccle
siarum subuersiones. cedes. rapinas. incendia
dolemus aput nos plura fieri. quam ambua
leant enarrari. Quam obrem prudentiam ues
tram litteris presentibus commonemus. ut tantorum
malorum remedia communicatis consiliis so
licicius requiratis. Nos quidem opitulante
deo quanto mature poterimus apostolice sedis
legatum ad uos mittere delibabimus. Interim
procura uobis diuinitus facultate precipua publice pro
tere curetis. Illos sane presbiteros siue milites qui
honores. obedientias. uillas. et cetera bona eccle

ecclesi interdicere

astica inuaser(it). et accipiunt. nisi ab eadem i
uasione desistant: ab ecclie consortio remoue
mus. et Vrsarium etiam pruium incentores ex
quos bella apud uos et flagicia ceterum puenerunt.
nisi abhuc malignitate desistant. excommuni
cationi subicimus. pax nr̃a et salus nr̃a domi
nus: pacem uestram et salutem uestram misericor
diter operetur. Datum lateran(i). xviii. k(al). Mar(tii).

Qd' eps fugiens tumultu euasit.

Postquam supradict(us)
eps uerbis finem
imposuit: subito omnis pplš con
fremuit. et dissonum murmur inter eos or
tum e. Aliquantum enim quibus cura erat effic
ac equum iustum exseminare reuerendi
patris uerba laudabant. Alij autem quos ca
nequior non tutinata iustitie norma in preceps
compellebat: quorum agm densius erat. lapi
des iacere. aut impetum uolebant in eum fa
cere. Sed presulis milites tanto tumultu exci
tati aduenerunt. et dominum suum armata
manu undique muniunt. Tunc presul mili
tum suorum turba circumuallat(us) i columis
discessit. et tentoria cito repetiuit.

De burgensis castelli deditione et de gallecor(um) reditu.

Transactis. xv.
prefinitis dieb(us)
aragonenses regine castelli deditio
nem faciunt. O quantam quamque preclaram
militie laudem gallicianis dies illa contulit.
in qua belliger aragonensis ill(e) cessit. Sed mul
to preclarius multoque iocundius fuit: cum stre
nua gallicie uirtus castellam eiusque milites
ab impetu hostium protexit. et aragonensis ca
stelli deditionem facere coegit. Per hec pudor.
castellam aliorum uiribus egere. et gallicia
norum audacia proseguitur. Formidolosis mi
litibus quid fiet. cum gallicie exercitus clipe(is)
et muris eorum discesserit: Iam galliciani
diem repatriandi statuunt. iam discedere et
ad patria redire gaudent. Quod ubi regine comp
tum e: ad castra uenit. et eos obnixi(us) a proposito
recessus reducere temptabat. Volebat enim
illos ad castellum burlanca mittere quod moha
bite obsederant. Omnes autem unanimiter
domine sue precibus nolentes acquiescere: a pre
sius discedere properabant. Tunc uenerabil(is)
eps reginam alloquens. ei consuluit. ne am
pli(us) gallicianorum reditum differret. ne ue
ne eorum protelando que bene egerant: ingloriosū
remaneret. Igitur regina reuerendi patris co
silio premonita: gallicianos ad patria redire
iussit. et cum illis ipsum epm ad beati iacobi ecc
reuerti pmisit. Prius tamen summas gratias
ei referens et secum firme dilectionis uinclum
conectens. Licet enim regina illum utpote ta
tum patronum prius et diligeret et ueneraret:
multo magis. tamen postquam tante pruden
tie eloquentiam sibi prodesse nouerat. postquam illum
iustitie tramitem sectando sui auxilio medul
litus desudare uiderat: ampliori ueneratione
et firmiori dilectione amplectebatur. et precepta illi(us)
sagaciter obseruabat. Qua propter huiusmodi pactum
cum illo fecit. et subscriptum placitum ei fec(it).
Era. M. C. L. I. VIII. id(us). iul(ii).

Pactum regina cum episcopo.

Ego regina domina V.
sub dño D. ecclie sci iacobi
epo hoc pactum fidei promissione facio. quod de in
ceps sim uestra fidelis amica. et exaltem honorem
uestrum. et de persona malum: dum uixero. et non defici
am ub(i) pro posse et ingenio meo ad perfectum. Et
si aliquod malum honori uel persone uestre contrariū
sensero: non teneam ub(i) coopertum. sed in conueni
enti tempore uobis reuelabo. et pro posse meo destruā.
Si autem aliquod malum de me uobis dictum uel ab
ortum fuerit: horum iudicio qui inter me et uos
sunt. si amici mei fuerint. determinetur. Et si de
fuerint: fiat iudicio aliorum utriusque amicorū.
persone autem uestre ne ulterius in expeditionem
ueniat. nisi uoluerit. condono. Milites uero
tantum in auxilium michi more solito mittatis.

Qui hunc pactioni interfuerunt. M. testes.

Mindunensis eps. et P. cardinalis sci
iacobi.

De reditu epi et gallecorum.

Tandem discedunt galliciani. et ad patriā
iter aggredientes supradictum epm du
cem et patronum sibi sociari congratulantur. Com
es autem petrus cum quadam parte suorum mi
litum comesque R. et M. pelagides. nec non M.
gelmirides. epi beati iacobi frater. cum quam
parte suorum fratrisque sui militum. et alij quam
plures gallicie proceres burlancham ad obsidio
nem mohabitarum detenderunt. et non inuenie
tes eos ibi reuersi sunt. Postquam galliciani

carrionem uenerat. carrionenses audito super
dicto anathemate. pontificem tenere quere
bant. Sed diuina gratia protegente quodam rubeo
pallio coopertus. et pileo pilleo more longo
bardorum obumbratus. euasit. ph nefas.
quem iustitie formam. ecclesie nunc predicauit.
nefando populo odio habetur. Sequenti die iterum
episcopus ut securius incederet. quasdam cohortes
militum preire. quasdam precedentibus omnibus
sequi et catinas inter utrumque disposuit. et
ut autem iuerit. omnibus innotuit. preterea
quam affabilis. quamque beniuolus in itinere
illo omnibus fuerit. omnesque de tunc pabulo refo
cillauerit. et qualiter insidias hostium hinc
atque inde insidiantium. deuitare premonstrau
erit. quot et quanta suffragia uniuerso exer
citui contulerit. ingenioli mei hebetudine im
pediente. sufficienter enodare non potero. Et
enim quamuis inter fuerim pluriesque ecclesie in
terim. que tamen memorie stilo peraro.
non nulla prolixitatis causa pretereo. Neza
nium etiam gudesteiz. qui ob iniurias sibi
illatas. milites comitis. p. atque. m. pelagii
de capere et dehonestare uolebat. pacificum red
didit. et eum nimie dilectionis uinculo eis
coniunxit. Sane ille castellum sancte marie
de autario tenebat. et omnibus gallicie mon
tana ingredientibus per fauces montium et con
caua uallium aditum prohibere poterat. Sed
predictus petrus gallicianorum dux et ductor
fuit. et eos incolumes usque ad propria conduxit.
Ipse quoque a sancte matris sue ecclesie clero et ab omni
populo cum gaudio et leticia cum processionis
ueneratione susceptus est. et eius aduentu
omnis conuentus congratulatus est. De morte

Eodem tempore. G. cardinalis et de. p. gundesindiz
quidam cardinalium ecclesie beati
iacobi nomine gundesindus mortis
debitum persoluit. et matri sue scilicet predicte
ecclesie hereditatem que hospitium nuncupatur.
distribuit. domorum quoque suarum quas preter
domos palatii habuit. medietatem hospitali
sancti iacobi. aliud uero medium ad opus eius
dem apostoli construendum dedit. Quas petrus
predicte ecclesie prior inconuenienti atque consensu
omnium canonicorum emit. defuncto itaque su

pradicto cardinali. p. gundesindiz. qui prepositi
episcopi capellanus fuerat. ad eius uicem con
plendam canonica promocione sublimatus est.
et cardinalis nomen adeptus est.

De cambio hereditatum cum exemenz et mediante de neira

Supradicte expeditionis
tempore. cum predictum. m. d.
castellum burgos. gallicie proceres obsedisset.
arias exemeniz eiusque contribules reginam.
u. adeuntes summo opere deprecati sunt. quatinus hereditates. que inter fluuium ulie
et tamaris maioris diuidere fuerunt. quas
quidem ipsa regina beato iacobo sub cirographo dederat.
a domino. p. eiusdem apostolice sedis predicto episcopo quasi
quodam abstrahere moliretur. Eorum itaque pre
cibus regina acquiescens. sane strenue iuue
niti gallicie quicquam molestie inferre eru
bescens. ut pote ingruente matris tumultu.
pontificem supplex alloquitur. Orat et deprecatur
eum. ut prenominatas hereditates. a. exemeniz.
eiusque contribulibus reddat. et pro illis medietatem
dene in concambium recipiat. Accepto autem quibusdam
canonicorum suorum qui inter erant presul con
silio. concambium fieri non renuit. precibusque re
gine condescendere. prudenter uoluit. tum quia
pro hereditatum illius uille dene. que in concambium
dabantur. intra honoris beati iacobi confinia. con
tinebatur. tum quia monasterium de sancta maria de landa
ta. quasdam hereditates ad denam pertinentes.
que regalis iuris erant. a regali iure eripe
re nitebatur. easque ad ecclesiam beati iacobi pertine
re. summo desiderio desiderabat. Preterea regine
preces circa hoc cassas fieri. haud oportunum ei
uidebatur. Factum est igitur concambium inter predic
tum episcopum et reginam. u. datis hereditatibus que
fuerunt maioris diuide inter uliam et tam
arim. a. exemeniz. et recepta dene medietate.
Quod factum satis utile atque commodum ecclesie beati
iacobi fore procul dubio creditur. De concilio

Anno. m. c. xiiii. palencie celebrato et
dominice incarnationis. de reditu compostell.
B. toletanus archiepiscopus et episcopi.
sancte romane ecclesie legatus. sinodale collegium.
uini. k. nouenbris. palencie celebrauit. et de
hyspaniarum oppressionibus atque angustiis et
de ecclesiarum subuersionibus atque calamitatibus
plenius pertractauit. Gallicie quidem pontifices

interficere. Et ecclesie autem beati iacobi episcopus,
cuius consilio atque suggestione predictus archi-
episcopus concilium celebrari disposuerat, uergente
discordie tumultu, predicto concilio interesse non
potuit, difficillima causa obsistente detentus.
Ipse namque preterito estatis tempore coadun-
ato undique exercitu ad debellandum aragone-
sem campaniam adierat. Quod si iterum pres
illas adire presumeret, oportebat aut militum
cohortes ad se protegendum imminentium illuc
secum ducere, quod temporis qualitas assiduique
laboris exercitium fieri prohibebat; aut prodito-
rum flagiciosa rabies, qui relatu abusiuum est,
in christum domini mittere manum nichilominus uerere-
tur. Porro pretiosa manus bellorum tem-
poribus prede diuitiarumque cupiditate incitata
in omne nefas ruere non perhorrescit. Predictus
tamen episcopus ad generalem sinodum iter ag-
grediens triacastellam peruenit. Uerum enim
uero comes R. nec non comes M. complures
gallicie optimates illum adeuntes, quatinus
ab incepto labore desisteret, orant atque depre-
cantur, dicentes: Scimus equidem uenera-
bilissime pater, si campanie partes absque ar-
mate manus clipeo adire presumpseris, te
cruentulenta hostium uiolentia grauiter in-
quietari, aut ut uerius profiteamur, carceribus pro-
ditoris captione dehonorari, et gallitiam multip-
lici discordie inpugnatione opprimi. Nos quoque
te absente insalutis nostre dispendia ruere ha-
ud ambiguum est. Tua inter est ciuium et solli-
citudinem nostram nostrumque gallicie gerere.
Exceptis oramus et consulimus ut ab incepto
resipiscas, et quod potissimum est et nobis omnibus prouide-
as. Quod si nobis obsistere uolueris, ante quam ab
aliis qui intentissimis est detecteris, uel capiaris,
ne tantum quid temerarie aggrediaris, a nobis
captus teneberis. Melius est enim tibi discessus
licentiam a nobis inhiberi, quam inprouido fauo-
re ad tantum periculum tibi assensum adhiberi.
Igitur episcopus his atque aliis acquiescens, duos de
clericis suis ad predictum concilium direxit,
qui illius absentie necessariam causam romano
legato pretendentes, has inferius scriptas lit-
teras attulerunt.

Littere sancte romane ecclesie legati ad compostellanum episcopum.

B. Toletane sedis archiepiscopus et dei gratia sancte
romane ecclesie legatus D. compostel-
lanensis ecclesie pontifici salutem et be-
nedictionem. Legatos quos nobis misistis audiui-
mus dicentes, quod concilio quod plenarie proprie uiro
consilio celebrauimus, interesse nequiuistis, in-
euitabili necessitate detentus. Uerum quia sola-
cium et auxilium et consilium uestrum nobis subtra-
xistis, ut uerum uobis fateamur, moleste tulimus.
Sed propter pristinam amicitiam que inter me et uos
diu est existit, et interuenientium uirorum clericorum
patimur ac uobis indulgemus.

De uilla Pianella data M. Froilaz.

Post hec supradictus
episcopus ad multiplicandum ecclesie
sue bona uigilantius anhelans, omnium can-
onicorum consilio, uillam nomine Pianellam
cum ecclesia sua cuidam sanctimoniali scilicet M. Fro-
ilaz sorori comitis P. contulit, ut eam dum
uixerit habeat, incolat, edificet, plantet prout melius
poterit. Expleto autem illius uite curriculo,
prescripta uilla ad ecclesie beati iacobi ius cum
omnibus facultatibus suis redeat. Ipsa quoque
tanti beneficii non inmemor, ecclesie beati iacobi
has subscriptas hereditates tradidit, uidelicet
uillam cum ecclesiola sua nomine uis in nemitos,
portiones quas habet in figariola, uillam ma-
rin mediam de heremo. In territorio quoque sali-
niensi uillam mannes, medietatem etiam
illius hereditatis que fuit socrus sue gode. Hec
omnia cum omnibus sibi pertinentibus beato iacobo con-
tulit. Huius rei pactum atque placitum utrique ut
magis ratum magisque firmum habeatur, ne-
ue succedentium temporum cursu deleatur,
cyrographi pagina quod in cathalago beati iacobi
reperies sancitum est. Factum est autem in era
M.C.L.I. VIII. idus nouembris.

De alia medietate Dene et de aliis hereditatibus uel ecclesiis.

Aliam quoque uillam
Dene de qua supra
meminimus medietatem comes P.
quem predictus episcopus utpote spiritualem filium
suum spiritualis doctrine pabulo instruebat,
eumque ut ecclesiis ecclesiarumque ministris deci-
mas omnium que possidebat, ceteraque beneficia
plenius inpenderet ammonebat, ecclesie beati iaco-
bi contulit. Dedit etiam has subscriptas here-
ditates uidelicet in prucios portionem suam